3. สาระสำคัญแผนพัฒนาจังหวัดปทุมธานี (พ.ศ. 2566 – 2570) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2570

3.1 ข้อมูลเพื่อการพัฒนา

3.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ

1.1 ความเป็นมา

1.2 ลักษณะทางกายภาพ

1.3 ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

3.1.2 ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ

1.1 ข้อมูลเศรษฐกิจ

1.2 ลักษณะทางสังคม

1.3 โครงสร้างพื้นฐาน

1.4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1 ข้อมูลเพื่อการพัฒนา

3.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ

1.1 ความเป็นมา

เดิมจังหวัดปทุมธานีเป็นถิ่นฐานบ้านเมืองแล้วไม่น้อยกว่า 300 ปี นับตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แห่งกรุงศรีอยุธยา คือ เมื่อพุทธศักราช 2202 มังนันทมิตรได้กวาดต้อนครอบครัวมอญเมืองเมาะตะมะ อพยพหนีภัยจากศึกพม่า เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยา ซึ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ครอบครัวมอญเหล่านั้นไปตั้งบ้านเรือน อยู่ที่บ้านสามโคก จากนั้นมาชุมชนสามโคกได้พัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แห่งกรุงธนบุรี ชาวมอญได้อพยพหนีพม่าเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร อีกเป็นครั้งที่ 2 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ อนุญาตให้ตั้งบ้านเรือนที่บ้านสามโคก และครั้งสุดท้ายในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้มีการอพยพชาวมอญครั้งใหญ่จากเมืองเมาะตะมะเข้าสู่ประเทศไทยเรียกว่า “มอญใหญ่” พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญบางส่วนตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคก อีกเช่นเดียวกัน ฉะนั้นจากชุมชนขนาดเล็ก “บ้านสามโคก” จึงกลายเป็น “เมืองสามโคก” ในกาลต่อมา

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงเอาพระทัยใส่ดูแล ทำนุบำรุงชาวมอญเมืองสามโคกมิได้ขาด ครั้งเมื่อเดือน 11 พุทธศักราช 2358 ได้เสด็จประพาสออกเยี่ยมพสกนิกรที่เมืองสามโคก และประทับที่พลับพลาริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งซ้ายเยื้องเมืองสามโคก ยังความปลาบปลื้มใจให้แก่ชาวมอญเป็นล้นพ้น จึงได้พากันหลั่งไหล นำดอกบัวขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเป็นราชสักการะอยู่เป็นเนืองนิจ ยังความซาบซึ้งในพระราชหฤทัยเป็นที่ยิ่ง จึงบันดาลพระราชหฤทัยให้พระราชทานนามเมืองสามโคกเสียใหม่ว่า “เมืองประทุมธานี”

จากการตรวจสอบเอกสารทางประวัติศาสตร์ โดยกรมศิลปากรสันนิษฐานว่า นามเมือง “ประทุมธานี” น่าจะมีที่มาจากการที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 โปรดเกล้าฯ พระราชทานเมื่อคราวที่เสด็จฯ ไปรับบัวจากชาวมอญ ในเทศกาลประเพณีรับบัวที่สามโคก ซึ่งจัดขึ้นในเดือน 11 จ.ศ.1177 อันเป็นช่วงเวลาที่บัวออกดอกเป็นจำนวนมาก จึงได้พระราชทานนามให้สมกับเป็นแหล่งบัวชุกชุม อย่างไรก็ดี สำหรับวันที่แน่นอนของการพระราชทานนามเนื่องจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์มิได้ระบุไว้ จึงมีการสันนิษฐานเทียบเคียงจากวันที่เริ่มประเพณีรับบัว วันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 เรื่อยไปจนวันออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ได้สรุปว่าถ้าถือว่าประเพณีรับบัวเริ่มในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ก็พอจะอนุโลมได้ว่า วันพระราชทานนามเมือง “ประทุมธานี” ตรงกับวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2358 อย่างไรก็ดี การที่จะนำข้อสรุปว่า วันพระราชทานนามเมือง “ประทุมธานี” ตรงกับวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2358 ไปใช้อ้างอิง ต้องระบุให้เข้าใจโดยทั่วกันว่า เป็นการสันนิษฐานแบบอนุโลมเท่าที่มีข้อมูลปรากฏ เนื่องจากยังไม่พบหลักฐานที่ชัดเจนในการบันทึกเรื่องนี้ (กรมศิลปากร)

พ.ศ. 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงให้ใช้คำว่า "จังหวัด" แทนคำว่าเมือง ดังนั้น เมืองประทุมธานี จึงเป็นจังหวัดประทุมธานีเป็นต้นมา โดยเปลี่ยนการเขียนใหม่ด้วย คือ "ประทุมธานี" เป็น "ปทุมธานี" ขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเก่า มีเขตการปกครอง 3 อำเภอ คือ อำเภอบางกะดี อำเภอสามโคก และอำเภอเชียงราก ทั้งสามอำเภอตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้ ๆ กัน และมีอาณาเขตการปกครองของแต่ละอำเภอเป็นแนวลึกไปทางทิศตะวันตก ซึ่งไม่เหมาะแก่การปกครองเป็นอย่างยิ่ง ทางราชการจึงได้ประกาศให้แบ่งเขตการปกครองเสียใหม่ และให้ย้ายอำเภอเชียงรากไปตั้งที่ตำบลระแหงทางทิศตะวันตก

ติดต่อกับอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เรียกว่า "อำเภอระแหง" ไปก่อน ตามหนังสือศาลากลางเมืองประทุมธานีที่ 824/3228 ลงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2458 แล้วให้เปลี่ยนชื่ออำเภอ ระแหง เป็นอำเภอลาดหลุมแก้วแต่นั้นเป็นต้นมา

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทางราชการให้ยุบจังหวัดธัญญบุรี เมื่อ พ.ศ. 2475 ทำให้จังหวัดปทุมธานีมีเขตพื้นที่อีก 4 อำเภอเพิ่มเข้ามารวมเป็น 7 อำเภอคือ อำเภอบางกะดี อำเภอสามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอธัญบุรี อำเภอลำลูกกา อำเภอบางหวาย อำเภอหนองเสือ

(สำหรับอำเภอบางหวาย ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "อำเภอคลองหลวง" เมื่อปี พ.ศ.2448 เมื่อทางราชการโดยบริษัทขุดคลองแลคูนาสยาม ได้ขุดคลองที่สองเชื่อมคลองรังสิตทางทิศใต้กับคลองระพีพัฒน์ทางทิศเหนือแล้วเสร็จ เนื่องจากตัวอาคารที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ริมคลองที่หลวง (ราชการ) ได้ขุดขึ้น)

เมื่อนายสุธี โอบอ้อม มาดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี ได้สนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเมืองปทุมธานีเป็นอย่างมาก ได้สำรวจค้นหาศาลหลักเมืองปทุมธานีและสอบถามชาวเมืองปทุมธานี แล้วปรากฏว่า เมืองนี้ได้โยกย้ายตัวเมืองอยู่หลายครั้งและไม่เคยมีศาลหลักเมืองมาก่อนเหมือนเมืองอื่น ๆ จึงดำริเห็นเป็นสำคัญว่า ควรจะสร้างศาลหลักเมืองไว้ให้มั่นคง เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวปทุมธานี พร้อมทั้งให้เกิดความรักสามัคคีกันให้มากยิ่งขึ้น ทั้งยังจะนำความสงบสุขร่มเย็นมาสู่เมืองด้วย ความดำรินี้จึงเห็นพ้องต้องกันระหว่างข้าราชการ พ่อค้าแม่ค้า และประชาชน ได้ร่วมกันสละทรัพย์คนละเล็กคนละน้อย เมื่อดำเนินการสร้างศาลหลักเมืองขึ้นศาลหลักเมืองแบบจตุรมุขยอดปรางค์เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้กำหนดการประกอบพิธียกเสาหลักเมืองจังหวัดปทุมธานี เมื่อวันพุธที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2521 โดยมี ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานในพิธี มีการสมโภชเฉลิมฉลองเป็นงานใหญ่อย่างเอิกเกริก

ศาลหลักเมืองจึงตั้งเด่นเป็นสง่า อยู่หน้าศาลากลางจังหวัดปทุมธานี มีผู้คนมากราบไหว้บูชากันอยู่มิได้ขาด นับว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นศูนย์รวมน้ำใจของชาวปทุมธานี ให้มีความรักสมัครสมานสามัคคีกันให้แข็งแกร่ง เพื่อปกป้องคุ้มครองสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อันเป็นที่เคารพรักยิ่งชีวิตของชาวไทยไว้ให้มั่นคงถาวรสืบไปชั่วกาลนาน

<u>สัญลักษณ์จังหวัดปทุมธานี</u> (ตราประจำจังหวัด)

รูปวงกลมมีสัญลักษณ์ดอกบัวหลวงสีชมพูอยู่ตรงกลาง และรวงข้าวสีทองอยู่ 2 ข้าง
ดอกบัวและต้นข้าว หมายถึง ความสมบูรณ์ด้วย พืชพันธุ์ธัญญาหาร
จังหวัดปทุมธานี ใช้อักษรย่อว่า "ปท"

<u>คำขวัญของจังหวัดปทุมธานี</u>

“ถิ่นบัวหลวง เมืองรวงข้าว เชื้อชาวมอญ นครธรรมะ
พระตำหนักรวมใจ สดใสเจ้าพระยา ก้าวหน้าอุตสาหกรรม”

<u>ธงประจำจังหวัดปทุมธานี</u>

สีน้ำเงิน หมายถึง พระมหากษัตริย์
สีขาว หมายถึง ศาสนา
ดอกบัวหลวงกับต้นข้าว หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งดอกบัวและข้าว

ความหมายรวมของธงประจำจังหวัดปทุมธานี จึงหมายถึงว่าชาวจังหวัดปทุมธานีเป็นหมู่คณะที่มีความรักและความสามัคคีเป็นปึกแผ่นอันเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย ที่มีความจงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ความสำคัญของธงประจำจังหวัดปทุมธานี

เป็นการเชิดชูเกียรติของจังหวัด บ่งบอกถึงสัญลักษณ์ของจังหวัด เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจชาวจังหวัดปทุมธานี ให้มีความรักท้องถิ่นและมีความร่วมมือร่วมใจกันสร้างสรรค์ ความเจริญ และมีความเอื้ออารีต่อกัน

ดอกไม้ประจำจังหวัดปทุมธานี

ดอกบัวหลวง

ต้นไม้ประจำจังหวัดปทุมธานี

ต้นปาริชาติ

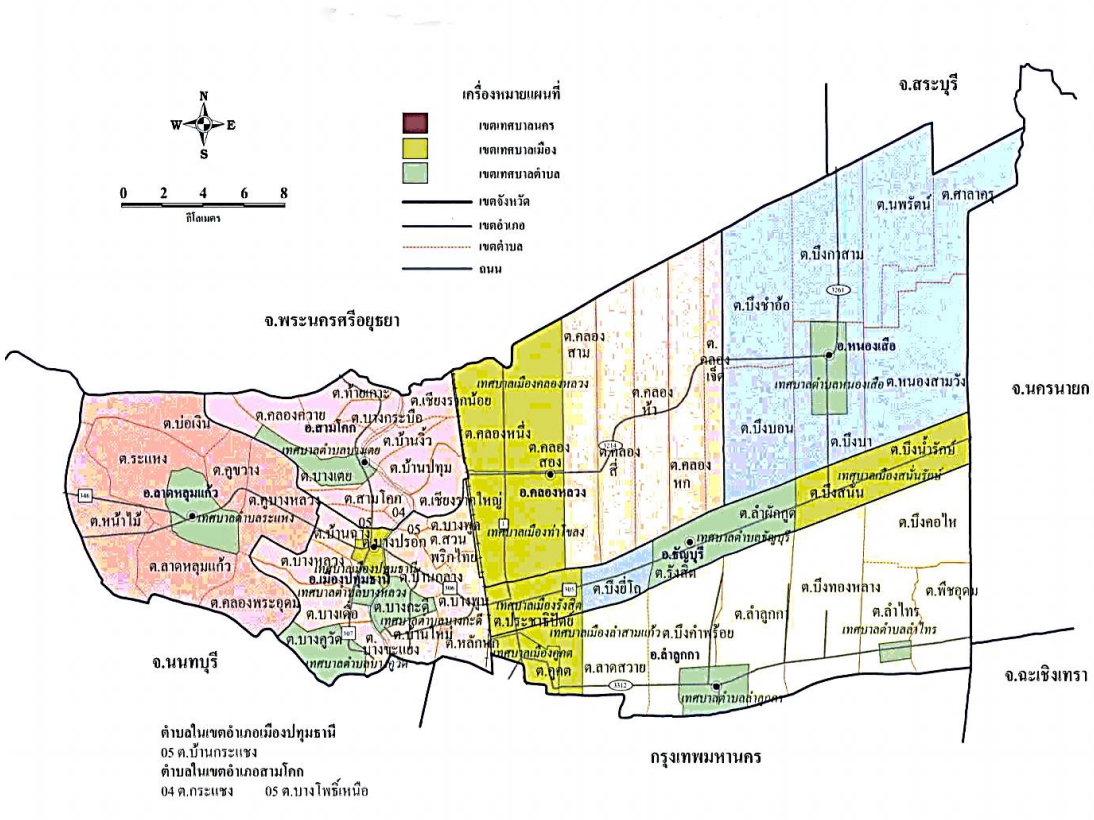
1.2 ลักษณะทางกายภาพ

1.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานีตั้งอยู่ในภาคกลางประมาณเส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 2.30 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,525.856 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 953,660 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) เป็นระยะทางประมาณ 27.8 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางไทร อำเภอบางปะอินและอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอหนองแค และอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
- ทิศใต้ ติดต่อกับเขตหนองจอก เขตคลองสามวา เขตสายไหม เขตบางเขน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร และอำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงขอบเขตจังหวัดปทุมธานี

1.2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำโดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านใจกลางจังหวัดในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอสามโคกเป็นระยะทาง 30 กิโลเมตร ทำให้พื้นที่ของจังหวัดปทุมธานี ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันตกของจังหวัดหรือบนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอลาดหลุมแก้วกับพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมือง และอำเภอสามโคกกับฝั่งตะวันออกของจังหวัด หรือบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองบางส่วน อำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และบางส่วนของอำเภอสามโคกโดยปกติระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาในฤดูฝน จะเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยประมาณ 50 เซนติเมตร ซึ่งทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นบริเวณกว้าง และก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา สำหรับพื้นที่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยานั้น เนื่องจากประกอบด้วยคลองซอยเป็นคลองชลประทานจำนวนมาก สามารถควบคุมจำนวนปริมาณน้ำได้ทำให้ปัญหาเกี่ยวกับอุทกภัยมีน้อยกว่า

1.2.3 ลักษณะของดิน

พื้นที่จังหวัดส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวจัด สภาพดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดจัด มี pH ประมาณ 6 - 4 ซึ่งเป็นลักษณะของดินเปรี้ยว โดยจำแนกได้ดังนี้ (1) ดินเปรี้ยวน้อยมีเนื้อที่ 35,964.06 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.20 (2) ดินเปรี้ยวปานกลาง 426,292.54 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.58 (3) ดินเปรี้ยวจัด 229,991.04 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.22

1.2.4 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดปทุมธานีตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ ละติจูดที่ 14 องศา 43 ลิปดา 20 ฟิลิปดาเหนือ และลองติจูดที่ 100 องศา 13 ลิปดา 30 ฟิลิปดาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 6 เมตร ในปีที่ผ่านมามีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 30.7 องศาเซลเซียส ซึ่งอากาศค่อนข้างร้อน ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 72.3 ปริมาณน้ำฝนตกรวม 1,225.1 มิลลิเมตร โดยมีฝนตกชุกระหว่างเดือนมิถุนายนถึงตุลาคม

ตารางที่ 1.1 : อุณหภูมิสูงสุดต่ำสุดและค่าเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2564 – 2567

เดือน	พ.ศ. 2565			พ.ศ. 2566			พ.ศ. 2567		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย
เฉลี่ย		**29.2**			**29.3**			**30.7**	
มกราคม	36.5	20.5	28.5	36.0	17.5	26.8	36.5	21.1	28.8
กุมภาพันธ์	35.9	20.6	28.3	37.0	18.5	27.8	37.8	20.5	30.6
มีนาคม	38.3	23.7	31	39.0	21.1	30.1	40.2	24	32.2
เมษายน	39.7	19	29.4	41.0	23.7	32.4	42.8	27.3	34.35
พฤษภาคม	37	21.4	29.2	40.8	24.8	32.8	41.5	24.8	32.4
มิถุนายน	37.5	23.5	30.5	38.5	24.0	31.3	38.1	25	31.75
กรกฎาคม	36.7	24	30.4	37.5	24.5	31.0	36.5	24.5	30.2
สิงหาคม	36.5	23.5	30	37.7	25.5	31.6	37.1	24	30.7
กันยายน	35.5	23.8	29.7	37.0	24.5	30.8	36.7	24.2	30.35
ตุลาคม	35.5	21.2	28.4	36.2	24.4	30.3	36.2	23.7	30.05
พฤศจิกายน	35.8	20.9	28.4	36.3	20.0	28.2	36.2	20.5	29.5
ธันวาคม	34.2	18	26.1	36.5	18.1	27.3	35.8	18.4	27.8

ที่มา: สถานีตรวจอากาศจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1.2 : ความชื้นสัมพัทธ์ เป็นรายเดือน พ.ศ. 2565 – 2567

(หน่วย : ร้อยละ)

เดือน	พ.ศ. 2565			พ.ศ. 2566			พ.ศ. 2567		
	เฉลี่ยสูงสุด	เฉลี่ยต่ำสุด	เฉลี่ย	เฉลี่ยสูงสุด	เฉลี่ยต่ำสุด	เฉลี่ย	เฉลี่ยสูงสุด	เฉลี่ยต่ำสุด	เฉลี่ย
เฉลี่ย		**74.8**			**71.4**			**72.3**	
มกราคม	92.7	46.2	69.5	83.0	50.0	66.5	88	49	69
กุมภาพันธ์	89.5	56.8	73.2	90.0	50.0	70.0	94	50	72
มีนาคม	95.9	60.0	78.0	91.0	50.0	70.5	93	52	73
เมษายน	89.8	53.8	71.8	90.0	47.0	68.5	86	41	62
พฤษภาคม	87	60.9	74.0	89.0	52.0	70.5	87	56	73
มิถุนายน	92.7	63.2	78.0	85.0	56.0	70.5	82	57	71
กรกฎาคม	93.3	68	80.7	84.0	59.0	71.5	89	64	78
สิงหาคม	91.9	66.9	79.4	84.0	56.0	70.0	90	60	77
กันยายน	92.3	68.5	80.4	91.0	64.0	77.5	90	63	79
ตุลาคม	88.8	59.6	74.2	94.0	67.0	80.5	93	64	80
พฤศจิกายน	89.7	55.9	72.8	86.0	58.0	72.0	83	54	70
ธันวาคม	83.1	48.8	66.0	84.0	53.0	68.5	76	45	63

ที่มา: สถานีตรวจอากาศจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1.3 : ปริมาณน้ำฝนจังหวัดปทุมธานีเป็นรายเดือน พ.ศ. 2564 - 2567

เดือน	2565		2566		2567	
	ปริมาณน้ำฝน (ม.ม.)	จำนวนวันที่ฝนตก	ปริมาณน้ำฝน (ม.ม.)	จำนวนวันที่ฝนตก	ปริมาณน้ำฝน (ม.ม.)	จำนวนวันที่ฝนตก
รวม	**1,654.8**	**131**	**996.5**	**104**	1,225.1	109
มกราคม	1.5	2	-	-	3.2	1
กุมภาพันธ์	71.5	6	17.4	3	0.1	1
มีนาคม	143.9	8	-	-	19.8	4
เมษายน	40.9	9	74	4	0.7	1
พฤษภาคม	165.2	13	71.3	11	150.6	15
มิถุนายน	203	13	162.4	15	96.2	7
กรกฎาคม	162.6	20	102.7	13	161.2	17
สิงหาคม	366	19	113.4	13	262.2	19
กันยายน	318	20	215.5	21	312.8	22
ตุลาคม	132.1	9	170.3	14	211.7	17
พฤศจิกายน	47.3	11	21.7	7	6.6	5
ธันวาคม	2.8	1	47.8	3	0	0

1.2.5 แหล่งน้ำ

1) แหล่งน้ำผิวดิน

แหล่งน้ำธรรมชาติผิวดินที่สำคัญ คือ แม่น้ำเจ้าพระยา (ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง) ซึ่งไหลผ่านอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอสามโคก ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีลำคลองธรรมชาติและคลองชลประทาน ประมาณ 84 คลอง รวมความยาวประมาณ 1,062.4 กิโลเมตร แบ่งเป็นคลองชลประทาน จำนวน 29 คลอง รวมความยาว 780.8 กิโลเมตร

- คลองระบายน้ำ จำนวน 13 คลอง
- คลองส่งน้ำ จำนวน 9 คลอง
- คลองอื่นๆ จำนวน 7 คลอง

คลองธรรมชาติ จำนวน 55 คลอง ความยาวรวม 280.6 กิโลเมตร คลองต่างๆ นี้ ได้ไหลผ่านในพื้นที่ของจังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งออกเป็นพื้นที่ของอำเภอต่างๆ ได้ดังนี้

- อำเภอเมืองปทุมธานี มีแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางโพธิ์ คลองบางหลวงใต้ คลองบางหลวง คลองบางปรอก คลองเชียงราก คลองเจ้าเมือง คลองประปากรุงเทพฯ คลองบางคูวัด คลองเปรมประชากร

- อำเภอสามโคก มีแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางโพธิ์เหนือ คลองบางเตย คลองควาย คลองสระคลองเชียกรากน้อย คลองเปรมประชากร คลองเชียงราก

- อำเภอลาดหลุมแก้ว มีคลองพระอุดม คลองบางหลวง คลองลาดหลุมแก้ว คลองบางโพธิ์ และคลองสระ คลองสะแก คลองระแหง คลองสามวา

- อำเภอธัญบุรี มีคลองรังสิตประยูรศักดิ์ (เชื่อมระหว่าง แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำนครนายก)

เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบ เพื่อการประปานครหลวง นอกเหนือจากแหล่งน้ำต่างๆ แล้ว จังหวัดปทุมธานียังเป็นจุดสูบน้ำดิบจากแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อนำน้ำดิบมาผลิตน้ำประปาให้บริการประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครฝั่งตะวันออก โดยมีสถานีสูบน้ำบริเวณตอนล่างของปากคลองอ้อม ตำบลกระแชง (สำแล) อำเภอเมืองปทุมธานี เพื่อส่งน้ำตามคลองส่งน้ำดิบไปยังโรงกรองน้ำที่บางเขนและสามเสน เพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำที่จะนำมาผลิตน้ำประปา

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2552 กำหนดบริเวณอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปานครหลวง ครอบคลุมบริเวณอำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอสามโคก อำเภอคลองหลวง ซึ่งมีขนาดพื้นที่ประมาณ 200 ตารางกิโลเมตร โดยสรุปว่า

1) ไม่อนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานอุตสาหกรรมที่มีน้ำทิ้งประกอบด้วยสารเป็นพิษประเภทโลหะหนักวัตถุมีพิษที่มีใช้ในการเกษตรและสารเคมีอื่นๆ ที่เป็นพิษ

2) ไม่อนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงเรียนอุตสาหกรรมที่มีน้ำทิ้งปริมาณเกินกว่าวันละ 50 ลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ไม่รวมน้ำหล่อเย็น

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2531 ขยายบริเวณเพิ่มเติมอีก 150 ตารางกิโลเมตรกำหนดเพิ่มเติมว่าไม่อนุญาตให้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่ม ยกเว้น อุตสาหกรรมที่มีข้อผูกพันตามกฎหมายหรือตามมติคณะรัฐมนตรี คือโรงงานกระดาษบางประอิน เขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครโครงการที่ 1 และโครงการที่ 2 ยกเว้น โรงงานอุตสาหกรรมที่มีน้ำทิ้งปริมาณความสกปรกในรูป บีโอดี (BOD) ไม่เกินร้อยละ 1

2) ระบบชลประทาน

กรมชลประทานได้แบ่งเขตจัดสรรน้ำช่วยเหลือพื้นที่ทำการเกษตรของจังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งการบริหารกิจการชลประทานออกเป็น 4 โครงการ ดังนี้

(1) โครงการชลประทานปทุมธานี รับผิดชอบพื้นที่นอกเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบริเวณพื้นที่เขตอำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอสามโคก รวม 2 อำเภอ พื้นที่นอกเขตชลประทานประมาณ 125 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 78,125 ไร่

(2) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตเหนือ พื้นที่ครอบคลุมในบริเวณพื้นที่เขตอำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี และอำเภอหนองเสือ รวม 3 อำเภอ พื้นที่ชลประทาน 409,041 ไร่

(3) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้ พื้นที่ครอบคลุมในบริเวณอำเภอธัญบุรีและอำเภอลำลูกกา รวม 2 อำเภอ พื้นที่ชลประทาน 107,863 ไร่

(4) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพระยาบรรลือ พื้นที่ครอบคลุมบริเวณพื้นที่เขตอำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว รวม 3 อำเภอ พื้นที่ชลประทาน 166,220 ไร่

รวมพื้นที่รับน้ำชลประทานประมาณ 683,124 ไร่ หรือคิดประมาณร้อยละ 72 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด โดยส่งน้ำผ่านคลองรังสิตประยูรศักดิ์ซึ่งเป็นคลองชลประทานเชื่อมระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำนครนายก คลองพระอุดม และคลองซอยอีก 13 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

- อำเภอธัญบุรี ได้แก่ คลองรังสิตประยูรศักดิ์ และคลองระบายน้ำที่ 1 – 13
- อำเภอคลองหลวง ได้แก่ คลองชลประทานที่ 1 – 7 และคลองระพีพัฒน์
- อำเภอลำลูกกา ได้แก่ คลองหกวาสายล่าง และคลองระบายน้ำที่ 1 – 13
- อำเภอหนองเสือ ได้แก่ คลองชลประทานที่ 8 – 13 และคลองระพีพัฒน์

1.3 ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

1.3.1 การปกครองและประชากร

ข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2567 จังหวัดปทุมธานี มีประชากรรวม 1,236,417 คน เป็นชาย 584,170 คน และหญิง 652,301 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 810.3 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดคือ อำเภอคลองหลวง รองลงมาคือ อำเภอลำลูกกา อำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอธัญบุรี ตามลำดับ

ตารางที่ 1.4 เขตการปกครองและจำนวนประชากร ปี 2567

	เขตการปกครอง				ประชากร (คน)			ความหนาแน่น (คน/ตร.กม
	เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล	องค์การบริหารส่วนตำบล	ตำบล	หมู่บ้าน *(นอกเขตเทศบาล)*	รวม	ชาย	หญิง	
จังหวัดปทุมธานี	**30**	**35**	**60**	**494**	**1,236,417**	**584,170**	**652,301**	**810.3**
เมืองปทุมธานี	3	8	11	58	223,860	105,465	118,395	1,863.2
คลองหลวง	11	5	14	81	306,513	144,087	162,426	1,024.6
ธัญบุรี	2	5	7	89	219,005	102,078	116,927	1,953.3
หนองเสือ	4	-	6	22	57,292	28,329	28,963	138.5
ลาดหลุมแก้ว	2	6	7	69	73,155	35,530	37,625	388.9
ลำลูกกา	3	5	7	61	298,592	140,641	157,951	1,003.0
สามโคก	5	6	8	114	58,054	28,040	30,014	611.3

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

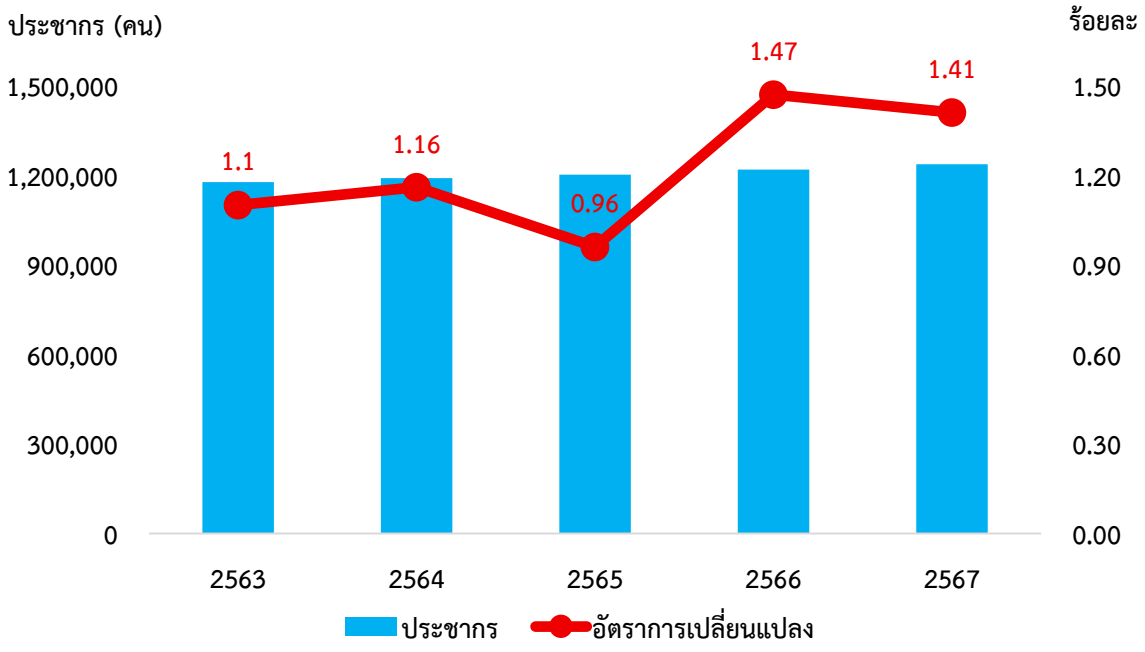
อัตราเพิ่ม/ลด ของประชากรจังหวัดปทุมธานี ย้อนหลัง 5 ปีของจังหวัดปทุมธานี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2567 มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.41 โดยอำเภอที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรมากที่สุดคืออำเภอคลองหลวง ร้อยละ 1.85 รองลงมาอำเภอลำลูกกา ร้อยละ 1.49 อำเภอเมืองปทุมธานี ร้อยละ 1.39 และอำเภอธัญบุรีร้อยละ 0.76 ตามลำดับ

ตาราง 1.5 ประชากรจากการทะเบียน อัตราเพิ่ม เป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2563 – 2567

อำเภอ	ประชากร					อัตราการเปลี่ยนแปลง			
	2563	2564	2565	2566	2567	2564	2565	2566	2567
รวมยอด	**1,176,412**	**1,190,060**	**1,201,532**	**1,219,199**	**1,236,417**	**1.16**	**0.96**	**1.47**	**1.41**
เมืองปทุมธานี	211,230	225,675	217,181	220,791	223,860	6.84	-3.76	1.66	1.39
คลองหลวง	288,752	292,104	295,283	300,949	306,513	1.16	1.09	1.92	1.85
ธัญบุรี	212,181	214,091	215,461	217,355	219,005	0.9	0.64	0.88	0.76
หนองเสือ	54,708	55,353	56,056	56,676	57,292	1.18	1.27	1.11	1.09
ลาดหลุมแก้ว	69,300	70,454	71,143	72,157	73,155	1.67	0.98	1.43	1.38
ลำลูกกา	284,419	287,399	290,048	294,207	298,592	1.05	0.92	1.43	1.49
สามโคก	55,822	44,984	56,360	57,064	58,054	-19.42	25.29	1.25	1.73

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2567

ภาพที่ 2 อัตราเพิ่ม/ลด ของประชากรจังหวัดปทุมธานี

1.3.2 ประชากรแฝง

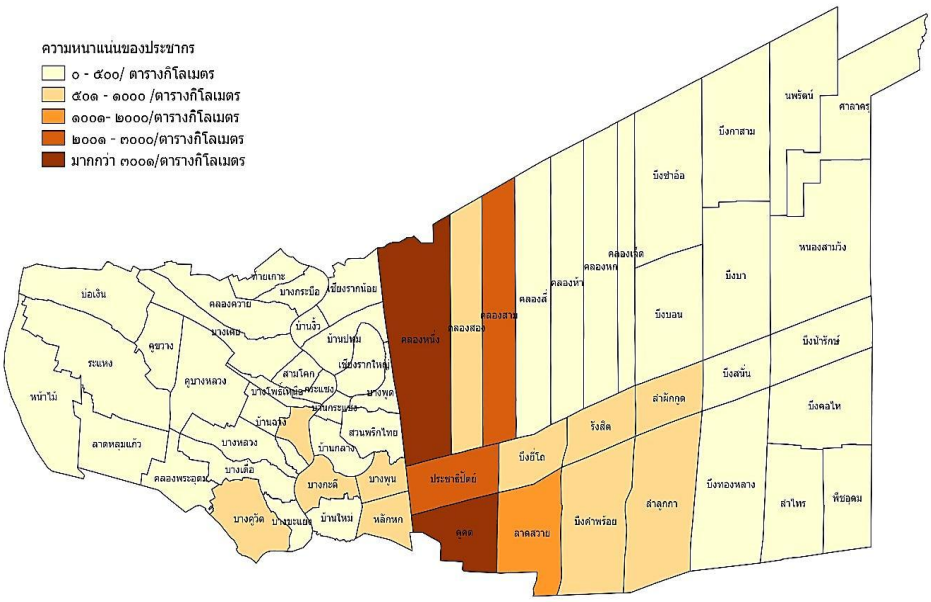
นอกจากจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรแล้ว ปทุมธานียังมีประชากรแฝงสูงเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศ รองจาก กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และนนทบุรี ข้อมูลจากโครงการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าในปี พ.ศ. 2567 จังหวัดปทุมธานี มีจำนวนประชากรแฝงประมาณ 601,800 คน ในจำนวนนี้เป็นประชากรแฝงกลางคืนหมายถึงมาพักอาศัยในจังหวัดปทุมธานี โดยไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน จำนวน 515,100 และประชากรแฝงกลางวัน ซึ่งหมายถึงผู้ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดอื่นและเข้ามาใช้ชีวิตในจังหวัดปทุมธานี ในเวลากลางวัน อีกประมาณ 82,000 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้เข้ามาเรียนหนังสือ 4,700 คน และเข้ามาทำงาน จำนวน 82,000 คน

ตาราง 1.6 ประชากรแฝงจำแนกตามประเภท พ.ศ. 2562 - 2567

ประชากรแฝง	2563	2564	2565	2566	2567
รวม	**472,158**	**579,104**	**657,189**	**566,878**	**601,800**
ประชากรแฝงกลางคืน	421,631	448,068	534,456	461,365	515,100
ประชากรแฝงกลางวัน	50,528	131,036	122,733	105,513	86,700
- เข้ามาเรียนหนังสือ	8,250	8,296	11,722	19,856	4,700
- เข้ามาทำงาน	42,278	122,740	111,011	85,657	82,000

ที่มา: โครงการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพที่ 3 ความหนาแน่นของประชากร พ.ศ. 2567

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

3.1.2 ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ

1.1 ด้านเศรษฐกิจ

1.1.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Province Product)

จากข้อมูลล่าสุดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2566 จังหวัดปทุมธานี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Province Product : GPP) 448,596 ล้านบาท เป็นมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 99.0) มูลค่าเพิ่ม ในภาคการเกษตร มีเพียงประมาณร้อยละ 1.0 ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อคน (GPP Per Capita) ประมาณ 243,639 บาทต่อคน สูงอยู่ลำดับที่ 13 ของประเทศ และอยู่ในลำดับที่ 5 ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล รองจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม **และอัตราการขยายตัวที่แท้จริงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.2 จากที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.6 ในปี 2565**

ตาราง 1.7 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2562 – 2566p

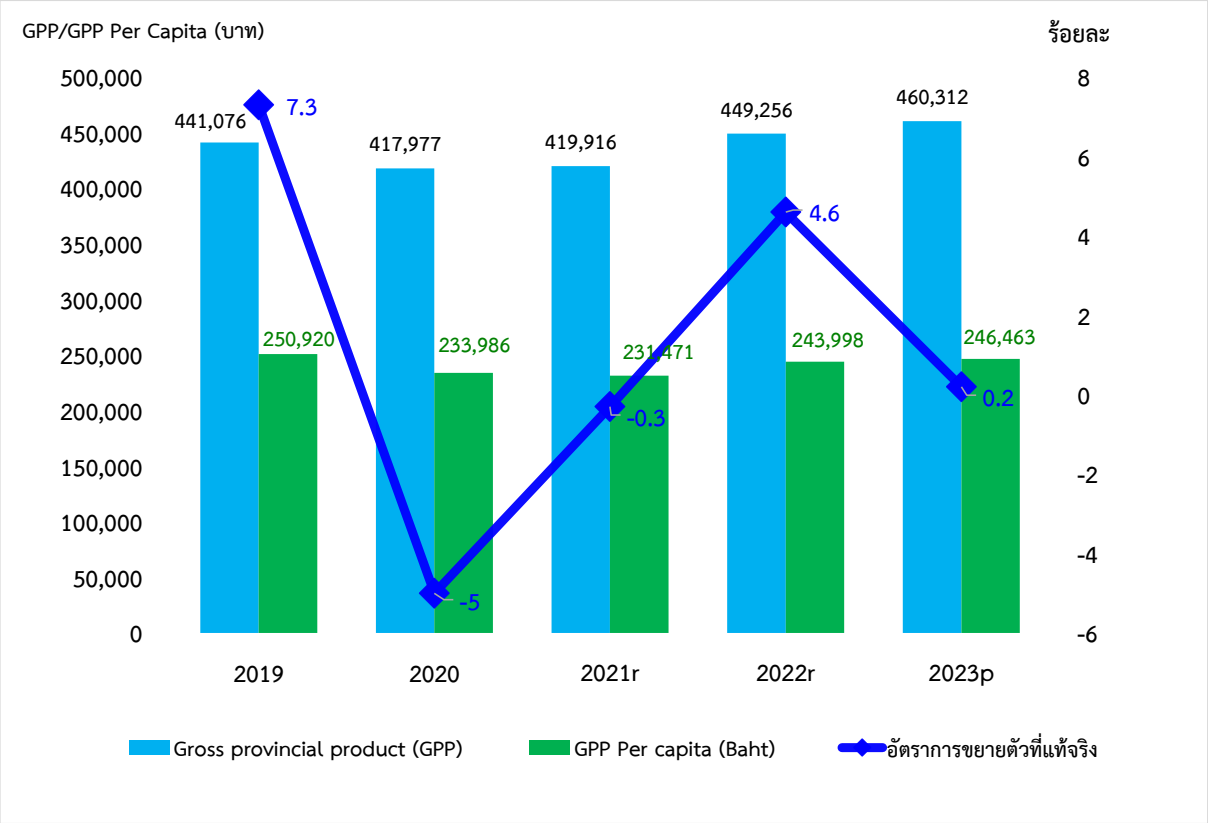
(หน่วย: ล้านบาท)

สาขาการผลิต	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาประจำปี				
	2562	2563	2564	2565	2566p
ภาคเกษตรกรรม	**6,124**	**5,443**	**5,483**	**6,328**	**6,618**
เกษตรกรรมการป่าไม้และการประมง	6,124	5,443	5,483	6,328	6,618
นอกภาคเกษตรกรรม	**434,952**	**412,534**	**412,204**	**442,268**	**453,694**
อุตสาหกรรม	238,032	225,480	223,494	238,822	237,841
การทำเหมืองแร่เหมืองหิน	77	78	77	76	83
การผลิต	218,148	206,551	205,964	219,903	214,563
การไฟฟ้า ก๊าซและไอน้ำ	17,593	16,543	15,203	17,416	20,593
การจัดหาน้ำ บำบัดน้ำเสีย	2,214	2,309	2,679	2,646	2,601
หมวดบริการ	196,921	187,054	190,942	204,190	215,853
การก่อสร้าง	196,921	187,054	188,281	202,228	10,714
การขายส่งการขายปลีก	13,635	11,461	12,186	12,718	74,505
การขนส่งที่เก็บสินค้า	77,382	70,496	68,629	68,515	10,515
กิจกรรมโรงแรมและอาหาร	10,145	9,293	9,984	10,314	6,299
กิจกรรมข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	5,856	4,237	4,539	5,197	5,807
กิจการทางการเงินและการประกันภัย	5,335	5,779	6,015	6,690	24,421
กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	16,677	16,880	16,514	18,338	20,218
กิจกรรมทางวิชาชีพและเทคนิค	17,963	18,120	14,504	20,877	6,229
การบริหารและการสนับสนุน	3,348	3,989	4,400	5,043	6,239
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	5,464	5,755	5,920	6,719	9,682
การศึกษา	8,258	8,323	9,130	9,583	22,108
สุขภาพและสังคมสงเคราห์	20,204	19,776	21,246	21,592	9,421

สาขาการผลิต	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาประจำปี				
	2562	2563	2564	2565	2566p
ศิลปะความบันเทิงนันทนาการ	6,573	6,714	7,713	8,805	1,140
กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ	1,218	1,196	1,269	1,503	8,555
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด(GPP):(ล้านบาท)	**441,076**	**417,977**	**417,687**	**448,596**	**460,312**
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ต่อคน (บาท)	**250,920**	**233,986**	**230,242**	**243,639**	**246,463**
ประชากร (1,000 คน)	**1,758**	**1,786**	**1,814**	**1,841**	**1,868**

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคนต่อปี ปี 2561 – 2566 (ณ ราคาประจำปี)

หากพิจารณาจากข้อมูลล่าสุดเฉพาะปี พ.ศ. 2566 เศรษฐกิจไทยคาดว่าจะขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้น (ประมาณร้อยละ 2.5 - 3.8) โดยมีแรงสนับสนุนหลักจากภาคการท่องเที่ยวและอุปสงค์ภายในประเทศ คาดว่ามีปัจจัยสำคัญคือ การฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการกลับมาของนักท่องเที่ยวจีนหลังการยกเลิกมาตรการกักตัว - **การบริโภคภาคเอกชน** ขยายตัวในเกณฑ์สูง - **แรงกดดันจากภายนอก** เช่น แนวโน้มเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าสำคัญที่ชะลอตัว ส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกสินค้าของไทย - **ความไม่แน่นอนทางการเมือง** ภายในประเทศในช่วงการเปลี่ยนผ่านรัฐบาลและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจใหม่ในช่วงครึ่งปีหลัง - **อัตราดอกเบี้ยขาขึ้น** ที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนและหนี้ภาคครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูง

จังหวัดปทุมธานีอยู่ในภาวะเศรษฐกิจขยายตัว ในขณะที่ภาพรวมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑลขยายตัวลงที่ร้อยละ 3.6 และ GPP ของประเทศมีการขยายตัวอยู่ที่ ร้อยละ 2.5 การขยายตัวทาง

เศรษฐกิจข้างต้นเป็นการขยายตัวทั้งการผลิตภาคเกษตรและภาคนอกเกษตร การขยายตัวของนอกภาคเกษตรมีการขยายตัว (ร้อยละ 7.2) เนื่องจากมีปัจจัยสำคัญมาจากสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั่วโลกคลี่คลายลง ทั้งจากภาคบริการที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวขยายตัวตลอดจนการผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่ผลของโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดปทุมธานีที่อาศัยอยู่กับนอกภาคการเกษตรสูงถึงร้อยละ 99.0 ดังที่กล่าวมาแล้ว จึงทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดโดยรวมสูงกว่าอัตราการหดตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

ตาราง 1.8 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาคงที่ (ปริมาณลูกโซ่) จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2562 – 2566

(หน่วย: ล้านบาท)

สาขาการผลิต	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาคงที่ (ปริมาณลูกโซ่)					การเปลี่ยนแปลง
	2562	2563	2564	2565	2566p	
ภาคเกษตรกรรม	**2,806**	**2,491**	**2,666**	**2,897**	**2,793**	**-3.6**
เกษตรกรรมการป่าไม้และการประมง	2,806	2,491	2,666	2,897	2,793	**-3.6**
นอกภาคเกษตรกรรม	**310,725**	**295,440**	**294,414**	**307,693**	**308,382**	**0.2**
อุตสาหกรรม	177,890	168,781	164,780	170,886	166,927	**-2.3**
การทำเหมืองแร่เหมืองหิน	45	43	41	39	41	**6.1**
การผลิต	163,076	154,623	151,477	157,494	152,503	**-3.2**
การไฟฟ้า ก๊าซและไอน้ำ	14,387	13,525	12,425	12,577	13,460	**7**
การจัดหาน้ำ บำบัดน้ำเสีย	1,432	1,545	1,685	1,638	1,759	**7.4**
หมวดบริการ	131,257	125,120	127,737	134,701	139,005	**3.2**
การก่อสร้าง	9,569	8,090	8,461	8,601	7,182	**-16.5**
การขายส่งการขายปลีก	47,510	43,401	43,177	44,218	47,704	**7.9**
การขนส่งที่เก็บสินค้า	6,350	5,837	6,054	6,183	6,316	**2.1**
กิจกรรมโรงแรมและอาหาร	3,905	2,918	3,094	3,321	3,749	**12.9**
กิจกรรมข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	7,615	8,258	8,733	8,228	8,114	**-1.4**
กิจการทางการเงินและการประกันภัย	9,963	10,522	12,075	12,220	12,823	**4.9**
กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	17,397	17,384	13,866	19,898	19,145	**-3.8**
กิจกรรมทางวิชาชีพและเทคนิค	2,403	2,874	3,084	3,350	4,082	**21.9**
การบริหารและการสนับสนุน	3,877	4,096	4,038	4,459	4,069	**-8.8**
การบริหารราชการและป้องกัน	4,396	4,350	4,664	4,740	4,708	**-0.7**
การศึกษา	10,535	10,212	10,788	10,701	10,528	**-1.6**
สุขภาพและสังคมสงเคราห์	4,702	4,731	5,335	5,952	6,214	**4.4**
ศิลปะความบันเทิงนันทนาการ	1,395	1,359	1,433	1,659	1,230	**-25.8**
กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ	3,648	3,837	4,708	4,531	6,036	**33.2**
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด(ปริมาณลูกโซ่)	**312,627**	**296,974**	**296,227**	**309,749**	**310,278**	**0.2**

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตาราง 1.9 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี (ปริมาณลูกโซ่) จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2562– 2566p

รายการ	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาประจำปี (ปริมาณลูกโซ่)					อัตราการขยายตัวเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)			
	2562	2563	2564	2565	2566	2563	2564	2565	2566
GPP ณ ราคาประจำปี									
ภาคเกษตร									
ปทุมธานี	6,124	5,443	5,480	6,244	6,618	-11.12	0.68	13.94	5.99
กลุ่มจังหวัดภาคกลาง	43,591	43,024	44,642	47,957	47,975				
ปริมณฑล						-1.3	3.76	7.43	0.04
รวมทั้งประเทศ	1,372,848	1,362,979	1,407,097	1,516,169	1,537,418	-0.72	3.24	7.75	1.4
นอกภาคเกษตร									
ปทุมธานี	434,952	412,534	414,436	442,268	453,694	-5.15	0.46	6.72	2.58
กลุ่มจังหวัดภาคกลาง	8,002,874	7,419,455	7,489,139	8,048,848	8,522,204				
ปริมณฑล						-7.29	0.94	7.47	5.88
รวมทั้งประเทศ	15,516,321	14,298,315	14,779,543	15,862,736	16,417,249	-7.85	3.37	7.33	3.5
GPP ณ ราคาคงที่ (ปริมาณลูกโซ่)									
ปทุมธานี	312,627	296,974	296,227	309,749	310,278	-5.01	-0.25	4.56	0.17
กลุ่มจังหวัดภาคกลาง	5,703,152	5,328,369	5,331,849	5,521,228	5,738,347	-6.57	0.07	3.55	3.93
ปริมณฑล									
รวมทั้งประเทศ	10,919,339	10,258,695	10,417,926	10,686,771	10,902,397	-6.05	1.55	2.58	2.02

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตาราง 1.10 สัดส่วนคนจน เมื่อวัดด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค จังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2561 - 2566

ประเภท	ด้านรายจ่าย					
	2561	2562	2563	2564	2565	2566
สัดส่วนคนจน(ร้อยละ)	1.56	0.24	0.47	0.98	0.32	0.39

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ,
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

1.1.2 อุตสาหกรรมการผลิตและการค้า

(1) อุตสาหกรรมการผลิต

ในปี 2566 จังหวัดปทุมธานี มีจำนวนโรงงาน 3,460 แห่ง เงินลงทุน 390,121 ล้านบาท ซึ่งมีจำนวนที่มากกว่าเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (ปี 2565) จำนวน 41,176 ล้านบาท อำเภอที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากที่สุดคือ อำเภอคลองหลวง 1,164 แห่ง (ร้อยละ 33.6) รองลงมาได้แก่อำเภอลำลูกกา 830 แห่ง (ร้อยละ 24.0) อำเภอลาดหลุมแก้ว 467 แห่ง (ร้อยละ 13.5) อำเภอเมืองปทุมธานี 375 แห่ง (ร้อยละ 10.8) อำเภอสามโคก 308 แห่ง (ร้อยละ 8.9) อำเภอธัญบุรี 242 แห่ง (ร้อยละ 7.0) และอำเภอหนองเสือ 74 แห่ง (ร้อยละ 2.1)

มีการจัดพื้นที่เพื่อจัดตั้งเขตประกอบการอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรมมินิแฟคเตอรี่แลนด์ รวม 4 แห่ง ได้แก่

1) บริษัท ไทยซูซูกิมอเตอร์ จำกัด ตั้งอยู่ ณ อำเภอธัญบุรี
2) บริษัท นวนคร จำกัด ตั้งอยู่ อำเภอคลองหลวง มีเนื้อที่ประมาณ 6,495 ไร่ มีโรงงาน 160 โรงงาน
3) บริษัท สวนอุตสาหกรรมบางกะดี จำกัด ตั้งอยู่ อำเภอเมืองปทุมธานี มีเนื้อที่ประมาณ 1,222 ไร่ มีโรงงาน 57 โรงงาน

4) มินิแฟคเตอรี่แลนด์ ดังนี้

- อำเภอคลองหลวง บิ๊กแลนด์ รังสิต พรอสเพอร์ เอสเตท เอ็มเอ็มซี มินิแฟคทอรี่(นวไท)
- อำเภอลำลูกกา บิ๊กเกอร์แลนด์ แจนเซ่น มินิแฟคตอรี่ อรดาบิ๊กล็อทแฟคตอรี่
- อำเภอลาดหลุมแก้ว แฟคคอม แฟคเฮ้าส์ เคที แฟคทอรี่ พาร์ค
- อำเภอหนองเสือ ศรีปทุมมินิแฟคตอรี่

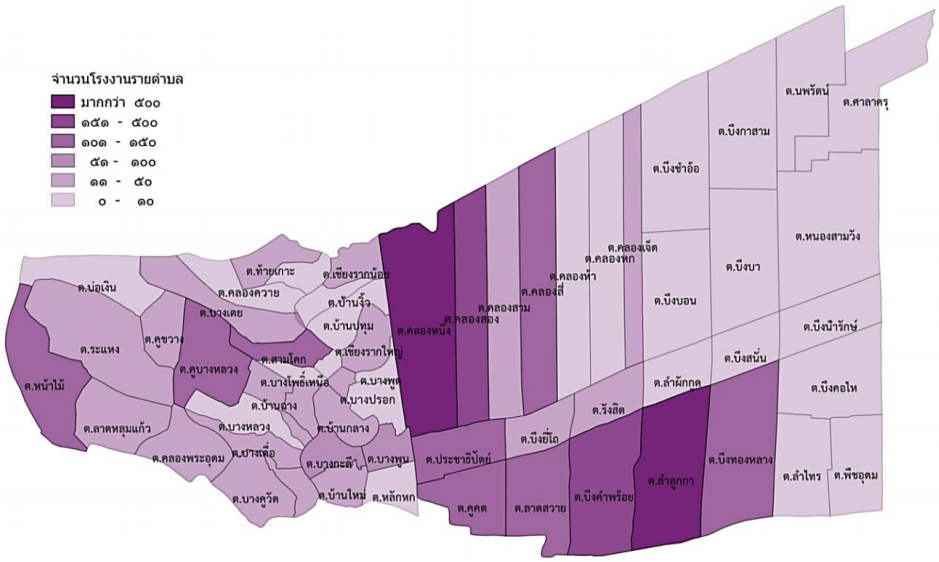
ประเภทอุตสาหกรรมที่มีจำนวนการประกอบกิจการเป็นลำดับต้น ๆ ได้แก่ อื่นๆ 553 แห่ง รองลงมาคือผลิตภัณฑ์โลหะ 456 แห่ง อุตสาหกรรมอาหาร 364 แห่ง อุตสาหกรรมพลาสติก 314 แห่งและอุตสาหกรรมขนส่ง 266 แห่ง ตามลำดับ

ตาราง 1.11 สถานประกอบการอุตสาหกรรม จำนวนเงินทุน และจำนวนคนงาน จำแนกเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2567

อำเภอ	สถานประกอบการอุตสาหกรรม	เงินทุน (ล้านบาท)	คนงาน (คน)		
			รวม	ชาย	หญิง
รวมยอด	**3,460**	**390,121.35**	**243,944**	**117,815**	**126,129**
เมืองปทุมธานี	375	90,972.34	46,994	23,108	23,886
คลองหลวง	1,164	184,366.52	107,985	48,454	59,531
ธัญบุรี	242	21,937.92	17,057	7,432	9,625
หนองเสือ	74	2,931.98	2,473	1,634	839
ลาดหลุมแก้ว	467	31,804.64	23,744	12,204	11,540
ลำลูกกา	830	36,792.85	35,252	18,317	16,935
สามโคก	308	21,315.10	10,439	6,666	3,773

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

รูปที่ 5 แผนที่แสดงความหนาแน่นของโรงงานอุตสาหกรรมรายอำเภอ

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ตาราง 1.12 สถานประกอบการอุตสาหกรรม จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พ.ศ. 2562 – 2567

ประเภทอุตสาหกรรม	2562	2563	2564	2565	2566	2567	อัตราการเปลี่ยนแปลง
รวม	**3,264**	**3,338**	**3,338**	**3,398**	**3,460**	**3,544**	**2.43**
การเกษตร	68	71	71	74	74	73	-1.35
อาหาร	323	337	337	344	364	376	3.30
เครื่องดื่ม	29	30	30	29	30	30	0.00
สิ่งทอ	49	48	48	49	51	50	-1.96
เครื่องแต่งกาย	16	16	16	16	17	18	5.88
เครื่องหนัง	25	26	26	24	23	23	0.00
ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	116	115	115	114	115	115	0.00
เฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน	76	76	76	76	76	77	1.32
กระดาษและผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	73	74	74	75	75	78	4.00
สิ่งพิมพ์	52	55	55	56	56	55	-1.79
เคมี	238	247	247	251	254	257	1.18
ปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์	22	22	22	22	22	22	0.00
ยาง	37	37	37	38	37	37	0.00
พลาสติก	293	296	301	308	314	322	2.55
อโลหะ	215	220	226	230	235	246	4.68
โลหะ	33	34	34	34	33	34	3.03
ผลิตภัณฑ์โลหะ	440	443	452	463	456	469	2.85
เครื่องจักรกล	223	224	226	228	228	222	-2.63
ไฟฟ้า	175	178	178	178	181	191	5.52
ขนส่ง	247	260	260	262	266	268	0.75
อื่น ๆ	458	485	507	527	553	581	5.06

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

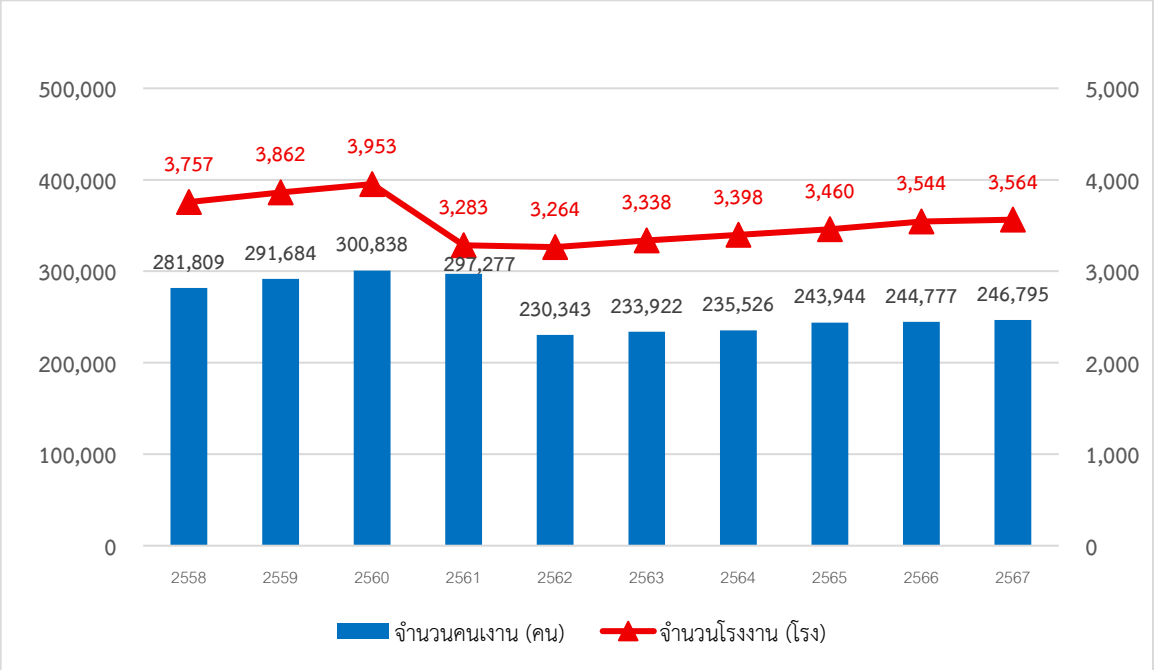
ปี 2567 มีการอนุญาตประกอบกิจการและลงทุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2566 ทุกประเภทอุตสาหกรรมโดยที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ อาหาร พลาสติก การเกษตร เครื่องดื่ม เคมี อโลหะ ขนส่ง โดยแต่ละประเภทอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้นไม่มากนัก หรือบางประเภทจะมีอัตราการเปลี่ยนแปลงคงที่เท่าเดิมเหมือนปี 2566 จะมีเพียง เครื่องหนัง ยาง โลหะ และผลิตภัณฑ์โลหะ ที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลง

ตาราง 1.13 สถานประกอบการอุตสาหกรรม จำนวนเงินทุน และจำนวนคนงาน พ.ศ. 2558 – 2568

ปี พ.ศ.	จำนวนโรงงาน	เงินลงทุน(บาท)	จำนวนคนงาน (คน)
2558	3,632	517,347,467,457	268,564
2559	3,757	525,084,027,041	281,809
2560	3,862	553,113,926,091	291,684
2561	3,953	562,372,676,196	300,838
2562	3,283	578,732,042,055	297,277
2563	3,264	311,466,210,000	230,343
2564	3,338	337,905,270,000	233,922
2565	3,398	348,945,000,000	235,526
2566	3,460	390,121,350,000	243,944
2567	3,544	406,310,820,000	244,777
2568	3,564	414,216,180,000	246,795

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี (ข้อมูล ณ ประจำเดือนพฤษภาคม 2568)

รูปที่ 6 สถานประกอบการอุตสาหกรรม และจำนวนคนงาน พ.ศ. 2558 – 2567

(2) ด้านการค้า

จังหวัดปทุมธานี มีศูนย์การค้าส่งสินค้าทางการเกษตร ประเภทพืชผัก และผลไม้ขนาดใหญ่ของประเทศ คือ ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง และตลาดไอยรา (ตลาดผลไม้เกรดคัดพิเศษ) มีศูนย์การค้าขนาดใหญ่ ได้แก่ ฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต และศูนย์สินค้าไอทีขนาดใหญ่ที่ เซียร์ รังสิต มีผู้ทำงานในภาคการค้าและบริการประมาณ 290,900 คน หรือร้อยละ 24.1 ของผู้มีงานทำ ภาคการค้าและบริการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับจังหวัดเป็นอันดับสองรองจากภาคอุตสาหกรรม โดยในปี พ.ศ.2565 มีมูลค่า 68,515 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.42 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) มีอัตราการขยายตัวลดลง จากร้อยละ 14.4 ในปี 2564 เป็นร้อยละ 3.09 ในปี 2565

ตาราง 1.14 มูลค่าเพิ่ม และอัตราการขยายตัวของสาขาการค้าส่งค้าปลีก พ.ศ. 2561 – 2565

รายการ	2561	2562	2563	2564	2565
มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)	72,384	77,382	70,496	68,629	68,515
สัดส่วนเมื่อเทียบผลิตภัณฑ์จังหวัด (ร้อยละ)	15.46	15.20	14.61	14.67	14.42
มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาคงที่ ปี 2545 (ล้านบาท)	45,054	47,510	43,401	43,261	44,597
อัตราการขยายตัว	8.21	5.45	-8.65	-0.32	3.09

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ณ สิ้นปี พ.ศ. 2567 มีนิติบุคคลจดทะเบียนและคงอยู่ทั้งสิ้น 44,753 ราย จำแนกเป็นบริษัทจำกัด 37,488 ราย ห้างหุ้นส่วนจำกัด 7,166 ราย ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล 39 ราย และบริษัทจำกัด (มหาชน) 60 ราย โดยอำเภอลำลูกกา มีจำนวนนิติบุคคลมากที่สุด 13,877 แห่ง รองลงมาคือ อำเภอคลองหลวง 12,255 แห่ง อำเภอเมืองปทุมธานี 7,413 แห่ง และอำเภอธัญบุรี 6,987 แห่ง ตามลำดับ

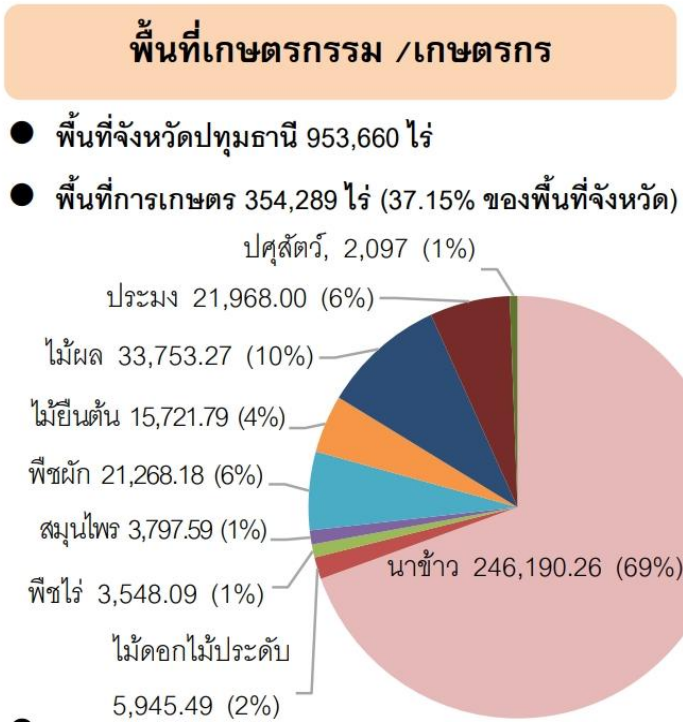
ตาราง 1.15 จำนวนผู้จดทะเบียนนิติบุคคลที่คงอยู่ จำแนกตามประเภทการจดทะเบียน เป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2565 – 2567

	บริษัทจำกัด			ห้างหุ้นส่วนจำกัด			ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล			บริษัทมหาชนจำกัด		
อำเภอ	2565	2566	2567	2565	2566	2567	2565	2566	2567	2565	2566	2567
รวมยอด	**33,101**	**35,461**	**37,488**	**7,456**	**7,366**	**7,166**	**35**	**36**	**39**	**37**	**60**	**60**
เมืองปทุมธานี	5,662	5,949	6,334	1,141	1,115	1,062	6	5	5	12	12	12
คลองหลวง	8,808	9,620	10,233	2,024	2,016	1,979	25	25	27	14	14	16
ธัญบุรี	5,241	5,573	5,784	1,257	1,239	1,191	3	4	4	9	9	8
หนองเสือ	426	475	521	145	158	161	-	-	-	-	-	-
ลาดหลุมแก้ว	1,435	1,543	1,677	379	372	375	-	-	1	-	1	1
ลำลูกกา	10,425	11,152	11,710	2,230	2,201	2,145	1	2	2	-	20	20
สามโคก	1,104	1,149	1,229	280	7,366	253	-	-	-	2	3	3

ที่มา : สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดปทุมธานี

1.1.3 ด้านการเกษตร

จังหวัดปทุมธานีมีพื้นที่ทั้งหมด 953,660 ไร่ เป็นพื้นที่เกษตร 354,289.67 ไร (37.15% ของพื้นที่ทั้งหมด)เปนพื้นที่เพาะปลูกพืช 330,224.67 ไร ไดแก ขาว 246,190.26 ไร ไมผล 33,753.27 ไร ไมยืนตน 15,721.79 ไร พืชผัก 21,268.18 ไร ไมดอกไมประดับ 5,945.49 ไร พืชไร 3,548.09 ไร สมุนไพร 3,797.59 ไร พื้นที่ประมง 21,968 ไร พื้นที่ปศุสัตว 2,097 ไร โดยมีพื้นที่ชลประทาน 501,937 ไรและไมมีพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทาน

ที่มา : ข่อมูลสำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี สำนักงานประมงจังหวัดปทุมธานีสำนักงานปศุสัตว จังหวัดปทุมธานีโครงการชลประทานปทุมธานี ณ เดือนเมษายน 2567

ตาราง 1.16 พื้นที่ถือครองทางการเกษตรจำแนกตามลักษณะการถือครองและชนิดของพืชปีการเพาะปลูก 2561 - 2565

หน่วย : ไร่

รายการ	2561	2562	2563	2564	2565
ที่ถือครองทำการเกษตรรวม	**510,375**	**510,383**	**499,058**	**526,392**	**510,221**
ของตนเอง	69,821	69,877	68,317	72,050	69,843
เช่า	440,554	440,506	316,643	334,090	323,935
จำแนกตามชนิดของพืช					
ทำนา	341,264	342,043	342,048	341,706	331,513
พืชไร่	-	2,292	2,317	2,315	-
ที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น	23,987	25,325	25,665	25,639	36,877
ที่สวนผัก ไม้ดอก ไม้	26,487	26,756	26,803	26,777	17,720
ที่อื่นๆ	107,007	129,975	130,085	129,955	124,111

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

พืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ

สินค้าเกษตรด้านพืชที่สำคัญของจังหวัดปทุมธานี มูลค่าการผลิตลำดับแรก คือ ข้าวนาปี พื้นที่ปลูก 248,536.81 ไร่ ผลผลิตรวม 178,697.81 ตัน มูลค่าการผลิต 1,454.60 ล้านบาท รองลงมา คือ กล้วยหอม พื้นที่ปลูกรวม 13,382.02 ไร่ ผลผลิตรวม 49,825.18 ตัน มูลค่าการผลิต 1,012.44 ล้านบาท และ กล้วยน้ำว้า พื้นที่ปลูก 17,289.39 ไร่ ผลผลิตรวม 38,091.65 ตัน มูลค่าการผลิต 501.28 ล้านบาท ตามลำดับ

ตารางที่ 1.7 สินค้าเกษตรที่สำคัญจังหวัดปทุมธานี ด้านพืช พ.ศ.2566 – 2567

ที่	ชนิดสินค้า	จำนวนเกษตรกร (ครัวเรือน)	พื้นที่ปลูกรวม(ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน(ตร.ม.)**	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)(บาท/ตรม)**	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่าการผลิต (ล้านบาท)
1	ข้าวนาปี	11,675	248,536.81	178,697.81	719.00	8.14	1,454.60
2	กล้วยหอม	744	13,382.02	49,825.18	3,723.29	20.32	1,012.44
3	กล้วยน้ำว้า	2,637	17,289.39	38,091.65	2,203.18	13.36	501.28
4	หญ้าสนาม **	295	13,209	15,800.00	1,196.15	17.50	276.50
5	ปาล์มน้ำมัน	436	9,220.90	29,369.79	3,185.13	4.66	136.86
6	ตะไคร้	777	8,740.28	17,501.31	2,002.37	3.33	58.27
7	เตย	137	696.75	4,480.98	6,431.26	12.77	57.22
8	ยางพารา	44	210	-	-	-	-

หมายเหตุ : ข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ เป็นข้อมูลมติการประชุมเอกภาพในวันที่ 20 กรกฎาคม 2565 ผลผลิตข้าวนาปี คำนวณที่ระดับความชื้นร้อยละ 15

* ผลผลิตเฉลี่ยของข้าว หญ้าปูสนาม ตะไคร้ คำนวณจากทุกรอบการเพาะปลูกทั้งหมด โดยมีพื้นที่เพาะปลูกในจังหวัดดังนี้

1. ข้าว 251,351.10 ไร่ 2. หญ้าปูสนาม 3,562.83 ไร่ 3. ตะไคร้ 7,585.78 ไร่

** หญ้าปูสนาม พื้นที่ปลูก และผลผลิต หน่วยเป็นตารางเมตร/1,000 มูลค่าการผลิตหน่วยเป็น บาท/ตารางเมตร

*** ยางพาราไม่มีการเปิดหน้ายาง

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี / ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2566

1. การวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตภาคการเกษตร

ภาพรวมและโครงสร้างการเกษตรจังหวัดปทุมธานีมีพื้นที่เกษตรกรรมคิดเป็น 37.15% ของพื้นที่ทั้งหมด (953,660 ไร่) โดยพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทาน (501,937 ไร่)

- ข้าว (นาปี): เป็นสินค้าเกษตรหลักที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด 248,536.81 ไร่ โดยมีมูลค่าการผลิตสูงสุด 1,454.60 ล้านบาท
- พืชรองที่มีมูลค่าสูง: กล้วยหอม มีมูลค่าการผลิตสูงเป็นอันดับสอง 1,012.44 ล้านบาท จากพื้นที่ปลูก 13,382.02 ไร่ รองลงมาคือ

กล้วยน้ำว้า (501.28 ล้านบาท)

- โครงสร้างพื้นที่เพาะปลูก (โดยประมาณ):
    - ข้าว: 246,190.26 ไร่ (ประมาณ 74.5% ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด)
    - ไม้ผล, ไม้ยืนต้น, พืชผัก, ไม้ดอกไม้ประดับ, พืชไร่, สมุนไพร: รวมประมาณ 84,034 ไร่

2. การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและการเชื่อมโยงกับข้อมูลอื่น

ประเด็น	ข้อมูลเชื่อมโยงจากด้านอื่น (ไฟฟ้า, ประปา, แรงงาน, คมนาคม)	นัยสำคัญ
พื้นที่และการใช้ที่ดิน	ข้าวนาปีครอบครองพื้นที่สูงสุด	- จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า/ประปา และแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง - แรงกดดันในการเปลี่ยนการใช้ที่ดินสูง: พื้นที่เกษตร (โดยเฉพาะทุ่งนา) มีแนวโน้มถูกเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัยและอุตสาหกรรมในอนาคต ทำให้พื้นที่เกษตรลดลงอย่างรวดเร็ว
ความมั่นคงทางน้ำ	อยู่ในเขตชลประทาน 100%	- ปริมาณน้ำผลิตประปาเพิ่มสูงขึ้นมาก แต่ปริมาณน้ำขายลดลง และค่า DO ในแม่น้ำเจ้าพระยา (แหล่งน้ำดิบ) อยู่ในระดับกลางถึงต่ำ (ประเภท 4) - ความเสี่ยงในการแข่งขันใช้ทรัพยากรน้ำ: แม้เกษตรจะอยู่ในเขตชลประทาน แต่การเติบโตของเมือง (ประปา) และปัญหาคุณภาพน้ำ จะเพิ่มความเสี่ยงด้านความมั่นคงของน้ำดิบสำหรับทุกภาคส่วน
สินค้าและมูลค่า	กล้วยหอม มีมูลค่ารองลงมาในพื้นที่ปลูกที่น้อยกว่ามาก (13,382 ไร่)	- ความต้องการอาหารปลอดภัย (Food Security) ในตลาดแรงงานต่างด้าวและชุมชนขนาดใหญ่รอบตลาดไท - โอกาสในการเปลี่ยนไปสู่พืชที่มีมูลค่าสูง: ควรส่งเสริมการปลูกพืชที่ใช้พื้นที่น้อยแต่มีมูลค่าสูง (เช่น ไม้ผล, พืชผัก, ไม้ดอกไม้ประดับ) เพื่อเพิ่มรายได้ต่อพื้นที่ต่อไร่ และตอบโจทย์ความต้องการอาหารในพื้นที่เมืองที่ขยายตัว

3. แนวโน้มความต้องการผลิตภาคเกษตรในอนาคต (พ.ศ. 2570)

แนวโน้มความต้องการภาคเกษตรในปทุมธานีจะถูกขับเคลื่อนโดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ปริมณฑล:

1.) ความต้องการพืชเศรษฐกิจมูลค่าสูง (High-Value Crops): แนวโน้มการเปลี่ยนไปปลูกกล้วยหอม, กล้วยน้ำว้า, พืชผัก, ไม้ดอกไม้ประดับ และสมุนไพร จะสูงขึ้น เนื่องจากให้มูลค่าการผลิตต่อไร่ที่สูงกว่าการปลูกข้าว และเป็นสินค้าที่ตลาดเมืองต้องการสูง

2.) ความต้องการอาหารป้อนเมือง (Urban Food Supply):

- การขยายตัวของประชากรและแรงงานต่างด้าวในจังหวัด จะเพิ่มความต้องการพืชผักและผลไม้เพื่อการบริโภคในพื้นที่
- ปทุมธานีมีศักยภาพในการเป็น แหล่งผลิตอาหารสดใหม่ (Fresh Food) ให้กับกรุงเทพฯ และปริมณฑล เนื่องจากมีโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมต่อรวดเร็ว (เช่น ถนนวงแหวนรอบนอก และรถไฟฟ้าสายสีแดง/เขียว)

3.) ความต้องการเกษตรปลอดภัย/มาตรฐาน: คุณภาพสินค้าเกษตรจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย (GAP, Organic) เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในเขตเมืองที่ตระหนักเรื่องสุขภาพมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์

เพื่อให้ภาคการเกษตรของปทุมธานีมีความมั่นคงและยั่งยืนภายใต้แรงกดดันของการขยายตัวของเมือง ควรเน้นกลยุทธ์ "การเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรมูลค่าสูงบนพื้นที่จำกัด" ดังนี้:

กลยุทธ์	วัตถุประสงค์หลัก	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
1. การส่งเสริมการปรับโครงสร้างการผลิต	ลดการพึ่งพาพืชเชิงเดี่ยว (ข้าว) และเพิ่มรายได้ต่อพื้นที่	1.1 ส่งเสริมการปลูกพืชทางเลือก: สนับสนุนเกษตรกรให้เปลี่ยนพื้นที่นาบางส่วนไปปลูกพืชที่มีมูลค่าการผลิตสูงต่อไร่ (เช่น พืชผัก, ไม้ผลตระกูลกล้วย, ไม้ดอกไม้ประดับ) 1.2เกษตรแปลงใหญ่: สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตสินค้าที่มีมาตรฐานและปริมาณที่แน่นอน เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มอำนาจต่อรองในตลาด
2. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน	จัดการความเสี่ยงด้านน้ำในสภาวะที่มีการแข่งขันการใช้ทรัพยากรสูง	2.1 เกษตรประหยัดน้ำ: ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเกษตรแบบแม่นยำและประหยัดน้ำ (Precision Agriculture) เพื่อลดการใช้น้ำในภาคเกษตร โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะแล้งหรือน้ำเค็มรุกล้ำ 2.2 การจัดการคุณภาพน้ำ: ประสานกับแผนการจัดการคุณภาพน้ำเพื่อยกระดับแหล่งน้ำดิบให้อยู่ในประเภทที่ดีขึ้น เพื่อลดผลกระทบต่อคุณภาพน้ำชลประทาน
3. การเชื่อมโยงตลาดและโลจิสติกส์	ใช้ประโยชน์จากโครงข่ายคมนาคมเพื่อเป็น "ครัวของปริมณฑล"	3.1 การพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน: เชื่อมโยงผลผลิตเกษตรปลอดภัยของจังหวัด (โดยเฉพาะพืชผัก/ผลไม้) เข้าสู่ตลาดค้าส่ง/ค้าปลีกขนาดใหญ่ (เช่น ตลาดไท) และครัวเรือนในปริมณฑลโดยตรง 3.2 มาตรฐานความปลอดภัย: ส่งเสริมการผลิตตามมาตรฐาน GAP และ Organic อย่างเข้มข้น เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและมูลค่าสินค้าเกษตรของจังหวัด

การประมง

ปี 2566 จังหวัดปทุมธานีมีเกษตรกรที่ทำการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งสิ้น 1,611 ครัวเรือน จำนวนบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งสิ้น 3,700 บ่อ เนื้อที่ 11,118.95 ไร่ จำนวนเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้านี้ 1,680 ครัวเรือน (ร้อยละ 51.05) จำนวนบ่อลดลง 1,826 บ่อ (ร้อยละ 33.04) และเนื้อที่เพาะเลี้ยงสัตว์ 11,118.95 ไร่ ลดลงจากปีก่อนหน้า 10,608.71 ไร่ ปี 2566 จับสัตว์น้ำจืดได้จำนวน 20,449,000 กิโลกรัม ลดลงจากปีก่อนจำนวน 8,828,000 กิโลกรัม จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของจังหวัดปทุมธานียังมีเกษตรกรเพาะเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง อาจลดลงบ้าง คาดว่ามีสาเหตุมาจากราคาซื้อขายและมีต้นทุนในการเลี้ยงสูงขึ้น ประกอบกับ พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต้องเช่า ซึ่งอาจมีราคาเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอาจลดลง

ข้อมูลปี 2566 สะท้อนถึงภาวะ "การลดขนาดการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ" ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของจังหวัดปทุมธานี โดยมีข้อสรุปที่สนับสนุนดังนี้:

1) การออกจากระบบของผู้ผลิตรายใหญ่ (Massive Scaling Down)

การลดลงของพื้นที่และบ่อ (48.83% และ 33.04%) มีนัยสำคัญมากกว่าการลดลงของครัวเรือน (4.11%) อย่างมาก สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่า ไม่ใช่แค่เกษตรกรเลิกกิจการจำนวนมาก แต่เป็นการที่เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ยังคงอยู่ หรือเกษตรกรที่เลิกกิจการไปนั้น เป็นผู้ที่ถือครองพื้นที่และบ่อขนาดใหญ่

ขนาดฟาร์มเฉลี่ยลดลงจาก 12.93 ไร่ เหลือ 6.90 ไร่ ซึ่งยืนยันว่าโครงสร้างการผลิตมีการหดตัวอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เลี้ยงขนาดใหญ่ ที่มักต้องใช้เงินลงทุนและต้นทุนหมุนเวียนสูง

2) ปัจจัยกดดันด้านต้นทุนและราคาซื้อขาย (Price-Cost Squeeze)

"ราคาซื้อขายและต้นทุนในการเลี้ยงสูงขึ้น ประกอบกับพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต้องเช่า ซึ่งอาจมีราคาเพิ่มสูงขึ้น" ได้รับการสนับสนุนอย่างหนักแน่นจากการลดลงของขนาดฟาร์มเฉลี่ย

ต้นทุนที่เพิ่มขึ้น (อาหารสัตว์, พลังงาน) และ/หรือ ราคาเช่าที่ดินที่สูงขึ้น ทำให้การดำเนินงานในพื้นที่ขนาดใหญ่ไม่คุ้มทุน (Massive Loss of Economies of Scale)

เกษตรกรจึงต้อง ลดพื้นที่ที่ไม่ทำกำไร หรือ พื้นที่เช่าที่มีต้นทุนสูง ออกไป เพื่อประคองธุรกิจให้รอด

3) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (Survival of the Fittest)

แม้พื้นที่และผลผลิตจะลดลง แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นถึง 36.48% นี่คือตัวบ่งชี้ว่าเกษตรกรที่เหลืออยู่ต้อง ปรับกลยุทธ์ ทันที เพื่อชดเชยการลดลงของขนาดพื้นที่ โดยอาจทำได้ดังนี้:

- เพิ่มความหนาแน่นการปล่อยพันธุ์ (Stocking Density): เลี้ยงปลา/กุ้งต่อไร่ให้หนาแน่นขึ้นในบ่อที่มีประสิทธิภาพสูง
- เน้นพันธุ์ที่มีมูลค่าสูง: หันไปเลี้ยงสัตว์น้ำที่ให้ผลผลิตต่อมูลค่าสูงขึ้น หรือมีวงจรการเลี้ยงสั้นลง
- การจัดการบ่อที่ดีขึ้น: ใช้เทคโนโลยีหรือการจัดการน้ำ/อาหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดความสูญเสียและเพิ่มอัตราการรอด

สรุปโดยรวม:

สถานการณ์ปี 2566 แสดงให้เห็นว่าการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของปทุมธานีกำลังอยู่ภายใต้ภาวะ "หดตัวอย่างรวดเร็ว (Contraction)" ในมิติของขนาดการผลิต แต่มีการ "ยกระดับประสิทธิภาพ (Intensification)" ในมิติของผลผลิตต่อพื้นที่ การหดตัวนี้บ่งชี้ถึงแรงกดดันจากต้นทุนและราคาเช่าพื้นที่ที่สูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิตรายใหญ่เป็นหลัก

ตาราง 1.18 ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ ปี พ.ศ 2559 - 2566

ปี พ.ศ.	ครัวเรือน	จำนวนบ่อ	เนื้อที่ (ไร่)	ปริมาณการจับสัตว์น้ำจืด (กิโลกรัม)	มูลค่า (บาท)
2559	2,632	12,396	24,492	44,293,000	1,386,734,000
2560	2,517	11,936	23,457	42,410,256	1,060,256,400
2561	2,902	12,987	24,127	19,674,372	590,231,117
2563	3,080	7,297	19,969	28,725,893	-
2564	3,157	7,352	20,315	29,234,436	-
2565	3,291	5,526	21,727.66	29,277,000	-
2566	1,611	3,700	11,118.95	20,449,000	-

ที่มา: สำนักงานประมงจังหวัดปทุมธานี

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของจังหวัดปทุมธานี ปี 2559 - 2566 สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งมีนัยยะต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาไปสู่ **เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)** และ **เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy)** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของพื้นที่ปริมณฑล

การวิเคราะห์เชิงลึก: แรงกดดันและการปรับตัวของภาคการประมงของจังหวัดปทุมธานี แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 2 ด้าน คือ **การหดตัวอย่างรวดเร็ว** และ **การยกระดับประสิทธิภาพ**

การหดตัวจากแรงกดดันด้านต้นทุน (Urbanization Pressure)

- การลดลงของพื้นที่เพาะเลี้ยง (-48.83%) และ จำนวนบ่อ (-33.04%) รุนแรงกว่าการลดลงของจำนวนครัวเรือน (-4.11%) อย่างมาก

- ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ต้นทุนที่ดิน (ค่าเช่า) และ ต้นทุนปัจจัยการผลิต (อาหาร, พลังงาน) ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ปริมณฑลและประตูสู่ภาคกลางสูงเกินกว่าผลตอบแทนจากการเกษตรเชิงปริมาณ ทำให้ผู้ผลิตต้อง ลดขนาดการผลิตลงเกือบครึ่งหนึ่ง หรือ ผู้ผลิตรายใหญ่ที่มีพื้นที่มากออกจากระบบไป เพราะขาดความคุ้มทุนเชิงขนาด (Loss of Economies of Scale)

การยกระดับประสิทธิภาพเพื่อความอยู่รอด (Intensification)

- ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน (+36.48%)

- จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เหลือรอดได้ปรับตัวไปสู่การเลี้ยงแบบเข้มข้น (Intensive Farming) ซึ่งหมายถึงการใช้พื้นที่ที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด สิ่งนี้สะท้อนว่าผู้ผลิตเริ่มเน้นการบริหารจัดการที่ดีขึ้น การลดของเสีย และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มอัตราการรอดและน้ำหนักต่อพื้นที่ ซึ่งเป็นทิศทางที่สอดคล้องกับแนวคิด **"เกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture)"** ของประเทศ

การเปรียบเทียบเชิงภาคและระดับประเทศ

มิติเปรียบเทียบเชิงภาค (ปริมณฑล vs ภูมิภาค)

- แรงขับเคลื่อนที่แตกต่างกัน: ในภูมิภาคอื่น การเพิ่มผลผลิตต่อไร่มักถูกขับเคลื่อนด้วยความต้องการเพิ่มรายได้และการลดต้นทุนแรงงาน แต่ในจังหวัดปทุมธานี การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ถูกขับเคลื่อนด้วยการแข่งขันด้านราคาที่ดิน ที่สูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้การเกษตรไม่สามารถเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้พื้นที่มาก (Land-extensive) ได้อีกต่อไป

- แนวโน้มในอนาคต: ภาคเกษตรในปทุมธานีจะกลายเป็น **Niche Market** หรือ **High-Value Sector** ที่มีมูลค่าสูงต่อหน่วยพื้นที่ (Value-per-Square-Meter) และต้องบูรณาการเข้ากับภาคบริการ เช่น การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป

มิติเปรียบเทียบระดับประเทศ (BCG และการเปลี่ยนผ่าน)

- สอดคล้องกับ BCG Model: การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อไร่ สอดคล้องกับนโยบาย Bio-Circular-Green Economy (BCG) ในด้าน **Bio Economy** และ **Green Economy** ที่เน้นการลดของเสีย (Waste Reduction) และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

- การเปลี่ยนผ่านจาก Commodity สู่ Specialty: ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าจังหวัดปทุมธานีไม่สามารถแข่งขันด้านปริมาณได้แล้ว แต่ต้องเปลี่ยนไปแข่งขันด้าน **คุณภาพ (Quality)**, **ความปลอดภัย (Safety)**, และ **การสร้างแบรนด์ (Branding)** ซึ่งเป็นทิศทางที่ประเทศกำลังมุ่งเน้น

ทิศทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์และดิจิทัล

ข้อมูลการหดตัวและยกระดับประสิทธิภาพนี้เป็นโอกาสสำคัญในการกำหนดนโยบายให้เกษตรกรสามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนในพื้นที่ปริมณฑล โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ทิศทางที่ 1: การบูรณาการเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy)

การใช้ดิจิทัลเพื่อจัดการกับ Pain Point หลัก: **ต้นทุนสูง** และ **การเข้าถึงตลาด**

กลไกการขับเคลื่อน (Digital Tools)	**เป้าหมายเชิงนโยบาย**
Smart Aquaculture (IoT & AI)	สนับสนุนการติดตั้ง **เซ็นเซอร์อัจฉริยะ (IoT)** ในบ่อเลี้ยงเพื่อวัดคุณภาพน้ำ (อุณหภูมิ, ออกซิเจน, pH) และใช้ระบบ **ให้อาหารอัตโนมัติ** ที่อิงจากข้อมูลเพื่อลดต้นทุนอาหาร (ซึ่งเป็นต้นทุนหลัก) และเพิ่มผลผลิตต่อไร่ที่สูงอยู่แล้วให้สูงขึ้นไปอีก
Traceability & E-commerce Platform	พัฒนาระบบ **การตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability)** ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (QR Code) เพื่อรับรองมาตรฐานสินค้าประมงของปทุมธานี และสร้างแพลตฟอร์ม **E-commerce** ตรงสู่ผู้บริโภคหรือร้านอาหารในกรุงเทพฯ/ปทุมธานี เพื่อตัดคนกลางและเพิ่มอำนาจการต่อรองราคาให้กับเกษตรกร

ทิศทางที่ 2: การสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม (Creative Economy)
การใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรให้แข่งขันในราคาพรีเมียมได้:

กลไกการขับเคลื่อน (Creative Tools)	เป้าหมายเชิงนโยบาย
Food Innovation & Design	ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพื่อออกแบบ **ผลิตภัณฑ์แปรรูปนวัตกรรม** ที่ใช้สัตว์น้ำจากบ่อเลี้ยงประสิทธิภาพสูง เช่น อาหารกึ่งสำเร็จรูป (Ready-to-Cook) หรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Functional Food) โดยเน้น **การออกแบบบรรจุภัณฑ์** ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสวยงาม
Agri-Tourism & Storytelling	พัฒนาบ่อเลี้ยงที่เหลืออยู่ให้เป็นแหล่ง **ท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างสรรค์** (Creative Agri-Tourism) และ **เศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ (Experience Economy)** โดยให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้การเลี้ยงปลา/กุ้งด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Farm) พร้อมทั้งสร้างเรื่องราว (Storytelling) ของแหล่งน้ำและภูมิปัญญาของคนปทุมธานี

การปศุสัตว์

ปี 2566 จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงปศุสัตว์และจำนวนปศุสัตว์ไม่มากนักเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ไม่เหมาะสมในการทำฟาร์มปศุสัตว์ จากข้อมูลของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดปทุมธานี มีจำนวนปศุสัตว์ซึ่งประกอบด้วย โคจำนวน 4,120 ตัว กระบือจำนวน 734 ตัว แกะจำนวน 410 ตัว แพะจำนวน 2,868 ไก่จำนวน 502,672 ตัว และเป็ดจำนวน 160,683 ตัว

ตาราง 1.19 จำนวนปศุสัตว์จำแนกเป็นรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2566

อำเภอ	โค	กระบือ	แกะ	แพะ	ไก่	เป็ด
รวมยอด	**4,120**	**734**	**410**	**2,868**	**502,672**	**160,683**
เมืองปทุมธานี	180	18	9	100	36,311	6,266
คลองหลวง	1,672	345	35	809	184,023	64,201
ธัญบุรี	112	47	25	508	10,098	8,495
หนองเสือ	174	29	-	24	109,527	8,658
ลาดหลุมแก้ว	814	76	225	658	77,351	20,111
ลำลูกกา	707	165	86	682	53,294	21,583
สามโคก	461	54	30	198	32,068	31,369

ที่มา: สำนักงานปศุสัตว์หวัดปทุมธานี

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การปศุสัตว์มีข้อจำกัดในด้านของพื้นที่ ไม่เหมาะสม ในการทำฟาร์มปศุสัตว์ขนาดใหญ่ (ซึ่งอาจหมายถึงข้อจำกัดด้านผังเมือง พื้นที่สีเขียว หรือการจัดการของเสีย) และมีจำนวนเกษตรกรและจำนวนปศุสัตว์ ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ

ทิศทางการพัฒนาปศุสัตว์

จากข้อจำกัดด้านพื้นที่และความไม่เหมาะสมในการทำฟาร์มขนาดใหญ่ ทิศทางการพัฒนาปศุสัตว์ของจังหวัดปทุมธานี คือ ไม่ควรมุ่งเน้นการเพิ่มปริมาณ (Quantity) แต่ควรมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าสูง (High Value) และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Sustainability) เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารคุณภาพสูงป้อนพื้นที่เมืองและเขตปริมณฑล โดยมี 3 ทิศทางหลัก (3 P's Strategy) ดังนี้

ทิศทางที่ 1: พัฒนาเป็นแหล่งผลิต Premium Quality

เนื่องจากจังหวัดปทุมธานีอยู่ใกล้กรุงเทพฯ และเป็นแหล่งสถาบันการศึกษา/วิจัยจำนวนมาก ควรใช้จุดแข็งนี้ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานให้สูงกว่าคู่แข่ง โดยเน้น:

1. ปศุสัตว์ปลอดภัย/ปลอดสาร (Safety & Organic):
    - ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ/โคนม/ไก่ไข่ แบบ อินทรีย์ (Organic) หรือ มาตรฐานสูง (GAP/GMP) ที่ตรวจสอบย้อนกลับได้ 100%
    - เน้นผลิตภัณฑ์เฉพาะ (Niche Products) เช่น "เนื้อโคขุน/นมจากปทุมธานี" ที่ได้มาตรฐานสากล เพื่อป้อนตลาดโรงแรม ร้านอาหารพรีเมียม และซูเปอร์มาร์เก็ตในเขตเมือง
2. การเลี้ยงเฉพาะกิจ (Specialty Livestock):
    - ส่งเสริมการเลี้ยง แพะ/แกะ ในอำเภอที่มีศักยภาพ (ลาดหลุมแก้ว, ลำลูกกา) เพื่อผลิตเนื้อแพะคุณภาพ และ นมแพะ ซึ่งมีมูลค่าสูงและใช้พื้นที่น้อยกว่า
3. โรงฆ่าและแปรรูปมาตรฐานสูง:
    - สนับสนุนการลงทุน/ยกระดับ โรงฆ่าสัตว์ และ โรงแปรรูป ให้ได้มาตรฐานสากล (GMP/HACCP) เพื่อรองรับการแปรรูปเนื้อสัตว์คุณภาพสูง

ทิศทางที่ 2: เน้น Precision Farming และเทคโนโลยี (Technology & Innovation)

เนื่องจากพื้นที่จำกัดและการควบคุมสิ่งแวดล้อมสำคัญต่อเมือง ทิศทางนี้จะช่วยลดผลกระทบและเพิ่มประสิทธิภาพ:

1. ฟาร์มระบบปิด (Closed System) และสิ่งแวดล้อมดี:
    - ส่งเสริมการเลี้ยงไก่และเป็ดในระบบโรงเรือนปิด (Evaporative/Environmental Control Housing) โดยเฉพาะอำเภอคลองหลวงและหนองเสือ ซึ่งมีจำนวนมาก เพื่อควบคุมโรคและกลิ่น
    - นำเทคโนโลยี IoT (Internet of Things) มาใช้ในการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และการให้อาหาร เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มอัตราการรอด
2. การจัดการของเสียแบบยั่งยืน (Waste Management):
    - สนับสนุนการนำของเสียจากปศุสัตว์มาผลิตเป็น พลังงานทดแทน (Biogas) หรือ ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง เพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกพืชในจังหวัด เป็นการสร้างรายได้เสริมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

ทิศทางที่ 3: กำหนด Pathum Thani Zoning ที่ชัดเจน

เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เหมาะสมของพื้นที่ และป้องกันความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมในอนาคต:

1. จัดโซนปศุสัตว์อย่างชัดเจน: กำหนดพื้นที่ในอำเภอที่มีการเลี้ยงหนาแน่น เช่น คลองหลวง ลาดหลุมแก้ว ลำลูกกา เป็น เขตส่งเสริมการปศุสัตว์คุณภาพ (Livestock Promotion Zone) โดยจำกัดชนิดและขนาดฟาร์มให้เหมาะสม

2. ควบคุมการเลี้ยงในเขตเมือง: กำหนดมาตรการที่เข้มงวดสำหรับการเลี้ยงในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี ธัญบุรี และสามโคก เพื่อควบคุมขนาด จำนวน และการจัดการด้านสุขาภิบาล

3. เชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทาน: ส่งเสริมการพัฒนาการปศุสัตว์ให้เป็นส่วนหนึ่งของ "อุตสาหกรรมอาหารครบวงจร" ของจังหวัด โดยเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา ตลาดค้าส่ง และโรงงานแปรรูปอาหารในพื้นที่

สรุปข้อเสนอแนะ: จังหวัดปทุมธานีควรกำหนดทิศทางการพัฒนาปศุสัตว์จากการ "เน้นปริมาณ" ไปสู่การ "เน้นคุณภาพและนวัตกรรม" โดยใช้ความเป็นศูนย์กลางและศักยภาพด้านเทคโนโลยีและมาตรฐานอาหารป้อนตลาดพรีเมียมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

1.1.4 ด้านการท่องเที่ยว

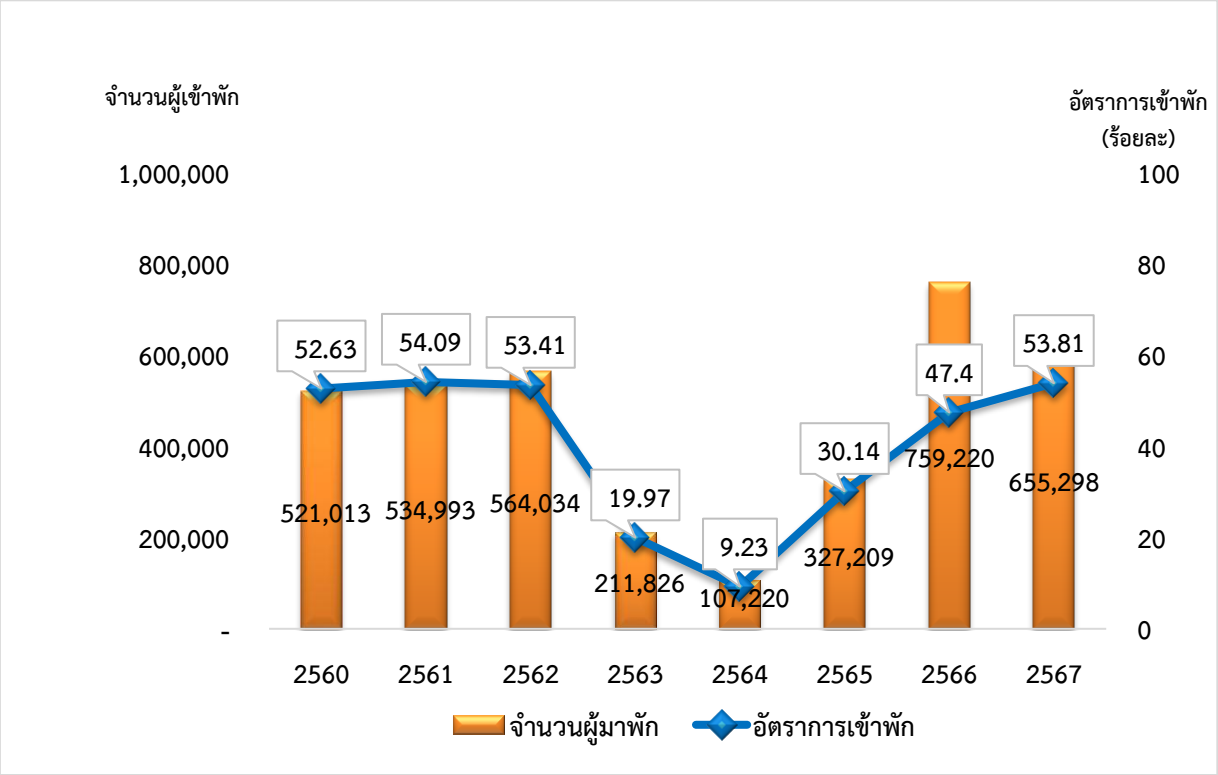
ปี 2567 จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนผู้เข้าพัก 655,298 ราย จำนวนผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด 3,455,846 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2566 จำนวน 777,217 ราย (ร้อยละ 29.02) มีรายได้จากการท่องเที่ยว 5,649.36 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2566 จำนวน 585.34 ล้านบาท (ร้อยละ 21.13)

ตาราง 1.20 จำนวนผู้เข้าพัก จำนวนห้องพัก และระยะเวลาการพำนักเฉลี่ย จังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2565 – 2567

รายการ	2565	2566(P)	2567(P)	การเปลี่ยนแปลง (%)	
				2566	2567
จำนวนผู้เข้าพัก	327,209	759,220	655,298	48.42	-13.69
จำนวนห้องพัก	2,961	3,160	n/a	6.72	-
อัตราการเข้าพัก	30.14	47.40	53.81	17.26	6.41
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย	1.84	1.94	n/a	0.1	

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว

รูปที่ 7 จำนวนผู้เข้าพัก และอัตราการเข้าพัก ปี 2560 – 2567

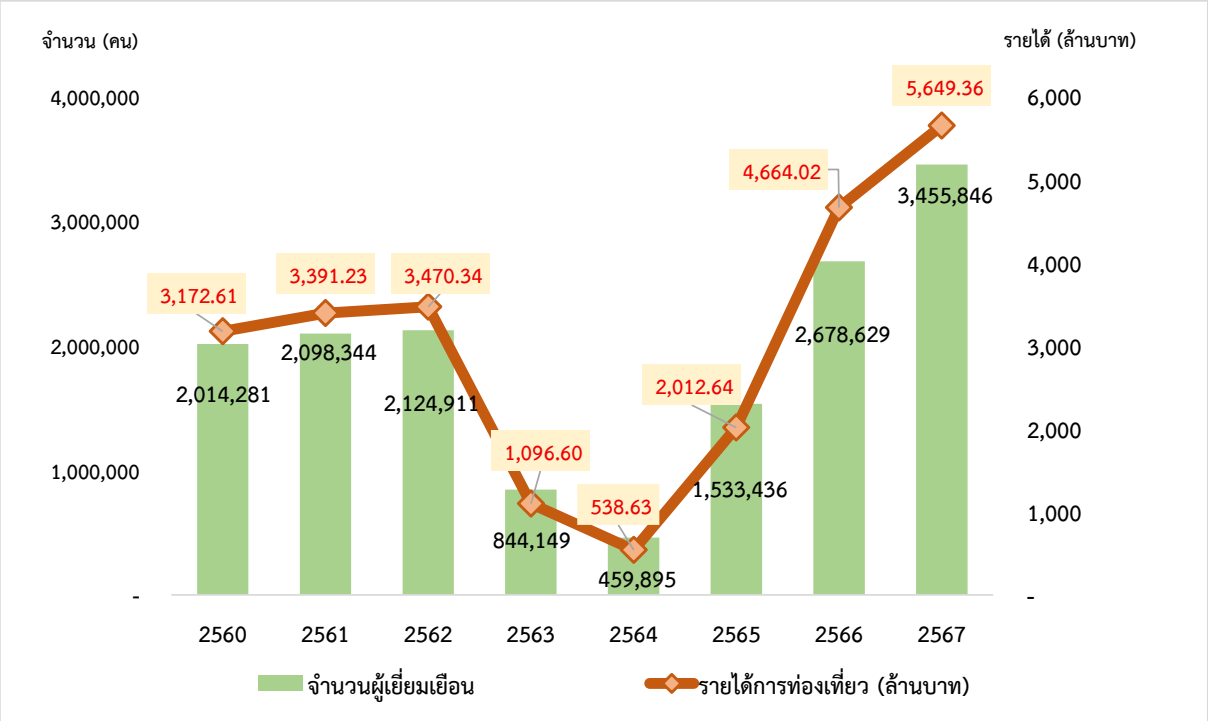

ตาราง 1.21 รายได้จากการท่องเที่ยว และการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2565 – 2567

รายการ	2565	2566	2567	การเปลี่ยนแปลง (%)	
				2566	2567
ผู้เยี่ยมเยือน	1,533,436	2,678,629	3,455,846	74.68	29.02
คนไทย	1,494,213	2,678,629	3,068,553	79.27	14.56
ชาวต่างชาติ	39,223	284,152	387,293	624.45	36.30
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	2,012.64	4,664.02	5,649.36	131.74	21.13

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว

รูปที่ 8 จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน และรายได้จากการท่องเที่ยว พ.ศ. 2560 – 2567

1. การวิเคราะห์เชิงสถิติและแนวโน้ม (พ.ศ. 2565 - 2567)

รายการ	ปี 2566 (P)	ปี 2567 (P)	การเปลี่ยนแปลง (2567/2566)	ข้อสังเกตเชิงวิเคราะห์
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน (ราย)	2,678,629	3,455,846	เพิ่มขึ้น 29.02%	เติบโตสูงมาก แสดงถึงความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	5,064.02	5,649.36	เพิ่มขึ้น 21.13%	รายได้เติบโตตามจำนวนผู้เยี่ยมเยือน แสดงถึงการจับจ่ายใช้สอยที่ดีขึ้น
จำนวนผู้เข้าพัก (ราย)	759,220	655,298	ลดลง 13.69%	เป็นสัญญาณลบที่สำคัญ แสดงถึงการเปลี่ยนจากนักท่องเที่ยวค้างคืนเป็นนักท่องเที่ยววันเดียว
อัตราการเข้าพัก (%)	47.40	53.81	เพิ่มขึ้น 6.41%	ถึงแม้ผู้เข้าพักจะลดลง แต่การเข้าพักที่เพิ่มขึ้นบ่งชี้ว่าห้องพักที่เปิดให้บริการถูกใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย (วัน)	1.94	n/a (ข้อมูลขาด)	-	โดยเฉลี่ยยังเป็นช่วง สั้นมาก (น้อยกว่า 2 วัน)

ข้อสรุปเชิงสถิติที่สำคัญ:

- **ปทุมธานีคือ Hub ของนักท่องเที่ยวแบบเช้าไปเย็นกลับ (Day-Tripper)** โดยจำนวนผู้เยี่ยมเยือนรวมเติบโตสูงมาก แต่จำนวนผู้เข้าพักลดลงอย่างมีนัยสำคัญในปี 2567 ซึ่งบ่งชี้ว่า **กว่า 80%** ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ค้างคืน
- **รายได้เติบโตได้ดีแม้ไม่มีการค้างคืน:** การที่รายได้เติบโตในอัตรา 21.13% สวนทางกับการลดลงของจำนวนผู้เข้าพัก แสดงว่านักท่องเที่ยววันเดียวมีการใช้จ่ายสูงต่อหัวในกิจกรรมหลัก (เช่น สวนสนุก วัด ตลาด)

2. การวิเคราะห์เชิงลึกและเชิงเปรียบเทียบ

2.1 จุดแข็งที่โดดเด่น (Strengths)

1. **ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Location):** ปทุมธานีเป็นเสมือน **"ประตูสู่ภาคกลางและภาคอีสาน"** และเป็นจังหวัดปริมณฑลที่อยู่ติดกับกรุงเทพฯ ทำให้เป็นจุดหมายปลายทางที่เดินทางง่าย ใช้เวลาสั้น และเหมาะสำหรับครอบครัวหรือกลุ่มที่ต้องการพักผ่อนระยะสั้น
2. **ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ (Diversified Product):** ปทุมธานีมีความพร้อมในการเป็น **แหล่งท่องเที่ยวแบบครอบครัว (Family Tourism)** และ **เชิงศึกษา (Educational Tourism)** โดยมีสถานที่สำคัญหลากหลายประเภท เช่น
    - **แหล่งบันเทิง:** สวนสนุกดรีมเวิลด์
    - **แหล่งศาสนา/วัฒนธรรม:** วัดวาอารามที่มีชื่อเสียง (เช่น วัดศาลเจ้า, วัดโบสถ์, วัดเจดีย์หอย, วัดป่าคลอง 11)
    - **แหล่งเรียนรู้:** องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (NSM), พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ (Wisdom Farm)
    - **แหล่งชุมชน/อาหาร:** ตลาดริมน้ำเก่าแก่ (เช่น ตลาดร้อยปีระแหง, ตลาดอิงน้ำสามโคก)
3. **ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism):** มีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศักยภาพสูง เช่น **ปิ่นฟ้าฟาร์ม** และ **สวนเกษตรแก้วมังกร Kenny** ในอำเภอหนองเสือ และลาดหลุมแก้ว ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของจังหวัด

2.2 จุดอ่อนที่ต้องแก้ไข (Weaknesses)

1. **ขาดผลิตภัณฑ์ค้างคืน (Lack of Overnight Product):** การลดลงของจำนวนผู้เข้าพักและระยะเวลาพำนักที่สั้น บ่งชี้ว่าแหล่งท่องเที่ยวและที่พักในปัจจุบัน **ยังขาดแรงจูงใจ** หรือ **กิจกรรมต่อเนื่อง** ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยากพักค้างคืน
2. **การขาดแคลนห้องพักที่มีมาตรฐาน (Accommodation Gap):** จำนวนห้องพักที่มีอยู่ (2,961-3,160 ห้อง) อาจไม่เพียงพอหรือขาดแคลนที่พักในระดับที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง
3. **ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ไม่ชัดเจน:** ปทุมธานียังไม่มีภาพลักษณ์หรือ **Theme (แก่นสาร)** การท่องเที่ยวที่โดดเด่นและเป็นที่รู้จักในวงกว้าง เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง (เช่น อยุธยา/อ่างทอง ที่เน้นประวัติศาสตร์, นครปฐม/ราชบุรี ที่เน้นตลาดน้ำและวิถีชุมชน)

2.3 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ

มิติการเปรียบเทียบ	ปทุมธานี (Pathum Thani)	คู่แข่งใกล้เคียง (เช่น นนทบุรี/นครปฐม)	ทิศทางที่ควรจะเป็น
ประเภทหลัก	ท่องเที่ยวแบบครอบครัว, เรียนรู้, ช้อปปิ้ง, วันเดียว	ประวัติศาสตร์, ธรรมชาติ, ตลาดน้ำ, สุขภาพ	"แหล่งเรียนรู้และพักผ่อนคุณภาพใกล้กรุง"
ระยะเวลาพำนัก	1.94 วัน (สั้นมาก)	1-2 วัน (คล้ายกัน แต่บางแห่งมีแนวโน้มค้างคืนสูงกว่า)	เพิ่มกิจกรรมค้างคืน เช่น Glamping, Farm Stay คุณภาพสูง
รายได้	เติบโตจาก Day-Tripper	เติบโตจากการค้างคืน (ในบางจังหวัด)	เน้นการเพิ่ม "การใช้จ่ายต่อวัน (Spending per Day)" ผ่านสินค้าพรีเมียม

3. ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา (Development Strategy)

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของจังหวัดที่ต้องการ **"ยกระดับการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้าน...การท่องเที่ยว"** และ **"พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยว เชื่อมโยงธุรกิจและบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ"** ควรเน้น 3 ยุทธศาสตร์หลัก:

3.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1: "Night Life & Stay" - สร้างเหตุผลให้ค้างคืน

- **พัฒนาผลิตภัณฑ์ค้างคืน (Overnight Products):** ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนใน **ที่พักทางเลือก (Alternative Accommodation)** ที่มีเอกลักษณ์และมาตรฐานสูง เช่น **Boutique Hotels, Farm Stay** คุณภาพสูงที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- **กิจกรรมยามค่ำคืน (Evening Activities):** สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นหลัง 17.00 น. เช่น **ตลาดนัด/ถนนคนเดินยามค่ำคืนเชิงวัฒนธรรม** ในพื้นที่ริมแม่น้ำสามโคก, **ดาราศาสตร์/ดูดาว** ใกล้พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ (NSM) เพื่อยืดระยะเวลาพำนัก

3.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2: "Learning & Wellness" - การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

- **เชื่อมโยงสถาบันการศึกษา:** สร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับ **มหาวิทยาลัย** และ **พิพิธภัณฑ์** (NSM, พิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ) เพื่อดึงดูดกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวเชิงวิชาการ (MICE - Educational/Academic)
- **ยกระดับ Agro-Tourism สู่ Wellness:** พัฒนาฟาร์มเชิงเกษตรให้เป็น **แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism)** ที่สามารถทำกิจกรรมเก็บเกี่ยวผลผลิต, ทำอาหาร, และพักผ่อนในบรรยากาศชนบทเพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างจากเมืองใหญ่
- **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism):** สนับสนุนชุมชนให้จัดกิจกรรม **Workshops** ที่ใช้ภูมิปัญญาปทุมธานี เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผาสามโคก, การทำขนมพื้นบ้าน, งานฝีมือของชาวมอญ

3.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3: "Connectivity & Standard" - การเชื่อมโยงและการบริหารจัดการ

- **การเชื่อมโยงระบบขนส่ง:** ประสานงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (เช่น โครงการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว Monorail) และปรับปรุงเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- **ยกระดับมาตรฐาน:** กำหนดมาตรฐานความปลอดภัย (Safety) และสุขอนามัย (Hygiene) ในตลาดและร้านอาหารริมทาง/ริมน้ำ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว

- **การสร้าง Theme การท่องเที่ยวที่ชัดเจน:** กำหนดภาพลักษณ์หลักของจังหวัดให้เป็น **"ปทุมธานี: เมืองแห่งการเรียนรู้และวิถีชุมชนริมน้ำคุณภาพสูง"** เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

การวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่าจังหวัดปทุมธานีมีศักยภาพที่สูงมากในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยเน้นที่การ **ยืดระยะเวลาพำนัก** และ **เพิ่มประสบการณ์การใช้จ่าย**

1.1.5 เศรษฐกิจชุมชน

จังหวัดปทุมธานี ได้สนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนโดยการส่งเสริมการตลาดใหม่ ๆ และการจับคู่เจรจาธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิตที่เป็นวิสาหกิจชุมชน ในปี 2565 มียอดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งสิ้น 374.2 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 69.5 จากปีก่อนหน้า (ปี 2564 มีมูลค่า 1,227.8 ล้านบาท)

ตาราง 1.22 มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนจำแนกตามประเภท พ.ศ. 2562 - 2565

ประเภทสินค้า	2562	2563	2564	2565
รวม	**1,435,054,617**	**1,127,727,517**	**1,227,894,707**	**374,248,584**
อาหาร	380,953,868	396,417,872	488,619,032	176,654,514
เครื่องดื่ม	84,751,530	57,975,544	54,991,948	33,379,030
ผ้าและเครื่องแต่งกาย	130,936,800	89,202,845	77,602,020	31,738,470
ของใช้ / ของตกแต่ง/ ของที่ระลึก	296,358,054	182,793,909	243,168,045	46,505,410
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	542,054,365	401,337,347	363,513,662	55,971,160

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

รายการ	มูลค่าปี 2564 (ล้านบาท)	มูลค่าปี 2565 (ล้านบาท)	การเปลี่ยนแปลง (2565/2564)	ข้อเสนอแนะเชิงเชื่อมโยง
รวมยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	1,227.8	374.2		ลดลง 69.5% ควรใช้ นักท่องเที่ยว 3.4 ล้านคน เป็นฐานลูกค้าหลักเพื่อเพิ่มยอดจำหน่าย
ของใช้/ของที่ระลึก	243.2	46.5	ลดลงอย่างรุนแรง	เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ชุมชนกับ แหล่งท่องเที่ยวหลัก (เช่น ดรีมเวิลด์, พิพิธภัณฑ์) โดยกำหนดมาตรฐานและช่องทางการขายที่ชัดเจน
อาหาร	488.6	176.7	ลดลง	พัฒนาให้เป็น อาหารพรีเมียม/ของฝากเอกลักษณ์ ที่ได้มาตรฐานความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อสรุปเชิงเปรียบเทียบ : มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนลดลงอย่างรุนแรงถึง 69.5% ในปี 2565 ในขณะที่จำนวนผู้เยี่ยมเยือนเพิ่มขึ้นมากในปี 2567 แสดงให้เห็นว่ายังขาดการเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพ ระหว่างฐานลูกค้า (นักท่องเที่ยว) กับผลิตภัณฑ์ (สินค้าชุมชน)

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

เปลี่ยนจากการเป็น "ทางผ่านและแหล่งพักผ่อนระยะสั้น" ไปสู่ "แหล่งสร้างสรรค์ประสบการณ์และมูลค่าสูง" มุ่งเน้นการแก้ปัญหาผู้เข้าพักลดลง และเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนเข้ากับฐานนักท่องเที่ยว

3.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อยืดระยะเวลาพำนัก (Overnight Experience)

- **กำหนดโซน "Farm Stay & Wellness":** ส่งเสริมการลงทุนที่พักมาตรฐานสูง (Boutique/Glamping) ในพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพ เช่น **ลาดหลุมแก้ว และ หนองเสือ** (ที่มีการเลี้ยงปศุสัตว์และเกษตรกรรม) โดยเน้นกิจกรรมเชิงสุขภาพและประสบการณ์ (เก็บไข่, ชมไร่, ทำอาหารจากผลผลิตปศุสัตว์/เกษตรอินทรีย์)
- **"Night Cultural & Learning Trail":** สร้างกิจกรรมยามค่ำคืนโดยเฉพาะในอำเภอริมน้ำสามโคกและคลองหลวง โดยใช้จุดแข็งของ **วัดวาอาราม** และ **พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์** เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมพิเศษ (เช่น Night Market เชิงศิลปวัฒนธรรม, ส่องดาว) เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่ต่อ
- **พัฒนา "MICE - Educational Tourism":** ใช้ศักยภาพของสถาบันการศึกษาและพิพิธภัณฑ์เป็นศูนย์กลาง ในการจัดประชุม สัมมนา และทัศนศึกษาข้ามคืน สำหรับตลาดชาวต่างชาติที่กำลังเติบโตสูงถึง 36.30%

3.2 การสร้างมูลค่าเพิ่มและช่องทางจำหน่ายให้เศรษฐกิจชุมชน (OTOP Integration)

- **ยกระดับ "ของใช้/ของที่ระลึก" (Premium Souvenirs):** กำหนดมาตรฐานสินค้าชุมชนให้เป็นของที่ระลึกที่มีคุณภาพและเอกลักษณ์ของจังหวัด (เช่น ลวดลายผ้าจากชุมชนมอญ, เครื่องปั้นดินเผาสามโคก) เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง (High-Spending Day-Tripper)
- **ช่องทางจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยวหลัก (Mandatory Sales Point):** เจรจาจับคู่ธุรกิจกับ **สวนสนุกดรีมเวิลด์, พิพิธภัณฑ์, และห้างสรรพสินค้าใหญ่** เพื่อจัดตั้งจุดจำหน่ายสินค้าชุมชน (OTOP) คุณภาพสูง เป็นการถาวร เพื่อให้เกิดการใช้จ่ายจากฐานนักท่องเที่ยว 3.4 ล้านราย
- **สร้าง "Signature Dishes" จากปศุสัตว์คุณภาพ:** ร่วมกับกลุ่มปศุสัตว์คุณภาพ (โค, แพะ) และร้านอาหารในจังหวัด จัดทำเมนูอาหาร **Signature** ที่ใช้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (เช่น เนื้อโคขุนปทุมธานี, นมแพะอินทรีย์) เพื่อสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าอาหาร

1.1.6 การเงินและการคลัง

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานสรรพากรพื้นที่จังหวัดปทุมธานีทั้ง 2 แห่งจัดเก็บภาษีรวมกันทั้งสิ้น 26,229.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2565 จำนวน 18.9 ล้านบาท (ร้อยละ 0.07) ในส่วนของภาษีสรรพสามิตจัดเก็บได้ทั้งสิ้น 29,657.9 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนจะจัดเก็บได้ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 1.23 รายได้จากการจัดเก็บเงินภาษีของกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต ปีงบประมาณ 2561–2566

(ล้านบาท)

หน่วยงาน	2561	2562	2563	2564	2565	2566	การเปลี่ยนแปลง (%)
กรมสรรพากร	38,717.2	40,707.0	40,546.8	23,270.2	26,210.6	26,229.5	0.07
กรมสรรพสามิต	27,257.3	29,595.8	28,681.7	27,683.8	29,657.9	29,657.9	-

ที่มา: กรมสรรพากร,สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี 1,2

การรับฝากเงินของธนาคารพาณิชย์ ในปี 2566 ซึ่งมีจำนวนสาขาให้บริการทั้งสิ้น 134 แห่ง (ลดลง 7 แห่งจากปี 2565) มีปริมาณเงินรับฝากทั้งสิ้น 350,023 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2565 จำนวน 4,541 ล้านบาท (ร้อยละ 1.3) ส่วนในปี 2565 มีปริมาณเงินฝากที่ 345,482 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2564 จำนวน 12,705 ล้านบาท (ร้อยละ 3.9) ดังนั้นเห็นได้ว่าการขยายตัวของเงินฝากมีแนวโน้มที่ลดลงจากเดิมที่เคยเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.0 ในปี 2563 และปรับตัวลดลง เป็นร้อยละ 1.3 ในปี 2566

ด้านการให้สินเชื่อพบว่าปริมาณมีการให้สินเชื่อจำนวน 201,897 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2565 จำนวน 2,892 ล้านบาท (ร้อยละ 1.4) ส่วนในปี 2565 มีการให้สินเชื่อทั้งสิ้น 199,005 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2564 จำนวน 1,657 ล้านบาท (ร้อยละ 0.8) จะเห็นได้ว่าปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดปทุมธานีในปัจจุบันมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 1.24 เงินรับฝาก และเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2563 - 2566

(ล้านบาท)

รายการ	2563	2564	2565	2566
จำนวนสาขา	171	152	141	134
เงินฝาก				
รวม	**325,726**	**332,777**	**345,482**	**350,023**
จ่ายคืนเมื่อทวงถาม	13,264	14,317	16,991	18,702
ออมทรัพย์	228,698	243,830	255,828	242,184
ประจำ	83,754	74,619	72,653	89,127
เงินฝากอื่น ๆ	11	10	10	10
สินเชื่อ				
รวม	**194,978**	**197,348**	**199,005**	**201,897**
เงินเบิกเกินบัญชี	21,085	20,614	21,161	21,169
เงินให้กู้ยืม	153,043	156,327	154,874	159,691
ตั๋วเงิน	20,346	19,688	22,263	20,540
อื่นๆ	504	718	707	497

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การวิเคราะห์สถานการณ์การเงินการคลัง (Financial Health & Behavior)

ข้อมูลการเงินการคลังชี้ให้เห็นถึง สภาพคล่องส่วนเกิน (High Liquidity) และพฤติกรรมความเสี่ยงต่ำของประชาชนและธุรกิจในพื้นที่สภาพคล่องและสินเชื่อ

รายการ (ปี 2566)	มูลค่า (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต (YoY)	แนวโน้มเชิงวิเคราะห์
เงินรับฝากรวม	350,023	+1.3%	สภาพคล่องสูงมาก: ปริมาณเงินฝากสะท้อนกำลังซื้อหรือทุนสำรองในระบบที่สูง แต่การขยายตัวของเงินฝากกำลังชะลอตัวลงอย่างมาก (จาก 15.0% ในปี 2563 เหลือ 1.3% ในปี 2566)
เงินให้สินเชื่อรวม	201,897	+1.4%	การลงทุน/การใช้จ่ายระมัดระวัง: การให้สินเชื่อมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ในอัตราที่ต่ำมาก (1.4%) และมีปริมาณน้อยกว่าเงินฝากรวมถึง 1.73 เท่า (350,023 / 201,897)
จำนวนสาขา	134	ลดลง (จาก 171 ในปี 2563)	สะท้อนการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและการลดต้นทุนของธนาคาร

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Deposits vs. Loans)

- ภาวะเงินตึงในกระเป๋า (Liquidity Trap): จังหวัดปทุมธานีมี "เงินทุนส่วนเกิน" ในระบบธนาคารพาณิชย์สูงมาก (เงินฝากสูงกว่าสินเชื่อประมาณ 150,000 ล้านบาท) นี่แสดงให้เห็นว่าประชาชนและธุรกิจมีความเชื่อมั่นในการออม หรือ ขาดความเชื่อมั่นในการลงทุน โครงการพัฒนาจังหวัดจึงต้องมุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจในการนำเงินออมเหล่านี้มาหมุนเวียนในรูปของการลงทุนที่สร้างมูลค่าเพิ่ม (Productive Investment)

- สัญญาณดิจิทัล: การลดลงของจำนวนสาขาธนาคารจาก 171 เหลือ 134 แห่งใน 4 ปี สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินในพื้นที่ไปสู่ช่องทางดิจิทัล การบริการทางการเงินของจังหวัดต้องปรับตามเทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนและเข้าถึงผู้ประกอบการรายย่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์

มุ่งเน้นการใช้ "เครื่องมือทางการเงินการคลัง" เพื่อเชื่อมโยงฐานทุนขนาดใหญ่เข้ากับเศรษฐกิจฐานรากและส่งเสริมการลงทุนที่มีมูลค่าสูง

1. นโยบาย "Liquidity Conversion": จัดตั้งกลไกการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) หรือกองทุนร่วมลงทุนท้องถิ่น (Local VC/Seed Fund) ที่เน้นการระดมเงินฝากส่วนเกิน เข้ามาลงทุนในโครงการพัฒนาจังหวัดเชิงสร้างสรรค์ (เช่น การแปรรูปสินค้าปศุสัตว์/เกษตรมูลค่าสูง, การพัฒนานวัตกรรมท่องเที่ยว)
2. นโยบาย "Financial Inclusion for OTOP": ออกมาตรการสนับสนุนทางการเงินที่เจาะจงแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มที่มียอดขายตกต่ำอย่างรุนแรง (-69.5%) เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำพิเศษ หรือกองทุนค้ำประกันสินเชื่อ เพื่อนำไปปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้สามารถตอบโจทย์นักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง (High-Spending Tourists)
3. การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี: พัฒนาระบบติดตามและเชื่อมโยงข้อมูลกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ (เช่น การท่องเที่ยวและการบริการ) กับการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การเติบโตของเศรษฐกิจสะท้อนในรายได้ทางการคลังของจังหวัดอย่างเป็นสัดส่วน (จากที่ปัจจุบันเติบโตเพียง 0.07%)

4. ยกระดับปศุสัตว์สู่ Premium Product: ใช้ความมั่นคงของฐานปศุสัตว์ (ไก่, โค, เป็ด) ร่วมกับกลไกสินเชื่อเพื่อการลงทุนในการแปรรูปที่ได้รับมาตรฐาน (เช่น อาหารพรีเมียม, สินค้า GI) เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่นำไปสู่การเติบโตของรายได้และภาษีท้องถิ่นในอนาคต

1.1.7 ภาวะค่าครองชีพ

ครัวเรือนของจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 2.5 คนต่อครัวเรือน มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 30,547 บาท จำแนกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค 26,252 บาท (ร้อยละ 85.9) และเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยเดือนละ 4,296 บาท (ร้อยละ 14.1) ภาระค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายรวมแล้วส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหาร และเครื่องดื่ม (ไม่มีแอลกอฮอล์) (ร้อยละ 30.6) รองลงมาเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้าน และเครื่องใช้ฯ (ร้อยละ 22.2) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่การเดินทางและการสื่อสาร (ร้อยละ 22.8) และอื่น ๆ ในอัตราส่วนไม่ถึง ร้อยละ 10 ของค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเดือน เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของปีที่ผ่านมาพบว่าค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในจังหวัดลดลงเฉลี่ย ร้อยละ 15.6 ต่อปี จากที่เคยอยู่ที่ประมาณเดือนละ 36,003 บาท ในปี 2566 โดยมีค่าใช้จ่ายลดลงในทุกประเภท ยกเว้นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาสูบ หมาก ยานัตถุ์ และอื่น ๆ ที่ที่เพิ่มขึ้นประมาณเดือนละ 176 และ 3 บาท ตามลำดับ

ตาราง 1.25 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย พ.ศ. 2563– 2567

ประเภทของค่าใช้จ่าย	เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)				
	2563	2564	2565	2566	2567
ขนาดของครัวเรือนเฉลี่ย (คน)	2.9	2.8	2.7	2.8	2.5
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเดือน	**33,824**	**31,640**	**37,898**	**36,003**	**30,547**
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	**28,941**	**26,680**	**32,224**	**31,575**	**26,252**
อาหาร และเครื่องดื่ม (ไม่มีแอลกอฮอล์)	9,407	8,953	10,171	9,998	9,357
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	314	307	424	306	479
ยาสูบ หมาก ยานัตถุ์ และอื่นๆ	188	185	228	185	191
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ	6,996	5,943	8,041	8,770	6,794
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	580	529	1,132	535	361
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	945	846	1,278	1,265	944
เวชภัณฑ์และค่าตรวจรักษาพยาบาล	483	768	1,013	533	245
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางและการสื่อสาร	8,508	7,585	8,203	8,616	6,956
การศึกษา	847	1,133	1,045	800	484
การบันเทิง การอ่านและกิจกรรมทางศาสนา	577	400	562	414	310
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดงานพิธีในโอกาสพิเศษ	96	31	127	153	131
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	**4,883**	**4,960**	**5,674**	**4,428**	**4,296**

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนพ.ศ.2567 จังหวัดปทุมธานี สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราเงินเฟ้อปี 2566 เมื่อพิจารณาจากดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปจะอยู่ที่ร้อยละ 1.5 ต่ำกว่าในปีที่ก่อนหน้าซึ่งอยู่ที่ ร้อยละ 5.9 กล่าวคือดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปในปี 2565 อยู่ที่ 106.3 และเพิ่มขึ้นเป็น 107.9 ในปี 2566

สินค้าหมวดอาหารและเครื่องดื่มดัชนีราคาเพิ่มขึ้นจาก 109.8 ในปี 2565 เป็น 113.6 คิดเป็นอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 3.5 ต่ำกว่ากว่าในปี 2566 หมวดที่ไม่ใช่อาหาร ดัชนีราคาเพิ่มขึ้น จากระดับ 104.5 เป็น 105.0 ในปี 2566 อัตราเงินเฟ้ออยู่ที่ร้อยละ 0.5

ตาราง 1.26 ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามหมวดสินค้า พ.ศ. 2562 – 2566 (ปีฐาน 2562)

หมวดสินค้า	สัดส่วนน้ำหนักปีฐาน	ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป					อัตราเงินเฟ้อ				
		2562	2563	2564	2565	2566	2562	2563	2564	2565	2566
ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป	100	103.6	102.3	100.4	106.3	107.9	0.9	-1.3	-1.9	5.9	1.5
หมวดอาหารและเครื่องดื่ม	34.4	104.5	106.2	100.2	109.8	113.6	2.5	1.6	-5.6	9.6	3.5
หมวดอื่นๆ ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม	65.5	102.9	100.0	99.6	104.5	105.0	0.1	-2.8	-0.4	4.9	0.5
ดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน	72.7	103.5	103.7	100.5	103.4	105.4	1.4	0.2	-3.1	2.9	1.9
กลุ่มอาหารสด และพลังงาน	27.2	102.5	98.1	100.4	114.4	115.0	-1.3	-5.3	2.3	14	0.5
อาหารสด	15.4	102.2	104	103.5	110.9	113.4	2.6	2.7	-0.5	7.4	2.3
พลังงาน	11.8	102.9	89.5	95.3	116.1	114.5	-5.2	-15.2	6.5	20.8	-1.4

ที่มา:กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ข้อมูล ณ มิถุนายน 2567

1. การวิเคราะห์ภาวะค่าครองชีพและพฤติกรรมการใช้จ่ายครัวเรือน

ข้อมูลปี 2567 แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนในปทุมธานีมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยลดลงอย่างมาก แต่ยังมีความเหลื่อมล้ำในการใช้จ่ายในบางหมวดสินค้า

1.1 แนวโน้มการใช้จ่ายครัวเรือน (พ.ศ. 2567 เทียบ 2566)

รายการ	มูลค่าเฉลี่ยต่อเดือน (ปี 2567)	การเปลี่ยนแปลง (YoY)	นัยยะเชิงวิเคราะห์
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเดือน	30,547 บาท		- ลดลง 15.6% (จาก 36,003 บาท ในปี 2566) - สัญญาณความระมัดระวัง: การลดลงอย่างมีนัยสำคัญในทุกประเภทค่าใช้จ่าย (ยกเว้นแอลกอฮอล์และยาสูบ) บ่งชี้ว่าครัวเรือนปรับลดค่าใช้จ่ายลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจเกิดจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว หรือการจัดการการเงินที่เข้มงวดขึ้น
ค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค	26,252 บาท (85.9%)	ลดลงอย่างมาก	การลดการใช้จ่ายภาคครัวเรือนส่งผลกระทบโดยตรงต่อยอดขายในธุรกิจท้องถิ่นและเศรษฐกิจชุมชน
ค่าใช้จ่ายหลัก 3 อันดับแรก (2567)	1. อาหารและเครื่องดื่ม (30.6%) 2. ที่อยู่อาศัยฯ (22.2%) 3. เดินทาง/สื่อสาร (22.8%)	สัดส่วนคงเดิม	โครงสร้างค่าใช้จ่ายพื้นฐานสูง: ค่าใช้จ่ายพื้นฐานเหล่านี้รวมกันกว่า 75.6% (โดยเฉพาะค่าอาหารที่ 9,357 บาท) ทำให้ครัวเรือนมีความอ่อนไหวต่อราคาสินค้าหมวดอาหาร
ขนาดครัวเรือนเฉลี่ย	2.5 คนต่อครัวเรือน	ลดลงจาก 2.8 คน ในปี 2566	ครัวเรือนขนาดเล็ก ซึ่งมีผลต่อรูปแบบความต้องการที่อยู่อาศัยและการบริการสังคมในอนาคต

1.2 อัตราเงินเฟ้อ (ปี 2566)

- เงินเฟ้อทั่วไปชะลอตัว: อัตราเงินเฟ้อทั่วไปอยู่ที่ร้อยละ 1.5 ในปี 2566 ซึ่งลดลงอย่างมากจากร้อยละ 5.9 ในปี 2565
- แรงกดดันจากอาหาร: แม้เงินเฟ้อทั่วไปจะต่ำลง แต่หมวด อาหารและเครื่องดื่ม มีอัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 3.5 ในปี 2566 ซึ่งสูงกว่าหมวดที่ไม่ใช่อาหาร (0.5%) และเป็นหมวดที่มีสัดส่วนน้ำหนักปีฐานสูงถึง 34.4%

2. การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและการเชื่อมโยงกับข้อมูลการคลังและเศรษฐกิจ

ภาวะค่าครองชีพที่ลดลงและการใช้จ่ายที่ถูกบีบอัดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความท้าทายทางเศรษฐกิจที่วิเคราะห์ไปก่อนหน้า

2.1 การใช้จ่ายที่ถูกบีบอัด vs. เศรษฐกิจชุมชนที่ซบเซา

ตัวชี้วัดเศรษฐกิจชุมชน	ข้อสรุปเชิงเปรียบเทียบ
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเดือนลดลง 15.6% (ปี 2567)	- ยอดขายผลิตภัณฑ์ชุมชนลดลง 69.5% (ปี 2565) - วงจรเศรษฐกิจชะลอตัว (Deflationary Spiral): การลดลงอย่างรุนแรงของยอดขายชุมชน เกิดขึ้นในช่วงที่ครัวเรือนกำลังลดการใช้จ่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจฐานรากได้รับผลกระทบสองทาง ทั้งจากการลดการบริโภคภายในพื้นที่ และการที่เม็ดเงินจากภายนอกไม่เข้าถึง
เงินเฟ้ออาหารสูง 3.5% (ปี 2566)	ยอดขายหมวดอาหารลดลง (จาก 488.6 เป็น 176.6 ล้านบาท ปี 2564-2565) ครัวเรือนมีภาระค่าอาหารที่สูงขึ้น แต่กำลังซื้อไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนผลิตภัณฑ์อาหารชุมชน ต้องใช้กลไกในการลดต้นทุน หรือ เพิ่มคุณภาพ/มาตรฐาน อาหารชุมชน

2.2 โครงสร้างค่าใช้จ่ายที่จำกัด vs. โอกาสจากการปศุสัตว์

- ความอ่อนไหวต่อราคาอาหาร: ครัวเรือนปทุมธานีใช้จ่ายในหมวดอาหารสูงถึง 30.6% ของค่าใช้จ่ายรวม และเงินเฟ้ออาหารสูงถึง 3.5%
- โอกาสจากปศุสัตว์: จังหวัดมีฐานปศุสัตว์จำนวนมาก (ไก่ 502,672 ตัว, เป็ด 160,683 ตัว, โค 4,120 ตัว) ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในอำเภอสำคัญ
- ข้อเสนอแนะ: ควรเชื่อมโยงฐานปศุสัตว์นี้เข้ากับครัวเรือนโดยตรง โดยการสนับสนุน "ตลาดเกษตรกรท้องถิ่น" ที่มีการจำหน่ายผลผลิตจากปศุสัตว์และอาหารสดในราคาที่เป็นธรรม เพื่อช่วย บรรเทาภาระเงินเฟ้ออาหาร (3.5%) ให้กับครัวเรือน และในขณะเดียวกันก็ สร้างรายได้โดยตรง ให้กับเกษตรกรปศุสัตว์ในพื้นที่

3. ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์

มุ่งเน้นการ เพิ่มอำนาจการซื้อ ของครัวเรือน และส่งเสริมการหมุนเวียนเศรษฐกิจภายใน เพื่อฟื้นฟูการใช้จ่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การเพิ่มอำนาจการซื้อ (Enhancing Purchasing Power)

- โครงการ "Pathum Thani Local Food Security": ใช้กลไกทางเศรษฐกิจของจังหวัดเพื่อลดความผันผวนของราคาอาหาร (เงินเฟ้อ 3.5% ในหมวดอาหาร) โดยการสนับสนุนการผลิตและการกระจายสินค้าเกษตร/ปศุสัตว์ (โค, ไก่, เป็ด) จากฟาร์มท้องถิ่นโดยตรงสู่ผู้บริโภคผ่านตลาดกลาง/ตลาดนัดชุมชน เพื่อลดต้นทุนค่าครองชีพในหมวดที่แพงที่สุด (อาหาร 30.6%)

- การส่งเสริมทักษะอาชีพ (Reskilling): จัดทำแผนพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการขนาดใหญ่ (ภาคเศรษฐกิจหลักของจังหวัด) เพื่อเพิ่มรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนที่สามารถชดเชยค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในบางหมวดได้

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การเปลี่ยนพฤติกรรมความประหยัดสู่การลงทุน (From Saving to Spending)

- กระตุ้นการใช้จ่ายที่มีมูลค่าเพิ่ม (Productive Spending): ใช้กลไกทางภาษีหรือส่วนลดเพื่อจูงใจให้ครัวเรือนและนักท่องเที่ยว เปลี่ยนการใช้จ่ายไปสู่สินค้าชุมชนและบริการท่องเที่ยวคุณภาพสูง แทนการลดการใช้จ่ายทั้งหมด (ค่าใช้จ่ายลด 15.6%)
- พัฒนา "OTOP Premium Linkage" ที่สอดคล้องกับค่าใช้จ่าย: มุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าชุมชนในหมวดที่ครัวเรือนยังต้องใช้จ่ายสูง (เช่น อาหารคุณภาพ/ของฝากในราคาที่เอื้อมถึง) โดยกำหนดมาตรฐานสินค้าให้สามารถเชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยว 3.4 ล้านราย (ที่ยังมีการใช้จ่ายอยู่) เพื่ออุดรอยรั่วของเศรษฐกิจชุมชนที่หายไป (69.5% ในปี 2565)

1.2 ลักษณะทางสังคม

เป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม จากเดิมที่เป็นสังคมชนบทกลายเป็นสังคมเมืองและมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากภาคเกษตรกรรมเป็นการผลิตในภาคอุตสาหกรรม สถานการณ์ดังกล่าว ทำให้จังหวัดปทุมธานีเป็นแหล่งรองรับการเข้ามาหางานทำจากคนในทุกภูมิภาคของประเทศ รวมทั้งแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาหางานทำ นอกจากนี้การที่จังหวัดปทุมธานีเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาหลายแห่งทำให้มีเยาวชนเข้ามาศึกษาในจังหวัดปทุมธานีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จังหวัดปทุมธานีจึงเป็นแหล่งรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยดังกล่าว อาทิเช่น ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและการที่จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดในปริมณฑลซึ่งอยู่ใกล้ความเจริญจึงทำให้เกิดการเรียกร้องต้องการในการรับบริการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูง

1.2.1 การศึกษา

จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อนุบาล ถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย) ทั้งสิ้น 316 โรงเรียน อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) จำนวน 191 โรงเรียน สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 87 แห่ง การปกครองส่วนท้องถิ่นการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 33 แห่ง และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา(โรงเรียนสาธิต)จำนวน 5 แห่ง มีห้องเรียนจำนวน 6,238 ห้อง ครู 8,859 คน นักเรียนรวม 169,709 คน อยู่ในระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 28,886 (ร้อยละ 17.0) ระดับประถมศึกษามีจำนวนมากที่สุด 76,124 คน (ร้อยละ 44.9) และระดับมัธยมศึกษา 64,699 คน (ร้อยละ 38.1)

ตาราง 1.27 จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน ครูและนักเรียน จำแนกตามเพศ และสังกัด ปีการศึกษา 2566

โรงเรียน/ห้องเรียน/ครู/นักเรียน	รวม	สังกัด			
		สพฐ	สช	สถ.	อื่นๆ
โรงเรียน	317	191	87	34	5
ห้องเรียน	6,542	3,759	1,887	829	67
ครู	7,983	5,377	2,460	923	146
นักเรียนรวม	175,799	107,972	42,443	23,896	1,488
ก่อนประถมศึกษา	35,105	11,265	12,641	11,199	-
ประถมศึกษา	76,583	45,518	24,071	6,613	381
มัธยมศึกษา	64,111	51,189	5,731	6,084	1,107

ที่มา: ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา ปีการศึกษา 2566 จังหวัดปทุมธานี กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี
หมายเหตุ: อื่นๆ ประกอบด้วย โรงเรียนสาธิต

การศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาจังหวัดปทุมธานีมีสถานศึกษาทั้งสิ้น 17 แห่ง นักศึกษารวม 151,821 คน อาจารย์ 6,548 คน มีสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาที่เป็นของรัฐ 3 แห่ง นักศึกษา 6,635 คน อาจารย์ 250 คน ของเอกชน 4 แห่ง นักศึกษา 3,570 คน อาจารย์ 193 คน สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เป็นของรัฐทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีนักศึกษารวม 82,182 คน อาจารย์ 3,689 คน สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนอีกจำนวน 7 แห่ง นักศึกษารวม 59,434 คน อาจารย์ 2,416 คน

ตาราง 1.28 สถานศึกษา อาจารย์ และนักศึกษา ในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา จำแนกตามเพศ และสังกัด

ปีการศึกษา 2566

สังกัด	จำนวน สถานศึกษา	อาจารย์	นักศึกษา
รวมยอด	17	6,548	151,821
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	3	250	6,635
สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	4	193	3,570
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	3	3,689	82,182
สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน	7	2,416	59,434

ที่มา: ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา ปีการศึกษา 2566 จังหวัดปทุมธานี กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี
หมายเหตุ: ไม่รวมสถาบันการศึกษาของกระทรวงต่างๆ

การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปทุมธานีมีสถานศึกษาในสังกัดของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี 7 แห่ง และห้องสมุดประชาชน 7 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองปทุมธานี
2. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามโคก
3. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอลาดหลุมแก้ว

4. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอลำลูกกา
5. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอคลองหลวง
6. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอธัญบุรี
7. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองเสือ

มีห้องสมุดประชาชน 7 แห่ง ได้แก่

1. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดปทุมธานี
2. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอลาดหลุมแก้ว
3. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอธัญบุรี
4. ห้องสมุดประชาชนอำเภอสามโคก
5. ห้องสมุดประชาชนอำเภอคลองหลวง
6. ห้องสมุดประชาชนอำเภอลำลูกกา
7. ห้องสมุดประชาชนอำเภอหนองเสือ

1.2.2 ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดปทุมธานีนับถือศาสนาพุทธ ข้อมูลจากสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2553 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่ามีประชากรประมาณร้อยละ 96.8 ที่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 2.6) ศาสนาศริสต์ (ร้อยละ 0.4) และอื่นๆ (ร้อยละ 0.2) ในปี 2567 จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนศาสนสถาน ประกอบด้วยวัด จำนวน 199 แห่ง สำนักสงฆ์ 1 แห่ง โบสถ์คริสต์ 39 แห่ง มัสยิด 30 แห่ง พระภิกษุ 4,108 รูป และสามเณร 854 รูป จังหวัดปทุมธานีไม่มีความขัดแย้งเรื่องความแตกต่างด้านเชื้อชาติหรือศาสนาแต่อย่างใด

ตาราง 1.29 วัด สำนักสงฆ์ โบสถ์คริสต์ มัสยิด พระภิกษุ และสามเณร จำแนกเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2567

อำเภอ	วัด	สำนักสงฆ์	โบสถ์คริสต์	มัสยิด	พระภิกษุ	สามเณร
รวมยอด	**199**	**1**	**39**	**32**	**4,108**	**854**
เมืองปทุมธานี	45	-	5	3	537	20
คลองหลวง	27	1	10	4	2,001	670
ธัญบุรี	10	-	12	1	289	13
หนองเสือ	22	-	1	3	206	4
ลาดหลุมแก้ว	19	-	2	8	273	83
ลำลูกกา	34	-	8	11	530	20
สามโคก	42	-	1	2	272	44

ที่มา: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี

1.2.3 สาธารณสุข

สถานบริการสาธารณสุขภาครัฐ / เอกชน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนสถานพยาบาลจำนวน 914 แห่ง จำแนกเป็นโรงพยาบาลของรัฐ 9 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 14 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 65 แห่ง และคลินิกทุกประเภท 826 แห่ง

ตาราง 1.30 จำนวนสถานพยาบาล ปีงบประมาณ 2559 - 2566

ปีงบประมาณ	โรงพยาบาลรัฐบาล	โรงพยาบาลเอกชน	รพ.สต.	คลีนิค
2559	8	9	78	431
2560	8	9	78	431
2561	8	10	78	564
2562	8	11	78	559
2563	8	12	78	666
2564	8	14	78	695
2565	8	14	78	666
2566	9	14	65	826

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานีมีบริบทของพื้นที่เป็นเมืองอุตสาหกรรม สถานประกอบการ ร้านค้ามากมาย มีชุมชนหนาแน่น อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมีการคมนาคมสะดวกเชื่อมโยงไปทุกภาค จึงมีประชากรที่มีทะเบียนบ้านและมีประชากรแฝงมากขึ้นทุกปี ส่งผลถึงการให้บริการสาธารณสุขของภาครัฐไม่ครอบคลุมบุคลากรในด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอในการให้บริการประชาชน ประชาชนเข้าไม่ถึงการบริการภาครัฐ ประกอบกับสถานการณ์โลกได้เปลี่ยนแปลงไป ทั้งด้านอาหาร สภาพอากาศ การดำเนินชีวิตประจำวัน ทุกสิ่งล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนทำให้ต้องพึ่งบริการด้านสาธารณสุขจากภาครัฐและเอกชน จังหวัดปทุมธานีจึงมีนโยบายในการพัฒนาและยกระดับบุคลากรด้านการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อช่วยเหลือชีวิตของประชาชน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 หมุดหมายที่ 4 การแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง และประเด็นการพัฒนาของจังหวัดปทุมธานีด้านการยกระดับขีดความสามารถภาครัฐเพื่อให้บริการประชาชน (Government e – Service)

จังหวัดปทุมธานีได้กำหนดให้โรงพยาบาลลาดลาดหลุมแก้วเป็นสถานที่ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาและยกระดับบุคลากรด้านสาธารณสุข ปัจจุบันเป็นโรงพยาบาลทุติยภูมิระดับต้น (F2) โรงพยาบาลลาดหลุมแก้ว ได้รับอนุมัติจากสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ให้เป็นองค์กรฝึกอบรมตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิฉุกเฉินการแพทย์ (มคฉ.1) สาขาอาสาสมัครฉุกเฉินการแพทย์ ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (ภาคทฤษฎี 50 ชั่วโมง ดำเนินการอบรม 5 วัน และฝึกภาคปฏิบัติ 300 ชั่วโมง โดยกำหนดเวลาในการเข้ารับฝึกปฏิบัติหนึ่งครั้งไม่น้อยกว่าสี่ชั่วโมงและไม่เกินสิบสองชั่วโมง ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 120 วัน) ต่อ 1 รุ่น โดยจะทำการผลิตเดือนละ 1 รุ่น ซึ่งเป็นองค์กรฝึกอบรมให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในระบบการแพทย์ฉุกเฉินแห่งเดียวของจังหวัดปทุมธานี

ซึ่งจังหวัดปทุมธานี มีชุดปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น (First Response Unit: FR) และมีผู้ปฏิบัติการเป็นอาสาสมัครฉุกเฉินการแพทย์ ที่ขึ้นทะเบียนกับสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ จำนวน 309 คน และยังมีจำนวนผู้ที่รออบรม อาสาสมัครฉุกเฉินการแพทย์ (EMR) จำนวนทั้งหมด 621 คน (รอเปลี่ยนผ่าน 93 คน) และข้อมูลย้อนหลังมีการหมุนเวียนเข้าออกปีละประมาณ 200 - 300 คน ตลอดทุกปี จังหวัดปทุมธานีประกอบไปด้วยองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวนทั้งหมด 65 แห่ง ปัจจุบัน เข้าร่วมอบรมแล้ว 24 แห่ง กอรปกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการบริการระบบการแพทย์ฉุกเฉิน ประจำปี 2567 โดยจะเกิดจุดพักรอเฝ้าระวังเหตุ เพื่อรอรับสั่งการออกปฏิบัติการของหน่วยแพทย์

ปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉินกระจายอยู่ทุกอำเภอ อำเภอละ 1-2 จุด พร้อมป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรู้จักระบบการแพทย์ฉุกเฉินดำเนินการร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี และสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ เพื่อจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉิน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 หน่วย โดยมีทีมปฏิบัติการแพทย์ฉุกเฉิน 14 ทีม ต้องจัดเตรียมสถานที่ บุคลากร งบประมาณ รถพยาบาลฉุกเฉิน 7 คัน พร้อมเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์การรักษา ซึ่งแต่ละทีมจะประกอบด้วย อาสาสมัครฉุกเฉินการแพทย์ อย่างน้อยทีมละ 2-3 คน ร่วมทั้งหมดประมาณ 42 คน ที่จะมีการหมุนเวียนสมัครเข้ามาในระบบ และมีการ เข้า - ออก จากระบบตามธรรมชาติของการจัดจ้างแรงงานภาคสาธารณสุข ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดการขาดช่วงของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครฉุกเฉินการแพทย์อันจะส่งผลกระทบต่อการให้บริการประชาชน และเพื่อสนับสนุนการผลิตบุคลากรรองรับการขยายงานด้านระบบการแพทย์ฉุกเฉินในจังหวัดปทุมธานี โรงพยาบาลลาดหลุมแก้ว จะจัดตารางฝึกขึ้นเดือนละรุ่นต่อเนื่องไปตลอด ประมาณปีละ 10 - 12 รุ่น รุ่นละ 30 คน

คาดการณ์ว่าจะมีผู้เข้ารับการอบรมจนครบหลักสูตร ได้รับประกาศนียบัตร สามารถปฏิบัติการได้จำนวนทั้งสิ้น 360 คนต่อปี เพื่อทดแทน ในส่วนที่ลาออก และย้ายไปปฏิบัติภารกิจในหน่วยปฏิบัติการแห่งอื่นรวมทั้ง รองรับผลิตบุคลากรหน่วยงานที่จะเปิด ศูนย์กู้ชีพเพิ่ม

1.2.4 โครงสร้างกำลังแรงงาน

ผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 3 พ.ศ.2567 ของสำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี ซึ่งพบว่าจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป รวมทั้งสิ้น 1,699,594 คน ซึ่งอยู่ในกำลังแรงงาน 1,212,375 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.3 และเป็นผู้ที่อยู่นอกในกำลังแรงงาน 486,984 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.7 สำหรับกลุ่มผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน 1,212,375 คน นั้นแยกได้เป็น ผู้มีงานทำ 1,188,488 คน คิดเป็น ร้อยละ 66.9 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน และผู้ว่างงาน หมายถึง ผู้ไม่มีงานทำและพร้อมที่จะทำงานมีจำนวน 23,886 คน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงาน ร้อยละ

ตาราง 1.32 โครงสร้างกำลังแรงงานและอัตราผู้ว่างงานจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2564 - 2567

สถานภาพแรงงาน	2564		2565		2566		2567	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยอดรวม	**1,402,701**	**100.0**	**1,646,353**	**1,402,701**	**100.0**	**1,646,353**	**1,699,594**	**100.0**
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	966,752	69.0	1,091,811	966,752	69.0	1,091,811	1,212,375	71.3
ผู้มีงานทำ	943,377	67.3	1,082,728	943,377	67.3	1,082,728	1,188,488	66.9
ผู้ว่างงาน	23,375	1.7	9,083	23,375	1.7	9,083	23,886	1.4
ผู้ที่รอฤดูกาล	-	-	-	-	-	-	235	--
ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	435,949	31.0	554,542	435,949	31.0	554,542	486,984	28.7
อัตราการว่างงาน	**3.1**		**2.4**		**2.0**		**1.9**	

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร จังหวัดปทุมธานีไตรมาส 3 ของทุกปี

1. การวิเคราะห์สถานภาพกำลังแรงงาน (โครงสร้างเชิงปริมาณ)

ข้อมูลไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2567 แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างกำลังแรงงานที่แข็งแกร่งในเชิงปริมาณ:

สถานภาพแรงงาน	จำนวน (คน) (พ.ศ. 2567)	สัดส่วน (%)	แนวโน้ม (พ.ศ. 2564–2567)
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	1,212,375	71.3%	เพิ่มขึ้น: สัดส่วนการเข้าร่วมกำลังแรงงานเพิ่มขึ้นจาก 69.0% ในปี 2564
ผู้มีงานทำ	1,188,488	66.9%	มีเสถียรภาพ: แสดงถึงความสามารถในการรองรับการจ้างงานของจังหวัด
อัตราการว่างงาน	23,886 (คน)	1.9%	ลดลงต่อเนื่อง: แนวโน้มอัตราการว่างงานลดลงจาก 3.1% ในปี 2564 สู่ 1.9% ในปี 2567

ข้อสรุปเชิงปริมาณ: จังหวัดปทุมธานีมี **อุปทานแรงงานที่แข็งแกร่ง** (High Labor Supply) โดยมีอัตราการว่างงานต่ำมากและสัดส่วนผู้เข้าร่วมกำลังแรงงานสูง ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบในการดึงดูดการลงทุน

2. การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและจุดอ่อนเชิงโครงสร้าง (คุณภาพแรงงานและรายได้)

แม้ว่าอัตราการว่างงานจะต่ำ แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเศรษฐกิจอื่น ๆ กลับพบ **ความไม่สมดุลเชิงโครงสร้าง** ที่เป็นความท้าทายหลัก ดังนี้:

2.1 ความไม่สัมพันธ์ระหว่างการจ้างงานและกำลังซื้อ (Labor-Consumption Disconnect)

ตัวชี้วัดกำลังแรงงาน (เชิงบวก)	ตัวชี้วัดค่าครองชีพ (เชิงลบ)	นัยยะต่อแผนพัฒนา
-	ผู้มีงานทำสูง (1.18 ล้านคน) และ ว่างงานต่ำ (1.9%)	- ค่าใช้จ่ายครัวเรือนลดลงรุนแรง ถึง 15.6% (จาก 36,003 บาท เหลือ 30,547 บาท) - รายได้ไม่มั่นคง/ต่ำ: แม้คนจะมีงานทำ แต่รายได้ที่ได้รับอาจไม่เพียงพอ, ไม่มั่นคง, หรือมีอัตราการเติบโตที่ต่ำกว่าภาระค่าครองชีพ ซึ่งบีบให้ครัวเรือนต้องตัดการใช้จ่ายอย่างหนัก
-	จำนวนแรงงานมหาศาล (1.21 ล้านคน) ยอดขายผลิตภัณฑ์ชุมชนลดลง 69.5%	การหลุดรั่วทางการเงิน: กำลังซื้อจากแรงงานจำนวนมากไม่ได้ไหลเข้าสู่เศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนซบเซาอย่างรุนแรง

2.2 แรงงานกับฐานเศรษฐกิจที่ไม่มีการเติบโต

การจ้างงานที่สูงส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรม (GPP นอกภาคเกษตร 98.67% - แต่รายได้จากการจัดเก็บภาษีของ กรมสรรพากรกลับเพิ่มขึ้นเพียง 0.07% ในปี 2566 สิ่งนี้บ่งชี้ว่า:

- การจ้างงานที่เพิ่มขึ้นไม่ได้นำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) หรือ การเพิ่มมูลค่า (Value-Added) ของเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ
- คุณภาพงาน (Quality of Employment) อาจยังคงอยู่ในระดับต่ำ/ปานกลาง ทำให้รายได้รวมของจังหวัดไม่มีการขยายตัวเพียงพอที่จะสร้างความมั่งคั่งและฐานภาษีใหม่

2.3 โครงสร้างแรงงานที่กำลังเปลี่ยนไป

- **ผู้ที่อยู่นอกกำลังแรงงาน** มีจำนวน 486,984 คน ซึ่งคิดเป็น 28.7% ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป แม้สัดส่วนจะลดลง แต่ยังเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่อาจนำมาเข้าสู่ระบบการทำงานแบบยืดหยุ่น (Gig Economy) เพื่อสร้างรายได้เสริมในการชดเชยค่าครองชีพที่สูง

3. ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านกำลังแรงงาน

เปลี่ยนโฟกัสจากการสร้าง **"งาน"** ไปสู่การสร้าง **"งานที่มีมูลค่าสูงและรายได้ดี"** (High-Value, High-Income Jobs) เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สมดุลข้างต้น:

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มผลิตภาพและรายได้ (Upskilling for Value-Added)

- **กำหนดเป้าหมาย "Re-skill 10%":** จัดทำโครงการยกระดับทักษะ (Re-skilling/Up-skilling) สำหรับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมหลักจำนวน 10% ของผู้มีงานทำ (ประมาณ 118,000 คน) โดยเน้นทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (เช่น Automation, Digital Manufacturing, Logistics & Supply Chain Management) เพื่อยกระดับแรงงานจากแรงงานทั่วไปเป็น **แรงงานทักษะสูง**
- **การเชื่อมโยงกับ GPP:** การยกระดับนี้จะช่วยให้ GPP ของจังหวัดกลับมาเติบโตและสร้างรายได้ต่อหัว (GPP per Capita) ที่สูงขึ้นจริง ซึ่งจะช่วยเพิ่มกำลังซื้อที่กำลังหดตัวลง (15.6%)

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การสร้างงานทางเลือกในเศรษฐกิจฐานราก (Local Economy Job Creation)

- **งานในภาคปศุสัตว์มูลค่าสูง:** ใช้ฐานการผลิตปศุสัตว์ในอำเภอคลองหลวงและลาดหลุมแก้ว เป็นฐานในการสร้างงานแปรรูป (Food Processing) และงานบริการที่เกี่ยวข้องกับอาหารปลอดภัย (Food Safety/Supply Chain) เพื่อเปลี่ยนแรงงานจากภาคอุตสาหกรรมที่รายได้ต่ำ/ไม่มั่นคง ให้เข้าสู่ภาคเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่ม
- **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์:** มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะในกลุ่มผู้ว่างงานหรือผู้ที่อยู่นอกกำลังแรงงาน 28.7% ให้เป็น **ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน** เพื่อดึงดูดรายได้จากการท่องเที่ยวที่กำลังเติบโตสูง (ผู้เยี่ยมเยือนเพิ่ม 29.02%, รายได้เพิ่ม 21.13% ในปี 2567) และอุดรอยรั่วของเศรษฐกิจชุมชนที่ซบเซา

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างระบบข้อมูลและสวัสดิการแรงงานที่ยืดหยุ่น

- **ส่งเสริมงานยืดหยุ่น (Flexible/Gig Work):** ออกแบบแพลตฟอร์มหรือศูนย์จับคู่งานสำหรับ **ผู้ที่อยู่นอกกำลังแรงงาน** (486,984 คน) เพื่อให้สามารถทำงานพาร์ทไทม์ หรือทำงานเสริมในระบบ Gig Economy เพื่อสร้างรายได้เพิ่มเติมและช่วยบรรเทาภาวะค่าครองชีพที่สูงจากเงินเฟ้ออาหาร 3.5%

1.2.5 การจ้างงานและการคุ้มครองแรงงาน

ข้อมูลของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน ระบุว่าในปี พ.ศ. 2566 จังหวัดปทุมธานีมีสถานประกอบการ และลูกจ้างซึ่งภาครัฐจะต้องดูแลให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างงานและเป็นไปตามกฎหมายการคุ้มครองแรงงานทั้งสิ้น 15,027 แห่ง และจำนวนลูกจ้างทั้งสิ้น 438,568 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2565 ร้อยละ 4.5 ในขณะที่สถานประกอบการเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี พ.ศ.2563 โดยส่วนใหญ่ เป็นการเพิ่มของสถานประกอบการขนาดเล็กหรือ SMEs ที่มีจำนวนลูกจ้างไม่ถึง 50 คน

ตาราง 1.33 จำนวนสถานประกอบการและลูกจ้าง จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ พ.ศ. 2563 – 2566

ขนาดของสถานประกอบการ (คนทำงาน)	2563		2564		2565		2566	
	สถานประกอบการ	ลูกจ้าง	สถานประกอบการ	ลูกจ้าง	สถานประกอบการ	ลูกจ้าง	สถานประกอบการ	ลูกจ้าง
รวมยอด	**11,308**	**419,335**	**12,182**	**11,308**	**419,335**	**12,182**	**15,027**	**438,568**
1 - 4	4,014	9,588	4,353	4,014	9,588	4,353	5,960	13,178
5 - 9	2,913	19,863	3,233	2,913	19,863	3,233	4,244	29,916
10 - 19	1,422	19,262	1,529	1,422	19,262	1,529	1,577	21,634
20 - 49	1,701	53,301	1,688	1,701	53,301	1,688	1,797	55,409
50 - 99	512	35,584	613	512	35,584	613	701	48,883
100 - 299	520	87,362	537	520	87,362	537	517	86,035
300 - 499	119	44,685	116	119	44,685	116	113	42,626
500 - 999	55	37,702	76	55	37,702	76	78	52,373
> 1,000	52	111,988	37	52	111,988	37	40	88,514

ที่มา : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

ในปี 2566 มีลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานทั้งสิ้น 4,000 คน เพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย โดยนับในทุกกรณี ในปี 2565 มีอัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 8.37 ราย และในปี 2566 เพิ่มขึ้นเป็น 8.45 ราย หากนับเฉพาะกรณีร้ายแรงอัตราดังกล่าวในปี 2565 เป็น 2.51 ราย และในปี 2566 ลดลงเล็กน้อยเป็น 1.91 ควรการบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งรณรงค์สร้างจิตสำนึกร่วมกันระหว่างลูกจ้างและนายจ้างทำให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานเพิ่มขึ้น

ตาราง 1.34 ลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความร้ายแรง พ.ศ. 2562– 2566

ความร้ายแรง	2562	2563	2564	2565	2566
รวมยอด	**4,119**	**4,166**	**3,869**	**3,878**	**4,000**
ตาย	22	35	20	31	23
ทุพพลภาพ	-	-	-	1	-
สูญเสียอวัยวะบางส่วน	54	59	26	26	35
หยุดงานเกิน 3 วัน	1,228	1,239	1,189	1,106	846
หยุดงานไม่เกิน 3 วัน	2,815	2,833	2,634	2,714	3,096
จำนวนลูกจ้างในข่ายกองทุนเงินทดแทน	**458,408**	**442,193**	**446,806**	**463,070**	**473,398**
อัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย					
นับทุกกรณี	8.99	9.42	8.66	8.37	8.45
นับกรณีร้ายแรง	2.84	3.01	2.76	2.51	1.91

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน ณ เดือนธันวาคม 2566

ในปี 2565 จังหวัดปทุมธานี มีสถานประกอบการที่เป็นนายจ้างที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมทั้งสิ้น 19,715 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี 2564 จำนวน 950 แห่ง (ร้อยละ 5.1) มีจำนวนผู้ประกันตนอยู่ในลำดับต้น ๆ ของประเทศ โดยมีผู้ประกันตนตามมาตรา 33 จำนวน 462,208 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2564 จำนวน 16,158 คน (ร้อยละ 3.6) ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 หมายถึง ผู้ที่เคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และต่อมาความเป็นผู้ประกันตนได้สิ้นสุดลงตามมาตรา 38(2) คือ สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง และได้แจ้งความประสงค์เป็นผู้ประกันตนต่อ จำนวน 99,381 คน ลดลงจากปีก่อนหน้า 1,150 คน (ร้อยละ 1.1)

ตาราง 1.35 สถิติกองทุนประกันสังคม จังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2561 - 2565

รายการ	2563	2564	2565	2566	2567
จำนวนสถานประกอบการ (แห่ง)	18,083	18,765	19,715	**20,413**	21,163
จำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 (คน)	441,580	446,050	462,208	**472.407**	474,300
จำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมตามมาตรา 39 (คน)	92,333	100,531	99,381	98,109	95,018
จำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ตามมาตรา 40(คน)	66,585	335,909	339,557	341,129	333,381
การใช้บริการของผู้ประกันตน					
กรณีเจ็บป่วย (ครั้ง)	1,709,767	1,622,692	170,028		
กรณีทุพพลภาพ (ราย)	604	655	743		
กรณีตาย (ราย)	1,206	1,694	1,459		
กรณีคลอดบุตร (ราย)	9,814	8,840	8,840		
กรณีสงเคราะห์บุตร (ราย)	51,847	51,000	48,306		
กรณีชราภาพ (ราย)	22,216	27,191	29,841		
ว่างงาน (ราย)	14,831	9,797	9,198		

ที่มา : สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ: การขยายตัวของสถานประกอบการขนาดเล็ก (SMEs)

ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2566 ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างการจ้างงานในปทุมธานีมีการขยายตัว แต่เป็นการขยายตัวที่เน้นสถานประกอบการขนาดเล็ก ทำให้เกิดความท้าทายในการบริหารจัดการแรงงานและการคุ้มครอง

1.1 แนวโน้มการเติบโต

ตัวชี้วัด	มูลค่า (พ.ศ. 2566)	การเปลี่ยนแปลง (YoY)	นัยยะสำคัญ
จำนวนสถานประกอบการ	15,027 แห่ง	เพิ่มขึ้นเล็กน้อย (จากปี 2563)	การเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มาจากการขยายตัวของ SMEs ขนาดเล็ก (ลูกจ้างไม่เกิน 50 คน)
จำนวนลูกจ้างที่อยู่ในการดูแล	438,568 คน	เพิ่มขึ้น 4.5% จากปี 2565	สะท้อนว่าความต้องการแรงงานในระบบยังคงมีสูงสอดคล้องกับอัตราการว่างงานที่ต่ำ (1.9%)
สถานประกอบการประกันสังคม	19,715 แห่ง (ปี 2565)	เพิ่มขึ้น 5.1% จากปี 2564	แสดงถึงการขยายฐานของนายจ้างในระบบประกันสังคม

1.2 การเปลี่ยนโครงสร้างขนาดกิจการ (พ.ศ. 2563 – 2566)

การเติบโตของสถานประกอบการส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มขนาดเล็ก ดังนี้:

- กลุ่ม 1–4 คน: เพิ่มขึ้นจาก 4,014 แห่ง เป็น 5,960 แห่ง (เพิ่มขึ้นเกือบ 50%)
- กลุ่ม 5–9 คน: เพิ่มขึ้นจาก 2,913 แห่ง เป็น 4,244 แห่ง
- กลุ่มใหญ่ (1,000 คนขึ้นไป): จำนวนสถานประกอบการ ลดลง จาก 52 แห่ง (ปี 2563) เหลือ 40 แห่ง (ปี 2566) แต่จำนวนลูกจ้างลดลงจาก 111,988 คน เหลือ 88,514 คน

ข้อสรุป: การลดลงของโรงงานขนาดใหญ่และหันมาเน้น SMEs ขนาดเล็ก เป็นเทรนด์ที่อาจส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายแรงงานทำได้ยากขึ้น และแรงงานอาจมีความมั่นคงในอาชีพและสวัสดิการต่ำกว่า

2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ: ความปลอดภัยและสวัสดิการแรงงาน

แม้จะมีมาตรการคุ้มครองแรงงาน แต่จำนวนการประสบอันตรายและเจ็บป่วยจากการทำงานยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

2.1 สถิติการประสบอันตราย (พ.ศ. 2566)

รายการ	จำนวน (พ.ศ. 2566)	แนวโน้ม	นัยยะสำคัญ
ลูกจ้างประสบอันตราย/เจ็บป่วย	4,000 คน	เพิ่มขึ้นเล็กน้อย	แสดงถึงความจำเป็นในการรณรงค์และบังคับใช้กฎหมายความปลอดภัยอาชีวอนามัย (OHS) อย่างต่อเนื่อง
อัตราการประสบอันตราย (ทุกกรณี)	8.45 รายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย	เพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก 8.37 ราย (ปี 2565)	อัตราที่เพิ่มขึ้นบ่งชี้ว่ามาตรการความปลอดภัยไม่ได้ก้าวทันการขยายตัวของอุตสาหกรรมหรือ SMEs
อัตราการประสบอันตราย (กรณีร้ายแรง)	1.91 รายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย	ลดลงเล็กน้อย จาก 2.51 ราย (ปี 2565)	การลดลงของกรณีร้ายแรงอาจเป็นผลจากการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและการสร้างจิตสำนึกร่วมกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง

2.2 สวัสดิการและการคุ้มครอง

- มาตรา 33 (ลูกจ้าง): มีผู้ประกันตนในระบบสูงถึง 462,208 คน (ปี 2565) และเพิ่มขึ้น 3.6% แสดงถึงความครอบคลุมของระบบประกันสังคมในจังหวัด
- มาตรา 39 (ผู้เคยเป็นลูกจ้าง): จำนวนผู้ประกันตนลดลง 1.1% ซึ่งอาจเป็นสัญญาณที่ดีที่คนส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระบบการจ้างงาน (ม.33) หรือเป็นสัญญาณของกลุ่มคนที่ออกจากระบบและไม่ได้สมัครใจเป็นผู้ประกันตนต่อ

3. สรุปความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัด

ความท้าทายหลักของปทุมธานีคือ "การคุ้มครองแรงงานในบริบทของ SMEs ที่ขยายตัว" ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาเรื่องค่าครองชีพและการลดการใช้จ่ายของครัวเรือน (ลดลง 15.6%)

มิติการวิเคราะห์	จุดแข็ง	จุดอ่อน	ความเสี่ยงและข้อท้าทาย
โครงสร้างกิจการ	ฐานการจ้างงานขนาดใหญ่ (4.38 แสนคน) และมีสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมสูง	-	SMEs ขนาดเล็กเติบโตมาก (1-9 คน) ทำให้การกำกับดูแลแรงงานและการจ่ายสวัสดิการได้มาตรฐานทำได้ยาก SMEs เหล่านี้อาจมีความผันผวนทางเศรษฐกิจสูง ส่งผลให้เกิดการเลิกจ้าง หรือการจ่ายค่าแรง/สวัสดิการที่ต่ำกว่ามาตรฐาน
ความปลอดภัย	อัตราการประสบอันตรายร้ายแรง (1.91) ลดลง	-	อัตราการประสบอันตรายทุกกรณี (8.45) เพิ่มขึ้น การเพิ่มขึ้นของการบาดเจ็บที่ไม่ร้ายแรงสะท้อนถึงมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานที่ไม่เข้มงวดเพียงพอในสภาพแวดล้อมการผลิตใหม่ ๆ

4. ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านการจ้างงานและคุ้มครองแรงงาน

ให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานการจ้างงานในกลุ่ม SMEs และการเพิ่มความปลอดภัยในภาคอุตสาหกรรม

1. ยุทธศาสตร์ "SME Labor Standard & Safety Support":
    - การจูงใจ (Incentive): จัดทำโครงการ "SME Safety & Welfare Certification" โดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีหรือเงินทุนแก่ SMEs ที่มีการลงทุนในอุปกรณ์ความปลอดภัยและสวัสดิการที่สูงกว่ามาตรฐาน เพื่อเปลี่ยนการบังคับใช้กฎหมายเป็นการจูงใจให้เกิดการปฏิบัติที่ดี
    - การเข้าถึง: พัฒนา Mobile Unit หรือ Digital Platform สำหรับกรมสวัสดิการฯ เพื่อเข้าถึงและให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแรงงานและความปลอดภัยแก่สถานประกอบการขนาดเล็กที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (กลุ่ม 1-9 คน)
2. ยุทธศาสตร์ "Zero Accident in Food Processing & Logistics":
    - มุ่งเน้นการรณรงค์และตรวจสอบความปลอดภัยในอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงสูง (เช่น โกดังสินค้า, การแปรรูปอาหาร/ปศุสัตว์) เพื่อควบคุมอัตราการประสบอันตรายต่อ 1,000 ราย ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (8.45) ให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
3. การยกระดับคุณภาพการจ้างงาน:

o เนื่องจากรายได้จากงานอาจไม่มั่นคงพอจนทำให้ครัวเรือนลดการใช้จ่ายลง 15.6% แผนพัฒนาควรส่งเสริม "การจ่ายค่าแรงตามผลิตภาพ (Productivity-Linked Wage)" โดยเชื่อมโยงการฝึกอบรมทักษะสูง (Upskilling) เข้ากับการปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในบางสาขา เพื่อเพิ่มอำนาจซื้อที่หดตัวของแรงงานในจังหวัด

1.2.6 แรงงานต่างด้าว

นอกจากลูกจ้างผู้ใช้แรงงานคนไทยที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นชาวต่างด้าวอยู่เป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยปัจจุบันมีคนงานต่างด้าวและผู้ติดตามที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดทั้งสิ้น 193,873 คน เป็นผู้เข้าเมืองเป็นแรงงานมีฝีมือและอื่นๆ 4,200 คน และผู้ที่เข้าเมืองเป็นแรงงานประเภททั่วไป 189,673 คน โดยจำนวนแรงงานต่างด้าวได้เพิ่มขึ้นหลังจากการระบาดของโรคโควิด 19 ได้ผ่านพ้นไป

ปัญหาแรงงานต่างด้าวส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสังคมการสาธารณสุข สวัสดิการสังคม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งปัญหาความมั่นคงและการค้ามนุษย์ตามมาอีกมากมายจังหวัดปทุมธานีได้จัดตั้งศูนย์บริการร่วมเพื่อรวบรวมข้อมูลของแรงงานต่างด้าว ณ ตลาดไท โดยมีการบูรณากา รการแก้ไขปัญหาดังกล่าวระหว่างผู้ประกอบการที่มีการใช้แรงงานต่างด้าวกับหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีข้อมูลในการติดตามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที และเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจะต้องพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารจัดการต่อไป

ตาราง 1.36 จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานจังหวัดปทุมธานี ปี พ.ศ. 2563 - 2567

ลักษณะการเข้าเมืองและเพศ	2563	2564	2565	2566	2567
รวมทั้งสิ้น	**132,824**	**120,305**	**130,706**	**178,679**	**193,873**
แรงงานมีฝีมือและอื่นๆ	3,501	3,344	3,968	4,006	4,200
แรงงานประเภททั่วไป	129,323	116,961	126,738	174,673	189,673

ที่มา : สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2567

1. ข้อมูลภาพรวมและสถิติแรงงานต่างด้าว

จังหวัดปทุมธานียังคงเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจที่มีการใช้**ลูกจ้างผู้ใช้แรงงานชาวต่างด้าวเป็นจำนวนมาก** โดยถือเป็นกำลังสำคัญควบคู่ไปกับแรงงานคนไทย

2. การวิเคราะห์แนวโน้มเพื่อการวางแผน (พ.ศ. 2563 - 2567)

2.1 แนวโน้มการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (Growth Trend)

- การเพิ่มขึ้นหลังโควิด: จำนวนแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดหลังจากการระบาดของโรคโควิด 19 ผ่านพ้นไป
- อัตราเร่งสูงสุด: การเพิ่มขึ้นจากปี 2566 ไปยังปี 2567 (จาก 178,679 เป็น 193,873 คน) เป็นการเพิ่มขึ้นถึง 15,194 คน ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มที่สูงมากเมื่อเทียบกับช่วงก่อนหน้า (เช่น เพิ่มขึ้นประมาณ 8,000 คนจากปี 2565 ไปยังปี 2566 หากไม่นับการเพิ่มขึ้นครั้งใหญ่จากนโยบายผ่อนปรนหลังโควิด)
- ผลกระทบ: แนวโน้มนี้ยืนยันว่าจังหวัดกำลังเผชิญกับ ความหนาแน่นของประชากรแฝงที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเพิ่มแรงกดดันต่อโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะของจังหวัดปทุมธานีอย่างยิ่ง

2.2 โครงสร้างแรงงาน (Composition)

- แรงงานประเภททั่วไป: เป็นสัดส่วนหลักที่เพิ่มขึ้น โดยเพิ่มจาก 174,673 คนในปี 2566 เป็น 189,673 คน ในปี 2567 สะท้อนถึงความต้องการแรงงานในภาคส่วนที่ใช้ทักษะต่ำถึงปานกลาง (เช่น ภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และบริการ)
- แรงงานมีฝีมือ: มีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 4,006 คนในปี 2566 เป็น 4,200 คน ในปี 2567 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาจังหวัดเพื่อยกระดับสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม (หากเป็นทิศทางของแผนพัฒนา) ยังคงต้องการนโยบายที่เน้นการดึงดูดและพัฒนาแรงงานทักษะสูงมากขึ้น

3. กลยุทธ์การวางแผนพัฒนาจังหวัด

3.1 การเสริมสร้างกลไกการบริหารจัดการ

- **พัฒนาศูนย์บริการร่วม (ตลาดไท) ให้เป็นศูนย์ข้อมูลเชิงรุก:** เนื่องจากตลาดไทเป็นแหล่งรวมแรงงานต่างด้าวที่สำคัญ ควรมีเป้าหมายในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารจัดการของศูนย์อย่างเร่งด่วน เพื่อให้มีข้อมูลในการติดตามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที
    - **ตัวชี้วัด:** พัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานแบบเชื่อมโยง/บูรณาการกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ความมั่นคง, สาธารณสุข, จัดหางาน)

3.2 การแก้ไขปัญหาผลกระทบเชิงบูรณาการ

ต้องมีแผนงานที่ชัดเจนเพื่อจัดการกับปัญหาที่ตามมาจากการเพิ่มขึ้นของแรงงาน:

1. **ด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม:** วางแผนขยายขีดความสามารถของโรงพยาบาล/สถานีอนามัยในพื้นที่หนาแน่น และกำหนดมาตรการด้านสวัสดิการสังคมที่เหมาะสม
2. **ด้านความปลอดภัยและความมั่นคง:** เพิ่มการบูรณาการระหว่างผู้ประกอบการกับหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วย เพื่อป้องกันปัญหาความมั่นคงและการค้ามนุษย์ และปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3.3 การยกระดับเศรษฐกิจแรงงาน

- **นโยบายดึงดูดแรงงานมีฝีมือ:** กำหนดมาตรการส่งเสริม/สิทธิประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการที่จ้างแรงงานมีฝีมือ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสูงขึ้น ซึ่งจะช่วยลดการพึ่งพาแรงงานประเภททั่วไปในระยะยาว

1.2.7 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนคดีของปี พ.ศ.2565 กับปีที่ผ่านมาจังหวัดปทุมธานีมีคดีความผิดพิเศษ (กลุ่มที่ 3) โดยรวมเกิดเพิ่มขึ้น 106 คดี โดยคดีความผิดพิเศษ มีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงสุดร้อยละ 28.7 รองลงมาเป็นคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย (กลุ่มที่ 4) โดยรวมเกิดเพิ่มขึ้นจำนวน 1,306 คดี คดีเกี่ยวกับทรัพย์และกลุ่มคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ ลดลงรวม 112 คดี ตามลำดับ

ตาราง 1.37 สถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม จำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้ง จังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2564–2565

ประเภทความผิด	2564		2565		เปรียบเทียบ	
	รับแจ้ง	จับกุม	รับแจ้ง	จับกุม	เพิ่ม/ลด	ร้อยละ
กลุ่มที่ 1. คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และเพศ	359	348	338	324	-21	5.8
กลุ่มที่ 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1,184	1,037	1,094	1,001	-91	7.7
กลุ่มที่ 3. คดีความผิดพิเศษ	369	284	475	369	+106	28.7
กลุ่มที่ 4. ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	11,819	13,163	13,125	13,125	+1,306	11.1

ที่มา : สถานีตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

1.2.8 การจราจรและอุบัติเหตุทางถนน

จังหวัดปทุมธานีเป็นเส้นทางผ่านที่จะเดินทางไปสู่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางตอนบน ความคับคั่งของการจราจรจึงมีมากกว่าจังหวัดอื่นๆ และมีพื้นที่ใกล้ชิดกับกรุงเทพมหานคร จึงมีสถานประกอบการ บ้านจัดสรร และยานพาหนะเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในทุกๆปี ประกอบกับในช่วงเทศกาลสำคัญๆ มักจะมีการเดินทางสัญจรมากกว่าปกติหลายเท่า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลอุบัติเหตุทางถนนในช่วงที่ผ่านมา พบว่า การเมาสุราเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุสูงสุด รองลงมา คือ ขับรถเร็วเกินกำหนด รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุสูงสุด การไม่สวมหมวกนิรภัยเป็นพฤติกรรมเสี่ยงสูงสุด ถนนนอกเขตทางหลวงแผ่นดิน ได้แก่ ถนนชุมชน/หมู่บ้าน และเทศบาล เป็นถนนที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ช่วงเวลา 16.01- 20.00 น. เป็นช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด กลุ่มวัยแรงงานเป็นกลุ่มที่บาดเจ็บและเสียชีวิตมากที่สุด และผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ซึ่งปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุมีอยู่หลายประการ โดยแยกเป็นปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1) ปัจจัยด้านคน

- ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลงจากการดื่มของมึนเมา หรือการใช้ยาเสพติด

- สภาพร่างกายไม่พร้อมในการควบคุมเนื่องจากมีสภาพร่างกายอ่อนเพลียจากการขับรถเป็นเวลานาน และการพักผ่อนไม่เพียงพอทำให้มีโอกาสหลับใน หรือการตัดสินใจของผู้ขับขี่ช้าลง

- ผู้ขับขี่และผู้โดยสารยานพาหนะมีพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้รถใช้ถนน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับรถขณะเมาสุรา ขับรถเร็วเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ขับรถโดยไม่มีความรู้ความชำนาญไม่มีใบอนุญาตขับขี่ ไม่สวมหมวกนิรภัย ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย และไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรเกี่ยวกับสัญญาณไฟจราจร ป้ายจราจร และเครื่องหมายจราจร

- ความประมาทเลินเล่อของผู้ขับขี่ยานพาหนะ และผู้ใช้ทาง

2) ปัจจัยด้านยานพาหนะ

- ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์พื้นฐานในรถยนต์ คือ ความสมบูรณ์ของอุปกรณ์ยานพาหนะที่พร้อมใช้งานได้อย่างปลอดภัย

- ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์ความปลอดภัย คือ อุปกรณ์ที่ช่วยป้องกันหรือลดความรุนแรงต่อการบาดเจ็บในขณะเกิดอุบัติเหตุ

- การปรับแต่งสภาพยานพาหนะ คือ ยานพาหนะที่มีการดัดแปลงและใช้งานผิดประเภทส่งผลต่อประสิทธิภาพและมาตรฐานความปลอดภัยของยานพาหนะ

- การบรรทุกที่ไม่ปลอดภัย คือ ยานพาหนะมีการบรรทุกน้ำหนัก บรรทุกสูงเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย และการบรรทุกคนโดยสารบนกระบะที่ไม่มีอุปกรณ์ปิดกั้นหรือบรรทุกคนจำนวนมากเกินไป ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตในคราวเดียวเป็นจำนวนมากเมื่อเกิดอุบัติเหตุ

3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุ

- สภาพการจราจรที่หนาแน่น เนื่องจากการเดินทางเข้า- ออก กรุงเทพมหานครในช่วงเวลาเดียวกัน

- อุปกรณ์ควบคุมการจราจร คือ เครื่องหมายจราจร ป้ายจราจร สัญญาณไฟจราจรมีสภาพไม่สมบูรณ์ และมีการติดตั้งในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสมหรือมองเห็นได้ไม่ชัดเจน

- ลักษณะทางกายภาพของถนนไม่สมบูรณ์ เช่น ถนนชำรุด มีการก่อสร้างถนนใหม่ถนนอยู่ระหว่างการซ่อมแซม มีกองวัสดุก่อสร้างกีดขวางทางจราจร ตลอดจนไม่มีสัญญาณเตือนในระยะที่เหมาะสม

- ไฟฟ้าส่องสว่างชำรุด และไม่เพียงพอสำหรับการมองเห็นสภาพถนน รถ คน หรือสัตว์เดินข้ามถนน

- อุปสรรคทางธรรมชาติ ลักษณะภูมิอากาศและทัศนวิสัยที่ไม่ดี ทำให้ผู้ขับขี่มีความสามารถในการขับขี่ลดลง และอาจส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้

- สิ่งกีดขวางตกหล่นบนช่องทางจราจร ส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้

1. การวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรม (พ.ศ. 2564–2565)

จากการเปรียบเทียบสถิติคดีอาญา ปี พ.ศ. 2564 และ 2565 พบแนวโน้มที่น่ากังวล ดังนี้:

แนวโน้มคดีอาญารวม

- คดีความผิดพิเศษ (กลุ่มที่ 3) เพิ่มขึ้นสูงสุด: คดีกลุ่มนี้มีอัตราการรับแจ้งเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดถึง 106 คดี หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 28.7
- คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย (กลุ่มที่ 4) เพิ่มขึ้นมาก: คดีกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นรวม 1,306 คดี หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.1
- คดีเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์ลดลง: คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ (กลุ่มที่ 1) และคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (กลุ่มที่ 2) ลดลงรวม 112 คดี
    - คดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ ลดลง 21 คดี
    - คดีเกี่ยวกับทรัพย์ ลดลง 91 คดี

ข้อสังเกตเพื่อการวางแผน: การเพิ่มขึ้นของคดีความผิดพิเศษและคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย (ซึ่งมักรวมถึงคดียาเสพติดและคดีที่เกี่ยวกับแรงงาน/ผู้เข้าเมืองผิดกฎหมาย) สอดคล้องกับการวิเคราะห์สถานการณ์แรงงานต่างด้าวจำนวนมากในจังหวัดปทุมธานีก่อนหน้านี้ และควรเป็นจุดเน้นในการวางแผนงานด้านความมั่นคงและปราบปรามในปี 2570

สรุปการวิเคราะห์: แนวโน้มบ่งชี้ว่า ปัญหาด้านความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานีกำลังเปลี่ยนไปสู่อาชญากรรมพิเศษและอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด/ความมั่นคง (กลุ่มที่ 3 และ 4) มากกว่าอาชญากรรมดั้งเดิม (คดีชีวิต/ทรัพย์) ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์แรงงานต่างด้าวที่เพิ่มขึ้น

2. การวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนน (พ.ศ. 2564–2567)

2.1 ปัจจัยความเสี่ยงหลัก (พ.ศ. 2564–2565)

จากการวิเคราะห์ในช่วงที่ผ่านมา จังหวัดปทุมธานีมีปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญดังนี้:

- สาเหตุสูงสุด: การเมาสุรา รองลงมาคือขับรถเร็วเกินกำหนด
- ยานพาหนะที่ก่อเหตุสูงสุด: รถจักรยานยนต์
- พฤติกรรมเสี่ยงสูงสุด: การไม่สวมหมวกนิรภัย
- กลุ่มเสี่ยงสูงสุด: กลุ่มวัยแรงงาน เป็นกลุ่มที่บาดเจ็บและเสียชีวิตมากที่สุด
- ถนนเสี่ยงสูงสุด: ถนนนอกเขตทางหลวงแผ่นดิน ได้แก่ ถนนชุมชน/หมู่บ้าน และเทศบาล

2.2 แนวโน้มล่าสุด (ช่วงเทศกาลปีใหม่ พ.ศ. 2567)

ข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานในช่วงควบคุมเข้มข้นเทศกาลปีใหม่ พ.ศ. 2567 (29 ธ.ค. 2566 – 4 ม.ค. 2567) ในจังหวัดปทุมธานี แสดงแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ก็มีประเด็นใหม่ที่ต้องเฝ้าระวัง:

ตัวชี้วัด	สถิติปี 2567 (ช่วงเทศกาล)	การเปลี่ยนแปลงเทียบกับค่าเฉลี่ย 3 ปี
อุบัติเหตุรวม	14 ครั้ง	ลดลง ร้อยละ 30
ผู้บาดเจ็บ (Admit)	11 ราย	ลดลง ร้อยละ 26.67
ผู้เสียชีวิต	5 ราย	ลดลง ร้อยละ 28.57

การเปลี่ยนแปลงของสาเหตุและพฤติกรรมเสี่ยง:

- สาเหตุหลักที่ลดลง: สาเหตุจากการเมาแล้วขับลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
- สาเหตุหลักที่เพิ่มขึ้น: สาเหตุและพฤติกรรมเสี่ยงหลักที่พบแทนคือ การไม่สวมหมวกนิรภัย และ การขับรถเร็ว

สรุปการวิเคราะห์: มาตรการที่มุ่งเน้นการปราบปรามการเมาแล้วขับประสบความสำเร็จ แต่ปัญหาพื้นฐานด้านวินัยจราจรของกลุ่มวัยแรงงาน (การไม่สวมหมวกนิรภัย/ขับเร็ว) บนถนนชุมชนยังคงเป็นประเด็นหลักที่ต้องแก้ไขอย่างต่อเนื่องในการวางแผนปี 2570

3. ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์

จากแนวโน้มสถานการณ์ด้านความปลอดภัยที่เปลี่ยนไปสู่คดีพิเศษและการสัญจรที่ยังมีพฤติกรรมเสี่ยง ควรเน้นกลยุทธ์ 3 ด้าน ดังนี้:

1. กลยุทธ์การป้องกันอาชญากรรมเชิงบูรณาการ

- เป้าหมาย: ลดคดีความผิดพิเศษ (กลุ่มที่ 3) และคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย (กลุ่มที่ 4)
- มาตรการ: บูรณาการแผนงานด้านความมั่นคงเข้ากับแผนงานด้านแรงงานต่างด้าว (ที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้า) โดยการเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบและเฝ้าระวังพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวหนาแน่น (เช่น ตลาดไท) เพื่อปราบปรามยาเสพติดและปัญหาการค้ามนุษย์

2. กลยุทธ์การบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนนแบบเฉพาะเจาะจง

- เป้าหมาย: ลดอัตราการบาดเจ็บและเสียชีวิตของกลุ่มวัยแรงงาน
- มาตรการ:
    - เน้นการบังคับใช้กฎหมายที่เปลี่ยนไป: กำหนดให้การบังคับใช้กฎหมายเน้นการตรวจจับการไม่สวมหมวกนิรภัย และ การขับรถเร็วเกินกำหนด โดยเฉพาะในพื้นที่ถนนชุมชน/หมู่บ้าน และถนนเทศบาล
    - การรณรงค์กลุ่มเป้าหมาย: จัดทำโครงการรณรงค์ที่เข้าถึงกลุ่มวัยแรงงานและเน้นยานพาหนะประเภทรถจักรยานยนต์อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องตลอดทั้งปี

3. กลยุทธ์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัย

- เป้าหมาย: ให้มีข้อมูลล่าสุดที่แม่นยำสำหรับการตัดสินใจเชิงนโยบาย
- มาตรการ: พัฒนาระบบฐานข้อมูลและรายงานสถิติคดีอาญาและอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดให้เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกดูเพื่อการวิเคราะห์ได้ทันท่วงที (เช่น รายไตรมาส) เพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนล้าสมัย

1.3 โครงสร้างพื้นฐาน

1.3.1 ไฟฟ้า

พื้นที่จังหวัดปทุมธานีอยู่ในเขตความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยมีสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจำนวน 9 แห่งให้บริการ จากข้อมูลการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในปีที่ผ่านมามีผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งสิ้น 622,828 ราย มียอดการใช้ไฟฟ้ารวม 8,550.59 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมง

ตาราง 1.38 ผู้ใช้ไฟฟ้า และปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า จำแนกตามประเภทผู้ใช้ ปี พ.ศ. 2561 – 2566

ประเภทผู้ใช้	2562	2563	2564	2565	2566	2567
จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า	533,945	551,397	574,371	591,610	616,137	622,828
พลังงานไฟฟ้าที่ (ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมง)	9,922.10	7,769.99	7,568.36	7,858.65	8,160.22	8,550.59

ที่มา: การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

1. แนวโน้มสถานการณ์การใช้ไฟฟ้า (พ.ศ. 2562 – 2567)

ข้อมูลการใช้ไฟฟ้าของจังหวัดปทุมธานีแสดงให้เห็นแนวโน้มที่แตกต่างกันระหว่างจำนวนผู้ใช้และการใช้พลังงานไฟฟ้า:

1.1 แนวโน้มจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (Increasing Trend)

- **จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี** นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ที่มีจำนวน 533,945 ราย จนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) มีผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งสิ้น **622,828 ราย**
- **นัยสำคัญต่อการวางแผน:** การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้สะท้อนถึงการเติบโตของประชากรและการขยายตัวของพื้นที่อยู่อาศัย/เศรษฐกิจในจังหวัดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องนำไปพิจารณาในการขยายโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะอื่น ๆ ในแผนพัฒนาปี 2570

1.2 แนวโน้มพลังงานไฟฟ้าที่จำหน่ายและใช้ (Recovery Trend)

- มีการลดลงในช่วงแรก: ปริมาณพลังงานไฟฟ้าที่จำหน่ายและใช้รวม มีแนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ. 2562 (9,922.10 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมง) และลดต่ำสุดในปี พ.ศ. 2564 (7,568.36 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมง)
- การฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง: ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา ปริมาณการใช้ไฟฟ้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นจาก 7,568.36 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมงในปี 2564 เป็น 8,550.59 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมง ในปี 2567
- นัยสำคัญต่อการวางแผน: แนวโน้มการเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2564 แสดงถึงการฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานีหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยจังหวัดจะต้องเตรียมพร้อมด้านโครงข่ายไฟฟ้าเพื่อรองรับความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้

2. การครอบคลุมและการให้บริการ

- พื้นที่จังหวัดปทุมธานีอยู่ในเขตความรับผิดชอบของ**การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (PEA)**
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้จัดตั้งสำนักงานให้บริการในจังหวัดปทุมธานีรวม **9 แห่ง**

การวิเคราะห์ความครอบคลุม (Comprehensiveness): จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าระบบสาธารณูปโภคด้านไฟฟ้าในจังหวัดปทุมธานีมีการจัดตั้งหน่วยงานหลักในการให้บริการที่ชัดเจน (PEA) และมีจำนวนสำนักงานให้บริการที่ครอบคลุมในระดับหนึ่ง (9 แห่ง) ประชาชนในจังหวัดปทุมธานีส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงบริการไฟฟ้าได้ และมีการขยายโครงข่ายอย่างสอดคล้องกับการเติบโตของพื้นที่

3. สรุปสำหรับการวางแผนพัฒนาจังหวัด

- **ประเด็นหลัก:** จังหวัดปทุมธานีต้องเผชิญกับ **ความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น** ทั้งจากจำนวนผู้ใช้ที่เพิ่มขึ้น
- **ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์:** ให้ความสำคัญกับการลงทุนด้าน **โครงข่ายและระบบไฟฟ้า** เพื่อเพิ่มเสถียรภาพและความมั่นคงในการจ่ายไฟฟ้า รวมถึงการส่งเสริมการใช้พลังงานทางเลือกหรือพลังงานสะอาดเพื่อรักษาสมดุลด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

1.3.2 ประปา

จังหวัดปทุมธานีอยู่ในเขตความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาค ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 4 แห่ง ผลิตน้ำประปาปริมาณ 172.2 ล้านลูกบาศก์เมตร และจ่ายน้ำให้กับผู้ใช้น้ำในจังหวัดปทุมธานีทั้งสิ้น 419,520 ราย ปริมาณน้ำ ที่จำหน่ายทั้งสิ้น 110.87 ล้านลูกบาศก์เมตร

ตาราง 1.39 ผู้ใช้น้ำ และปริมาณการใช้น้ำ จำแนกตามสาขาของการประปาส่วนภูมิภาค ปี พ.ศ. 2564 – 2567

รายการ	2564	2565	2566	2567
ผู้ใช้น้ำ (ราย)	369,273	384,308	399,163	419,520
ปริมาณน้ำผลิตจริง (ลูกบาศก์เมตร)	55,713,724	68,670,760	74,029,890	172,217,238
ปริมาณน้ำขาย (ลูกบาศก์เมตร)	121,591,016	123,386,842	130,014,466	110,877,274

ที่มา: การประปาส่วนภูมิภาค

1. การวิเคราะห์แนวโน้มการใช้น้ำ (พ.ศ. 2564 – 2567)

1.1 แนวโน้มผู้ใช้น้ำ (Increasing Trend)

- **เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง:** จำนวนผู้ใช้น้ำมีแนวโน้ม**เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี** ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มประชากรและการขยายตัวของเมืองที่พบในการวิเคราะห์แรงงานต่างด้าวและการใช้ไฟฟ้าก่อนหน้า
- **นัยสำคัญต่อการวางแผน:** การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความต้องการขยายโครงข่ายและรักษาแรงดันน้ำ

1.2 แนวโน้มปริมาณน้ำผลิตและขาย (Diverging Trends)

1. **ปริมาณน้ำผลิตจริงเพิ่มขึ้นสูงมาก:** ปริมาณน้ำผลิตจริงในปี 2567 เพิ่มขึ้นจาก 74 ล้านลูกบาศก์เมตร (ปี 2566) เป็น **172.2 ล้านลูกบาศก์เมตร** ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นที่สูงผิดปกติ อาจบ่งชี้ถึง:
    - การขยายกำลังการผลิตครั้งใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำไม่เพียงพอ
    - การนำโรงผลิตน้ำขนาดใหญ่แห่งใหม่เข้าสู่ระบบ
    - การเพิ่มการผลิตเพื่อชดเชยน้ำสูญเสียในปริมาณสูง

2. **ปริมาณน้ำขายลดลง:** แม้ปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล แต่ปริมาณน้ำที่จำหน่าย (น้ำที่ขายได้จริง) กลับ**ลดลง**จาก 130.0 ล้านลูกบาศก์เมตร (ปี 2566) เหลือ **110.87 ล้านลูกบาศก์เมตร** ในปี 2567

ข้อสรุปที่สำคัญที่สุด: แนวโน้มที่ปริมาณน้ำผลิตพุ่งสูงขึ้นมาก แต่ปริมาณน้ำขายกลับลดลงในปีเดียวกัน (2567) บ่งชี้ว่า:

- **ปัญหาน้ำสูญเสีย (Non-Revenue Water - NRW) รุนแรงมาก:** ส่วนต่างระหว่างน้ำที่ผลิต (172.2 ล้าน ลบ.ม.) กับน้ำที่ขาย (110.87 ล้าน ลบ.ม.) คือ **61.33 ล้านลูกบาศก์เมตร** ซึ่งปริมาณน้ำสูญเสียนี้คิดเป็น **ร้อยละ 35.6** ของน้ำที่ผลิตทั้งหมดในปี 2567
- **การบริหารจัดการไร้ประสิทธิภาพ:** การผลิตน้ำเพิ่มขึ้นอย่างมาก ไม่ได้ถูกส่งต่อเป็นการขายที่เพิ่มขึ้น แต่กลับกลายเป็นการสูญเสียที่สูงมากในระบบท่อ ทำให้การลงทุนด้านกำลังการผลิตไม่คุ้มค่า และอาจยังคงส่งผลให้เกิดปัญหา**น้ำไหลอ่อน**ในพื้นที่ปลายท่อ

2. ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์

2.1 กลยุทธ์ลดน้ำสูญเสียเชิงรุก (Focus on NRW Reduction)

- **เป้าหมายเร่งด่วน:** กำหนดให้การลดปริมาณน้ำสูญเสียเป็นวาระสำคัญในแผนพัฒนาจังหวัด โดยประสานงานกับการประปาส่วนภูมิภาค เพื่อ**ลดอัตราน้ำสูญเสียให้ต่ำกว่าร้อยละ 20** ภายในปี 2570
- **มาตรการ:** สนับสนุนการลงทุนในเทคโนโลยีการตรวจสอบรอยรั่วที่แม่นยำ (Leak Detection) และการปรับปรุง/เปลี่ยนท่อประปาเก่าในพื้นที่ที่มีการสูญเสียสูงอย่างเร่งด่วน

2.2 กลยุทธ์การขยายโครงข่ายและการเข้าถึง

- **เป้าหมาย:** เสริมสร้างความมั่นคงในการจ่ายน้ำในทุกพื้นที่รองรับจำนวนผู้ใช้ที่เพิ่มขึ้น
- **มาตรการ:**
    - วางแผนการ**ขยายเขตจ่ายน้ำไปยังชุมชนใหม่** และพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำไหลอ่อนซ้ำซ้อน
    - ส่งเสริมการบูรณาการข้อมูลระหว่าง กปภ. และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อวางแผนการพัฒนาระบบประปาควบคู่ไปกับการขยายโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ

2.3. กลยุทธ์ความมั่นคงด้านแหล่งน้ำดิบ

- มาตรการ: เนื่องจากมีการผลิตน้ำเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล ต้องมีการจัดทำแผนงานเพื่อควบคุมคุณภาพแหล่งน้ำดิบ (แม่น้ำเจ้าพระยาและคลองต่าง ๆ) และการสำรองน้ำดิบให้เพียงพอต่อกำลังการผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด

การวิเคราะห์นี้ชี้ชัดว่า ปัญหาใหญ่ที่สุดของกิจการประปาในปทุมธานี ไม่ใช่กำลังการผลิตอีกต่อไป แต่คือประสิทธิภาพของระบบจ่ายน้ำและการจัดการน้ำสูญเสีย ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่แผนพัฒนาปี 2570

1.3.3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จังหวัดปทุมธานี มีโครงข่ายให้บริการสื่อสารครอบคลุมทั้งจังหวัดจากผู้ให้บริการเครือข่ายสื่อสารโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile) โทรศัพท์บ้าน (Fix Line) และอินเทอร์เน็ต จากข้อมูลการสำรวจการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2567 พบว่าประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปที่มีอยู่ประมาณ 1,818.20 พันคนนั้น มีการใช้โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 95.8 และการมีโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 97.7 ซึ่งการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในจังหวัดปทุมธานีมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 1.40 ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ พ.ศ. 2565 – 2567

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	จำนวน			ร้อยละ		
	2565	2566	2567	2565	2566	2567
การใช้อินเทอร์เน็ต	**1,763.61**	**1,791.20**	**1,818.20**	**100.00**	**100.00**	**100.00**
ใช้	1,655.98	1,714.29	1,742.6	93.90	95.70	95.8
ไม่ใช้	107.64	76.91	75.6	6.10	4.30	4.2
การใช้โทรศัพท์มือถือ	**1,763.61**	**1,791.20**	**1,818.2**	**100.00**	**100.00**	**100.00**
ใช้	1,719.39	1,753.84	1,775.6	97.49	97.90	97.7
ไม่ใช้	44.23	37.36	42.6	2.51	2.10	2.3
การมีโทรศัพท์มือถือ	**1,763.61**	**1,791.20**	**1,818.2**	**100.00**	**100.00**	**100.00**
มี	1,678.22	1,709.92	1,729.5	95.16	95.50	95.1
ไม่มี	85.39	81.28	88.7	4.84	4.50	4.9

ที่มา : สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2565 - 2567 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

1.3.4 การคมนาคม

ทางรถยนต์ มีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญผ่านพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) เป็นทางหลวงสายหลักเชื่อมกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล กับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านอำเภอลำลูกกา อำเภอธัญบุรี และอำเภอคลองหลวง

- ทางหลวงพิเศษหมายเลข 91 หรือ **ถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานคร รอบที่ 3** เป็นโครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองสายหลัก มีระยะทางยาว 245 กิโลเมตร เป็นโครงข่ายทางหลวง ที่มีความสำคัญในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งกับพื้นที่บริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชียสาย 2 และ ทางหลวงเอเชีย สาย 123 ผ่านปทุมธานี ที่พื้นที่อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอหนองเสือ อำเภอธัญบุรี และอำเภอลำลูกกา

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 หรือถนนรังสิต–นครนายก เป็นถนนแนวตะวันตก–ตะวันออก เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดปทุมธานีกับจังหวัดนครนายก ระยะทางตลอดทั้งสาย 74.811 กิโลเมตร และเป็นเส้นทางอำนวยความสะดวกการเดินทางเข้าสู่จังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียง โดยไม่ต้องใช้ถนนพหลโยธิน

- ทางหลวงหมายเลข 306 เป็นทางหลวงสายหลักในแนวเหนือ-ใต้ เชื่อมต่อกับจังหวัดนนทบุรี ผ่านย่านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมที่สำคัญของจังหวัด มีปริมาณการจราจรหนาแน่น

- ทางหลวงหมายเลข 307 เป็นทางหลวงสายหลักในเขตผังเมืองรวมแนวเหนือ-ใต้ เชื่อมโครงข่ายรอบนอกที่สำคัญ ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 345, 346 และทางหลวงหมายเลข 306 ผ่าน

ย่านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และสถานที่ราชการของจังหวัด มีการพัฒนาพื้นที่สองข้างทาง และมีปริมาณการจราจรหนาแน่นมาก

- ทางหลวงหมายเลข 345 เป็นโครงข่ายทางหลวงสายหลักด้านทิศใต้ที่สำคัญของทางหลวงวงแหวนรอบนอก ไปยังจังหวัดภาคใต้ ภาคตะวันตก และภาคเหนือ

- ทางหลวงหมายเลข 346 (ปทุมธานี - ลาดหลุมแก้ว) เชื่อมจังหวัดปทุมธานี กับจังหวัดนครปฐม และจังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านอำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอลาดหลุมแก้ว

- ทางหลวงหมายเลข 347 (บางพูน - ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร) เป็นทางหลวงสายหลักด้านทิศเหนือที่เชื่อมกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และภาคเหนือ ผ่านอำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอสามโคก

- ถนนกาญจนาภิเษก หรือ **ถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานคร** มีระยะทางส่วนใหญ่เป็น **ทางหลวงพิเศษหมายเลข 9** เป็นถนนสายสำคัญที่มีเส้นทางเชื่อมต่อกันเป็นวงแหวนล้อมรอบตัวเมืองกรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย มีระยะทางตลอดทั้งสายรวม 168 กิโลเมตร

ทางรถไฟ มีเส้นทางรถไฟผ่านพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ดังนี้มีเส้นทางรถไฟสายเหนือ และสายตะวันออกเฉียงเหนือผ่าน โดยมีจุดจอดรถที่สถานีรถไฟรังสิต และสถานีเชียงราก และมีจุดจอดรับส่งผู้โดยสารระยะสั้นเพื่อเดินทางไปยังกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ที่หมู่บ้านรัตนโกสินทร์ รถไฟฟ้า 2 เส้นทาง คือ รถไฟฟ้าสายสีแดง (บางซื่อ - รังสิต) มีสถานีที่จังหวัดปทุมธานี 2 สถานี คือ สถานีหลักหก และสถานีรังสิต กำหนดเปิดให้บริการปลายปี 2564 รถไฟฟ้าสายสีเขียว (หมอชิต – สะพานใหม่ – คูคต) มีสถานีในพื้นที่ จังหวัดปทุมธานี 1 สถานี คือ สถานีคูคต

ตาราง1.41จำนวนถนนทางหลวงจำแนกตามประเภทและหน่วยงานที่รับผิดชอบ พ.ศ.2565

รายการ	รวม	จำแนกตามประเภทวัสดุ		จำแนกตามปริมาณช่องจราจร			
		คอนกรีต	ลาดยาง	หนึ่งช่องจราจร	สองช่องจราจร	สี่ช่องจราจร	มากกว่าสี่ช่องจราจร
แขวงทางหลวงปทุมธานี							
จำนวน (เส้นทาง)	16	9	7	2	2	2	10
ระยะทาง (กม.)	252.1	99.1	153.1	28.05	54.48	71.74	97.79
แขวงทางหลวงชนบทปทุมธานี							
จำนวน (เส้นทาง)	30	-	30	-	29	1	-
ระยะทาง (กม.)	476.62	36.62	440.50	-	469.07	7.543	-

ที่มา : แขวงการทางปทุมธานี และแขวงทางหลวงชนบทปทุมธานี

1. การวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มโครงข่ายคมนาคมปัจจุบัน

1.1 โครงข่ายถนนและทางหลวง (Road Network Analysis)

จังหวัดปทุมธานีมีโครงข่ายถนนที่แข็งแกร่งและมีความสำคัญในระดับภูมิภาค เนื่องจากทำหน้าที่เป็น **"ประตูสู่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"** ทำให้โครงข่ายหลักมีปริมาณจราจรหนาแน่นสูง

ประเภทเส้นทาง	เส้นทางหลัก	บทบาทสำคัญ	แนวโน้มและปัญหา
แนวเหนือ-ใต้	ทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) , 306, 307	เชื่อมกรุงเทพฯ/ปริมณฑลกับภาคเหนือ/อีสาน, ผ่านย่านอุตสาหกรรม/พาณิชยกรรมที่สำคัญของจังหวัด	ปริมาณการจราจรหนาแน่นมาก , เป็นเส้นทางผ่านและเข้า-ออกกรุงเทพฯ
แนวตะวันออก-ตะวันตก	ทางหลวง 305 (รังสิต–นครนายก)	อำนวยความสะดวกการเดินทางสู่จังหวัดนครนายก	เป็นโครงข่ายเชื่อมพื้นที่ในแนวระนาบ
โครงข่ายวงแหวน	ถนนกาญจนาภิเษก (ทล.9) , ทล. พิเศษ 91 (วงแหวนรอบนอกรอบที่ 3)	โครงข่ายขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์รอบเมือง	สำคัญต่อการพัฒนาการขนส่งกับภาคเหนือ, อีสาน, กลาง และตะวันออก
สถิติโครงสร้าง (พ.ศ. 2565)	แขวงทางหลวงมีถนน 16 เส้นทาง (252.1 กม.) และแขวงทางหลวงชนบทมี 30 เส้นทาง (476.62 กม.)	ถนนส่วนใหญ่เป็นแบบ ลาดยาง (440.50 กม. ของทางหลวงชนบท) ทางหลวงชนบทมีถนน สองช่องจราจร เป็นหลัก (469.07 กม.)	อาจไม่เพียงพอต่อปริมาณจราจรที่เพิ่มขึ้น

1.2 โครงข่ายระบบรางและรถไฟฟ้า (Rail and Mass Transit Analysis)

- รถไฟทางไกล: มีเส้นทางสายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือผ่าน โดยมีสถานีหลักที่รังสิต และเชียงราก
- รถไฟฟ้าสายสีแดง (บางซื่อ - รังสิต): มีสถานีในจังหวัด 2 แห่ง คือ สถานีหลักหก และ สถานีรังสิต ซึ่งเริ่มเปิดให้บริการตั้งแต่ปลายปี 2564
- รถไฟฟ้าสายสีเขียว (หมอชิต – คูคต): มีสถานีปลายทางในพื้นที่ปทุมธานี 1 แห่ง คือ สถานีคูคต

1.3 แนวโน้มความต้องการและปัญหาเร่งด่วน

1. **แรงกดดันด้านจราจรสูง:** จำนวนผู้ใช้น้ำ และผู้ใช้ไฟฟ้า เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บ่งชี้ถึงการขยายตัวของที่อยู่อาศัยและสถานประกอบการ รวมถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงานต่างด้าว (จาก 130,706 คนในปี 2565 เป็น 193,873 คนในปี 2567) ซึ่งทำให้เกิดความคับคั่งของการจราจรสูงกว่าจังหวัดอื่น โดยเฉพาะช่วงเวลา 16.01-20.00 น.
2. **ปัญหาความปลอดภัย:** ปัจจัยเสี่ยงหลักของอุบัติเหตุมาจากการเมาสุรา ขับรถเร็ว และการขับขี่รถจักรยานยนต์ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสภาพถนนและอุปกรณ์ควบคุมจราจรไม่สมบูรณ์ หรือไฟฟ้าส่องสว่างไม่เพียงพอ
3. **ศักยภาพของระบบราง:** การเปิดให้บริการรถไฟฟ้า 2 สาย เป็นการพัฒนาครั้งสำคัญที่ช่วยลดภาระการจราจรบนถนนพหลโยธิน และเชื่อมโยงผู้คนเข้าสู่ศูนย์กลางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว

2. แนวโน้มและข้อมูลโครงข่ายคมนาคมเพิ่มเติม พบว่าการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมของจังหวัดปทุมธานี ยังคงมุ่งเน้นการขยายขีดความสามารถของระบบรางและโครงข่ายถนนที่เชื่อมต่อกับพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ

2.1 โครงข่ายทางหลวง/ถนน

- **การขยายถนนและแก้ไขคอขวด:** โครงการสำคัญคือการขยายทางหลวงหมายเลข 347 (ปทุมธานี - ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร) เป็น 6 ช่องจราจร และการขยายถนนในส่วนต่อขยายเพื่อรองรับการจราจรที่หนาแน่น โดยเฉพาะในเขตพื้นที่เมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม

- **โครงข่ายรองรับการขนส่ง:** การพัฒนา ทล. 91 (วงแหวนรอบนอกรอบที่ 3) และ ทล. 9 (กาญจนาภิเษก) จะช่วยให้การขนส่งสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาคต่างๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยไม่ต้องผ่านตัวเมืองชั้นใน

2.2 โครงข่ายระบบราง (Mass Transit Expansion)

แนวโน้มการพัฒนาในอนาคตจะมุ่งสู่ส่วนต่อขยายของระบบรางเพื่อเข้าถึงพื้นที่ที่อยู่อาศัยใหม่:

- **รถไฟฟ้าสายสีเขียว (ส่วนต่อขยาย):** มีแผนขยายเส้นทางจาก**สถานีคูคต** (สถานีปัจจุบัน) เข้าสู่พื้นที่**ลำลูกกา** เพื่อรองรับการเติบโตของที่อยู่อาศัยตามแนวถนนลำลูกกา
- **รถไฟฟ้าสายสีแดง (ส่วนต่อขยาย):** มีแผนขยายส่วนต่อขยายจาก**สถานีรังสิต** ขึ้นไปทางทิศเหนือ (ธรรมศาสตร์/เชียงราก) และขยายจาก**สถานีรังสิต** ลงไปทางทิศใต้ (บางซื่อ) ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงย่านการศึกษาและพื้นที่อุตสาหกรรมในภาคเหนือเข้าสู่ระบบขนส่งหลัก

3. ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์สำหรับการวางแผนพัฒนาจังหวัด

กลยุทธ์	วัตถุประสงค์หลัก	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
1. การเพิ่มประสิทธิภาพโครงข่ายหลัก	ลดความคับคั่งของการจราจร และลดอุบัติเหตุบนเส้นทางผ่าน	**1.1** เร่งรัดโครงการขยายถนนสายหลัก (เช่น ทล. 347) และปรับปรุงจุดตัดทางแยกที่สำคัญให้เป็นทางยกระดับหรือวงเวียน **1.2** การจัดการจราจรอัจฉริยะ (ITS): ติดตั้งระบบควบคุมสัญญาณไฟจราจรให้สอดคล้องกับสภาพการจราจรแบบ Real-Time
2. การบูรณาการระบบขนส่งสาธารณะ	ส่งเสริมให้ประชาชนเปลี่ยนมาใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว	2.1 พัฒนา Feeder System (ระบบขนส่งรอง): จัดทำเส้นทางรถโดยสารสาธารณะ/รถตู้/รถสองแถว เพื่อเชื่อมโยงบ้านจัดสรร, ชุมชน, และตลาดเข้าสู่สถานีรถไฟฟ้า (รังสิต, หลักหก, คูคต) อย่างมีประสิทธิภาพ 2.2 การพัฒนาพื้นที่รอบสถานี (TOD): ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบสถานีรถไฟฟ้าให้เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการ
3. ความปลอดภัยและโครงสร้างพื้นฐาน	แก้ไขปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรม	3.1 ปรับปรุงสภาพถนนและอุปกรณ์: ตรวจสอบและซ่อมแซมถนนชำรุด (โดยเฉพาะถนนชุมชน/เทศบาล) และปรับปรุง/ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างให้ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยง 3.2 มาตรการด้านพฤติกรรม: กำหนดพื้นที่ควบคุมความเร็ว/มาตรการป้องกันเมาแล้วขับอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะช่วงเวลาเกิดอุบัติเหตุสูงสุด (16.01-20.00 น.)

1.4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.4.1 ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดปทุมธานี ไม่มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีเพียงเขตห้ามล่าสัตว์ป่าวัดไผ่ล้อมและวัดอัมพุวราราม สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยได้รับการประกาศเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2551 เป็นต้นมา ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 74 ไร่ นอกจากนี้ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี ยังมีหน้าที่กำกับ ดูแล การอนุญาตให้ทำอุตสาหกรรมไม้ และของป่าหวงห้าม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรลักษณะอุตสาหกรรมต่อเนื่อง	จำนวน	12	ราย
2. โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร (โรงเลื่อยจักร)	จำนวน	11	ราย
3. โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม	จำนวน	169	ราย
4. โรงค้าไม้แปรรูป	จำนวน	105	ราย
5. สถานที่ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์	จำนวน	120	ราย
6. ใบอนุญาตค้าของป่าหวงห้าม	จำนวน	5	ราย
ผู้ประกอบการรวมทั้งหมด		422	ราย

สำหรับในส่วนการปฏิบัติการป้องกันการลักลอบทำไม้พยุง หรือไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายเข้าในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ได้เตรียมป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมาย โดยมีศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหาลักลอบตัดไม้พยุง ตั้งอยู่ ณ สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 (อุบลราชธานี) ในส่วนของกรมป่าไม้ มีศูนย์ประสานงานป่าไม้ปทุมธานี สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 5 (สระบุรี)

1.4.2 ทรัพยากรสัตว์ป่า

จังหวัดปทุมธานี มีเขตห้ามล่าสัตว์ป่าวัดไผ่ล้อมและวัดอัมพุวราราม สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยได้รับการประกาศเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2551 เป็นต้นมา ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 74 ไร่ เป็นถิ่นที่อาศัยเก่าแก่ของนกปากห่าง จากการสำรวจเมื่อปี 2539 พบจำนวน 84,788 ตัว และพบที่อาศัยในพื้นที่อื่นอีก 254 ชนิด ทั้งที่เป็นนกประจำถิ่นและนกอพยพ

1.4.3 ทรัพยากรน้ำบาดาล

จากข้อมูลทฤษฎีภูมิการศึกษาของกรมทรัพยากรธรณี พบว่า จังหวัดปทุมธานีอยู่ในแอ่งเจ้าพระยาตอนล่าง ซึ่งครอบคลุมที่ราบลุ่มภาคกลางนับตั้งแต่จังหวัดนครสวรรค์ ลงมาถึง ปากแม่น้ำ เป็นบริเวณที่มีตะกอนทับถมจนเกิดเป็นชั้นน้ำ ประกอบด้วยชั้นกรวดทรายสลับด้วยดินเหนียวในระดับความลึกประมาณ 650 เมตร ตะกอนเหล่านี้แบ่งออกเป็น 8 ชั้นน้ำ ซึ่งแต่ละชั้นไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงชลศาสตร์ ซึ่งกันและกัน และเป็นชั้นน้ำที่แผ่ขยายออกไปในแนวราบอย่างกว้างขวาง และมีคุณสมบัติทางอุทกธรณีเฉพาะตัว ชั้นนำ ทั้ง 8 ชั้น ประกอบด้วย

(ก)	ชั้นน้ำกรุงเทพ	ลึกประมาณ	50	เมตร
(ข)	ชั้นน้ำพระประแดง	ลึกประมาณ	100	เมตร
(ค)	ชั้นน้ำนครหลวง	ลึกประมาณ	150	เมตร
(ง)	ชั้นน้ำนนทบุรี	ลึกประมาณ	200	เมตร
(จ)	ชั้นน้ำสามโคก	ลึกประมาณ	300	เมตร

(ฉ)	ชั้นน้ำพญาไท	ลึกประมาณ	400	เมตร
(ช)	ชั้นน้ำธนบุรี	ลึกประมาณ	450	เมตร
(ซ)	ชั้นน้ำปากน้ำ	ลึกประมาณ	550	เมตร

จังหวัดปทุมธานี มีการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ประมาณ 258,341 ลบ.ม./วัน โดยชั้นน้ำที่ใช้มากที่สุดคือ ชั้นน้ำนครหลวง ชั้นน้ำนนทบุรี และชั้นน้ำพระประแดง เนื่องจากให้น้ำบาดาลที่มีปริมาณมากและคุณภาพดี พื้นที่มีการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้มากที่สุด ได้แก่ อำเภอคลองหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอธัญบุรีในปริมาณ 120,522, 73,837 และ 36,654 ลบ.ม./วัน ตามลำดับ หรือร้อยละ 46.65, 28.58, และ 14.19 ของปริมาณการสูบน้ำบาดาลทั้งจังหวัด

แหล่งน้ำใต้ดินของจังหวัดปทุมธานี แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) แหล่งน้ำใต้ดินให้ปริมาณน้ำน้อย (1-50 ลบ.ม./ชั่วโมง) โดยทั่วไปน้ำมีคุณภาพดี แต่บางพื้นที่ เป็นน้ำกร่อยและมีตะกอนสนิมเจือปน พื้นที่ที่มีแหล่งน้ำประเภทนี้ ได้แก่ อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอหนองเสือ และอำเภอลำลูกกา

2) แหล่งน้ำใต้ดินให้ปริมาณน้ำมาก (5-200 ลบ.ม./ชั่วโมง) โดยทั่วไปน้ำมีคุณภาพเช่นเดียวกับแหล่งน้ำใต้ดิน ให้ปริมาณน้ำน้อย ได้แก่ พื้นที่อำเภอสามโคก อำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี และอำเภอเมืองปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่วิกฤตจากการสูบน้ำบาดาล มีการใช้น้ำบาดาลสูง เนื่องจากพื้นที่ทั้งหมดเป็นที่ราบลุ่ม พบเป็นชั้นน้ำบาดาลในตะกอนหินร่วน ได้แก่ ชั้นน้ำที่ราบน้ำท่วมถึงยุคควอเทอร์นารี (Qfd) หรือที่เดิมเรียกว่าชั้นน้ำเจ้าพระยา (Qcp) กระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ทั่วจังหวัด น้ำบาดาลจะถูกกักเก็บอยู่ในชั้นกรวด และทรายที่สะสมตัวอยู่ในที่ราบลุ่มน้ำหลาก และบริเวณที่ราบต่ำของลุ่มน้ำเก่า และบริเวณจังหวัดปทุมธานีมีการสะสมตัวของชั้นหินบาดาลอยู่หลายชั้น พบว่ามีการเจาะบ่อบาดาลในชั้นน้ำพระประแดง ชั้นน้ำนครหลวง ชั้นน้ำนนทบุรี ชั้นน้ำสามโคก และชั้นน้ำพญาไท ที่ระดับความลึกตั้งแต่ 100-360 เมตร ระดับน้ำปกติ (Static level) มีค่าอยู่ระหว่าง 10-45 เมตร ส่วนใหญ่จะพบชั้นน้ำคุณภาพดีที่ระดับความลึกตั้งแต่ 180 เมตรขึ้นไป ตั้งแต่อำเภอเมืองปทุมธานี ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ไปจนถึงอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี จะพบที่ระดับลึกมากขึ้นถึง 300-360 เมตร ในส่วนของผลการวิเคราะห์ทางเคมีพบว่าคุณภาพของน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถนำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคได้เป็นส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาเทียบกับมาตรฐานน้ำบาดาลเพื่อการบริโภค ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความลึกของชั้นน้ำที่พัฒนาขึ้นมาใช้ด้วย สรุปได้คือ เหล็กโดยรวมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แมงกานีส คลอไรด์ ความกระด้าง และค่าความกร่อยเค็มโดยสรุปอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ไม่เกินปริมาณที่ยอมรับได้พบว่าบางส่วนของตำบลโสนลอย ตำบลพิมลราช และตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีปริมาณเกลือทั้งหมดที่ละลายในน้ำสูงกว่า 600 มิลลิกรัมต่อลิตร แสดงว่ามีโอกาสที่จะเจาะพบน้ำบาดาลคุณภาพกร่อยถึงเค็มในพื้นที่ดังกล่าว

ภาพรวมของปริมาณการใช้น้ำบาดาลของจังหวัดปทุมธานีในอดีต พบว่า มีอัตราการใช้น้ำเกินกว่า 100,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี คิดเป็นสัดส่วนพื้นที่ประมาณ 70-80 ซึ่งเกณฑ์การใช้น้ำบาดาลในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี มีอัตราใช้น้ำอยู่ในระดับ 50,000 – 100,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี จะเห็นว่าอัตราการใช้น้ำบาดาลจังหวัดปทุมธานีอยู่ในเกณฑ์สูง มีการใช้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน อาจทำให้แรงดันของน้ำบาดาลลดต่ำลงอย่างรวดเร็วได้ โดยไม่มีการคืนตัว ผลสืบเนื่องที่เกิดมาคือ การทรุดตัวของแผ่นดิน การไหลซึมของ

น้ำเค็มรุกล้ำเข้ามาในชั้นน้ำบาดาล ซึ่งตั้งแต่เดิมเคยจืด ดังนั้นการใช้น้ำบาดาลในจังหวัดปทุมธานี ควรจะเพิ่มความระมัดระวังในส่วนของปริมาณน้ำที่จะนำขึ้นมาใช้ เพื่อยืดอายุของชั้นน้ำคุณภาพดีให้ยาวนานขึ้น

มติ ครม. โดยย่อ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2546 เรื่อง ปัญหาใช้น้ำบาดาลเพื่อป้องกันการเกิดแผ่นดินทรุดตัวและน้ำใต้ดินเค็มจึงให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1. ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งระบบน้ำประปานครหลวง และการประปาส่วนภูมิภาคเข้าถึงหรือสามารถเชื่อมต่อกับระบบประปาได้แล้ว จะอนุญาตให้ประชาชนและผู้ประกอบการใช้น้ำบาดาลต่อไปได้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2546

2. กรณีการใช้น้ำบาดาลของชุมชนและหมู่บ้านจัดสรรบางแห่ง ที่กลายเป็นทรัพย์สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ของสถาบันการเงิน ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตเชื่อมต่อระบบประปาให้ประสานกับสถาบันการเงิน

3. ให้กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องควบคุมกำกับดูแลโรงงานและสถานประกอบการไม่ให้ปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำธารสาธารณะ เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

แนวโน้มสถานการณ์ทรัพยากรน้ำบาดาลในปัจจุบัน พบว่า มีแนวโน้มดีขึ้นทั้งคุณภาพและปริมาณ โดยอัตราการใช้น้ำบาดาลยังอยู่ในช่วงที่ไม่เกินค่าวิกฤตที่กำหนด คือ ไม่เกิน 100,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี เนื่องจากมีผู้ประกอบกิจการยกเลิกการใช้น้ำบาดาลแล้วจำนวนหนึ่ง

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี มีหน้าที่กำกับ ดูแลการประกอบกิจการน้ำบาดาล ซึ่งในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี มีจำนวน 553 บ่อ แบ่งออกเป็นประเภท

- ธุรกิจ (อุตสาหกรรม) จำนวน 315 บ่อ
- ธุรกิจ (บริการ) จำนวน 52 บ่อ
- ธุรกิจ (การค้า) จำนวน 34 บ่อ
- อุปโภคบริโภค จำนวน 139 บ่อ
- เกษตรกรรม จำนวน 13 บ่อ

1.4.4 คุณภาพน้ำ

จังหวัดปทุมธานีมีการเพิ่มขึ้นของชุมชนอย่างรวดเร็ว มีโครงการหมู่บ้านจัดสรรโรงงานอุตสาหกรรม และกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่เพิ่มขึ้น ต่างก็เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดน้ำเสียด้วยกันทั้งสิ้น

ข้อมูลค่าเฉลี่ยรายปีของ ปี พ.ศ. 2562 – 2566 ของผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติของจังหวัดปทุมธานี 2 แห่ง ได้แก่ สถานีสำแล และสถานีสามโคก ที่ทำการตรวจวัดแม่น้ำเจ้าพระยา พบว่า คุณภาพน้ำอยู่ในประเภทที่ 4 ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 นั่นหมายถึงเป็นแหล่งนั้นได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถใช้ประโยชน์เพื่อ การอุปโภคและบริโภคได้โดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน และสามารถใช้ในการอุตสาหกรรมได้

ตาราง 1.42 ค่าเฉลี่ยรายปีของ ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติ พ.ศ. 2562-2566

ค่าที่ตรวจวัด	2562	2563	2564	2565	2566
สถานี CH16.1 ประปาสำแล					
ออกซิเจนละลาย DO (mg/l)	4.0	3.2	N/A	7.0	4.5
BOD (mg/l)	0.8	0.3	N/A	1.3	1.3
แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด TCB (coliform)(MPN/100 ml)	2,700	2,200	N/A	2,200	4,600
แบคทีเรียกลุ่มฟิโคลิฟอร์ม FCB (Faecal coliform) (MPN/100 ml)	1,300	1,700	N/A	780	1,100
ประเภทคุณภาพน้ำตามการใช้ประโยชน์	4	4	N/A	4	4
สถานี CH17 บริเวณอำเภอสามโคก					
ออกซิเจนละลาย DO (mg/l)	4.7	3.6	N/A	4.5	4.6
BOD (mg/l)	3.6	0.4	N/A	1.4	1.3
แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด TCB (coliform)(MPN/100 ml)	1,100	7,900	N/A	3,300	2,000
แบคทีเรียกลุ่มฟิโคลิฟอร์ม FCB (Faecal coliform) (MPN/100 ml)	1,300	1,700	N/A	780	1,100
ประเภทคุณภาพน้ำตามการใช้ประโยชน์	4	4	N/A	4	4

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ ณ 11 มิถุนายน 2566

หมายเหตุ: NA

ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำ และจำแนกประเภทคุณภาพน้ำผิวดินไว้ 5 ประเภทดังนี้

ประเภทที่ 1 ได้แก่ แหล่งน้ำที่คุณภาพน้ำมีสภาพตามธรรมชาติโดยปราศจากน้ำทิ้งจากกิจกรรมทุกประเภทและสามารถเป็นประโยชน์เพื่อ

(1) การอุปโภคและบริโภคโดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติก่อน

(2) การขยายพันธุ์ตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตระดับพื้นฐาน

(3) การอนุรักษ์ระบบนิเวศน์ของแหล่งน้ำ

ประเภทที่ 2 ได้แก่ แหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อ

(1) การอุปโภคและบริโภคโดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติและผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน

(2) การอนุรักษ์สัตว์น้ำ

(3) การประมง

(4) การว่ายน้ำและกีฬาทางน้ำ

ประเภทที่ 3 ได้แก่ แหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อ

(1) การอุปโภคและบริโภคโดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน

(2) การเกษตร

ประเภทที่ 4 ได้แก่ แหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อ
(1) การอุปโภคและบริโภคโดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน
(2) การอุตสาหกรรม

ประเภทที่ 5 ได้แก่ แหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อการคมนาคม

1. การวิเคราะห์สถานการณ์คุณภาพน้ำ (พ.ศ. 2562–2566)

1.1 ภาพรวมคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยา

- สถานะปัจจุบัน: ข้อมูลค่าเฉลี่ยรายปีของผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติของจังหวัดปทุมธานี 2 แห่ง ได้แก่ สถานีสำแล และ สถานีสามโคก พบว่าคุณภาพน้ำของแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ในประเภทที่ 4 ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8
- นัยสำคัญของประเภทที่ 4: แหล่งน้ำประเภทที่ 4 หมายถึงแหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท แต่ยังสามารถใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคและบริโภคได้ โดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน และสามารถใช้ในการอุตสาหกรรมได้

1.2 แนวโน้มคุณภาพน้ำตามพารามิเตอร์ที่สำคัญ

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายปี ณ สถานีสำแล และสถานีสามโคก พบว่ามีแนวโน้มที่ต้องเฝ้าระวัง:

พารามิเตอร์ (หน่วย: mg/l)	สถานีสำแล (2566)	สถานีสามโคก (2566)	เกณฑ์ประเภทที่ 4 (ต้องไม่ต่ำกว่า/ไม่เกิน)	แนวโน้ม
ออกซิเจนละลาย (DO)	4.5	4.6	ต้องไม่ต่ำกว่า 2.0	อยู่ในเกณฑ์ (แต่ลดลงจากปี 2565 ที่เคยสูงถึง 7.0 ที่สำแล)
BOD	1.3	1.3	ต้องไม่เกิน 4.0	อยู่ในเกณฑ์ (แต่มีค่าคงที่หรือเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากช่วงก่อนหน้า)
แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) (MPN/100 ml)	4,600	2,000	ต้องไม่เกิน 20,000	อยู่ในเกณฑ์ (แต่สถานีสำแลมีค่าเพิ่มขึ้นสูงมาก จาก 2,200 ในปี 2565)
แบคทีเรียกลุ่มฟิโคลิฟอร์ม (FCB) (MPN/100 ml)	1,100	N/A	ต้องไม่เกิน 4,000	อยู่ในเกณฑ์ (แต่สถานีสำแลเพิ่มขึ้นจาก 780 ในปี 2565)

1.3 แรงกดดันหลักต่อคุณภาพน้ำ

- การเติบโตของเมือง: จังหวัดปทุมธานีมีการเพิ่มขึ้นของชุมชนอย่างรวดเร็ว มีโครงการหมู่บ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรม และกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจอื่น ๆ เพิ่มขึ้น
- แหล่งกำเนิดน้ำเสีย: กิจกรรมเหล่านี้ต่างก็เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดน้ำเสียด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งส่งผลให้แม่น้ำเจ้าพระยายังคงอยู่ในคุณภาพน้ำประเภทที่ 4 มาอย่างต่อเนื่อง

2. แนวโน้มสถานการณ์น้ำในอนาคต

2.1 แนวโน้มคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา (ระดับลุ่มน้ำ)

- ความเสี่ยงด้านสุขอนามัย: แม้ค่า TCB และ FCB จะยังอยู่ในเกณฑ์ประเภท 4 แต่ค่าที่สถานีสำแลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (โดยเฉพาะ TCB จาก 2,200 เป็น 4,600) บ่งชี้ว่ามลพิษจากชุมชนและสิ่งปฏิกูลที่ไม่ได้บำบัดกำลังเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้น้ำและแรงงานต่างด้าวในจังหวัด
- ภาวะน้ำแล้ง/น้ำหนุน: ในช่วงฤดูแล้งหรือช่วงน้ำเค็มรุกล้ำ (Saltwater Intrusion) คุณภาพน้ำมีแนวโน้มที่จะลดลงและมีค่าความเค็มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่เป็นแหล่งน้ำดิบสำหรับการผลิตน้ำประปา (เช่น สถานีสำแล) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตน้ำประปาและเสถียรภาพในการให้บริการ

2.2 โครงการโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำเสีย

- การบำบัดน้ำเสียไม่เพียงพอ: การที่คุณภาพน้ำยังอยู่ในประเภทที่ 4 และมีปริมาณแบคทีเรียเพิ่มขึ้นอย่างมาก แสดงว่าระบบบำบัดน้ำเสียรวมของจังหวัดยังไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำเสียที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้ โดยเฉพาะจากชุมชนใหม่และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก
- ความเชื่อมโยงกับปัญหาประปา: การรักษาน้ำดิบให้อยู่ในประเภท 4 หรือดีกว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำประปา (ตามที่วิเคราะห์ก่อนหน้านี้ว่าจังหวัดมี**ปัญหาน้ำ**สูญเสียสูง) หากคุณภาพน้ำดิบแย่ลง ความเสี่ยงด้านความมั่นคงทางน้ำของจังหวัดก็จะสูงขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์

เพื่อให้จังหวัดปทุมธานีสามารถยกระดับคุณภาพน้ำและสร้างความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ควรเน้นกลยุทธ์ ดังนี้:

กลยุทธ์	วัตถุประสงค์หลัก	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
1. ยกระดับคุณภาพน้ำดิบ	ยกระดับคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาให้อยู่ในประเภทที่ 3 (น้ำดี)	1.1 เร่งรัดการก่อสร้าง/ขยายระบบบำบัดน้ำเสียรวม ในเขตเมืองและชุมชนที่มีการเติบโตสูง (เช่น คลองหลวง, ธัญบุรี, ลำลูกกา) และเชื่อมต่อท่อรวบรวมน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด ให้ครอบคลุมมากขึ้น 1.2 มาตรการควบคุมมลพิษจากอุตสาหกรรม: ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายกับโรงงานอุตสาหกรรมให้บำบัดน้ำเสียตามมาตรฐานก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะ
2. การจัดการน้ำเสียจากชุมชนและครัวเรือน	ลดภาระมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่ใหญ่ที่สุด (ครัวเรือนและหมู่บ้านจัดสรร)	2.1 บังคับใช้มาตรการบำบัดน้ำเสียเบื้องต้น: กำหนดให้หมู่บ้านจัดสรรและอาคารชุดขนาดใหญ่ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียที่ได้มาตรฐานก่อนปล่อยออกสู่ระบบระบายน้ำ 2.2 การส่งเสริมการบำบัดน้ำเสียครัวเรือน: สนับสนุนการติดตั้งถังบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพในครัวเรือนที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบบำบัดน้ำเสียรวมได้
3. การเฝ้าระวังและเตือนภัย	เพิ่มความมั่นคงในการผลิตน้ำประปาในภาวะวิกฤต (แล้ง/น้ำเค็ม)	ติดตั้งระบบเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ (Monitoring): ขยายจุดตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติไปยังคลองสายสำคัญ และตรวจสอบค่า TCB, FCB และความเค็มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเตือนภัยล่วงหน้าให้กับการประปาส่วนภูมิภาค

1.4.5 คุณภาพอากาศ

ข้อมูลจากสถานีวัดคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษ บริเวณมหาวิทยาลัยกรุงเทพวิทยาเขตรังสิต อำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี เฉลี่ยรายปีระหว่าง พ.ศ. 2563 – 2566 มีค่าไม่เกินค่ามาตรฐานของกรมควบคุมมลพิษ แต่มีค่าที่น่าเป็นห่วงในช่วงระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี จะมีปริมาณของฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมกรอน (PM10) ในอากาศเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในปริมาณค่อนข้างสูงกว่าในช่วงเดือนอื่นๆ คือจะอยู่ที่ระดับบ 50-95 ug/m^3แต่ยังไม่เกินค่ามาตรฐานที่ 120 ug/m^3 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยทั้งปีของ ปี 2566 อยู่ที่ 50.00ug/m^3

ตาราง 1.43 คุณภาพอากาศ จากสถานีวัดอากาศในจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2563 – 2566

เกณฑ์การวัด	ค่ามาตรฐาน	ค่าที่วัดได้เฉลี่ยทั้งปี			
		2563	2564	2565	2566
ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppb) ของก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2)	300	3	2	2	2
ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppb) ของก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์(NO_2)	170	23	11	12	11
ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppm) ของก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์(CO)	30	1.7	1.1	1.8	1.6
ค่าเฉลี่ย 8 ชั่วโมง (ppm) ของก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์(CO)	9	1.3	0.9	1.2	1.3
ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง (ppb)ของ ก๊าซโอโซน(O_3)	100	96	138	156	114
ค่าเฉลี่ย 8 ชั่วโมง (ppb) ของก๊าซโอโซน(O_3)	70	81	81	128	103
ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (ug/m^3)ของฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมกรอน (PM10)	120	35	39	44	50

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

1. การวิเคราะห์สถานการณ์คุณภาพอากาศปัจจุบัน (พ.ศ. 2563 – 2566)

ข้อมูลจากการตรวจวัดคุณภาพอากาศ ณ สถานีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต (อำเภอคลองหลวง) แสดงให้เห็นว่าโดยรวมคุณภาพอากาศรายปียังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แต่มีประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังอย่างยิ่ง ดังนี้

1.1 ฝุ่นละอองขนาดใหญ่ (PM2.5)

- อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเฉลี่ยรายปี แต่มีช่วงวิกฤต: ค่าเฉลี่ยทั้งปีของ PM2.5 ในปี 2566 อยู่ที่ 50.00 µg/m³ ซึ่งยังไม่เกินค่ามาตรฐานเฉลี่ย 24 ชั่วโมงที่กำหนดไว้ที่ 120 µg/m³
- แนวโน้มเพิ่มขึ้น: ค่าเฉลี่ยทั้งปีของ PM2.5 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2563 (35 µg/m³) จนถึงปี 2566 (50 µg/m³)
- ช่วงวิกฤตตามฤดูกาล: มีค่าที่น่าเป็นห่วงในช่วงระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี โดยมีปริมาณสูงถึงระดับ 50-95 µg/m³ ซึ่งเป็นช่วงที่ใกล้เคียงกับค่ามาตรฐาน (120 µg/m³) และเป็นช่วงที่เกิดฝุ่น PM2.5 สูงในประเทศไทยด้วย

1.2 ก๊าซโอโซน (Ozone - O3)

- เกินค่ามาตรฐานเป็นประจำ: ก๊าซโอโซนเป็นพารามิเตอร์ที่มีปัญหามากที่สุด
    - ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง (O3): ในปี 2564, 2565, และ 2566 มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 138, 156, และ 114 ppb ตามลำดับ ซึ่ง สูงกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 100 ppb
    - ค่าเฉลี่ย 8 ชั่วโมง (O3): ในปี 2563, 2564, 2565, และ 2566 มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 81, 81, 128, และ 103 ppb ตามลำดับ ซึ่ง สูงกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 70 ppb ในเกือบทุกปี

- นัยสำคัญ: โอโซนในระดับพื้นดินเกิดจากปฏิกิริยาของสารประกอบไนโตรเจน (NOx) และสารประกอบอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) ภายใต้แสงแดด ซึ่งเป็นผลผลิตของการจราจรและการปล่อยจากอุตสาหกรรมในพื้นที่

1.3 ก๊าซอื่น ๆ

- อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน: ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO2) , ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO2) , และก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) มีค่าเฉลี่ยรายปีที่ต่ำกว่าค่ามาตรฐานอย่างชัดเจนในช่วง พ.ศ. 2563–2566

2. สถานการณ์และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

แนวโน้มการพัฒนาของจังหวัดปทุมธานีที่วิเคราะห์ก่อนหน้านี้ จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพอากาศ:

2.1 แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของมลพิษจากแหล่งกำเนิด

- **การจราจรที่หนาแน่น:** การเติบโตของเมืองและการขยายตัวของที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเป็นประตูสู่ภาคเหนือและอีสาน ทำให้ปริมาณยานพาหนะและการจราจรยังคงหนาแน่น ซึ่งจะเพิ่มการปล่อย**สารตั้งต้นโอโซน (NOx และ VOCs)** และ**ฝุ่น PM10/PM2.5** ในอนาคต
- **กิจกรรมอุตสาหกรรมและแรงงาน:** การเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก สะท้อนถึงการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในพื้นที่ ซึ่งอาจนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการปล่อยมลพิษจากโรงงาน และจากการใช้ชีวิตประจำวัน

2.2 แนวโน้มความเสี่ยงด้านสุขภาพ

- **ภาวะวิกฤตซ้ำซาก:** ปัญหา PM2.5 ในช่วงฤดูแล้ง/ฤดูหนาว (ธ.ค.–เม.ย.) มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้น และอาจส่งผลให้ค่าฝุ่น PM2.5 (ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ PM10) ทะลุค่ามาตรฐานบ่อยครั้งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากไม่มีการจัดการปัญหาการเผาในที่โล่งในพื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบ
- **มลพิษจากโอโซนเรื้อรัง:** การมีค่าโอโซนเกินมาตรฐานเกือบทุกปีและทุกช่วงการวัดบ่งชี้ถึงปัญหาด้านสุขภาพในระยะยาวสำหรับผู้อยู่อาศัยในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

3. ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์

เพื่อให้จังหวัดปทุมธานีสามารถรับมือกับแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของมลพิษในอนาคตควรเน้นกลยุทธ์ ดังนี้:

กลยุทธ์	วัตถุประสงค์หลัก	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
1. การจัดการมลพิษจากยานยนต์	ลดการปล่อยสารตั้งต้นโอโซน (NOx, VOCs) และฝุ่น PM	1.1 ส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งมวลชน: เชื่อมโยงระบบ Feeder เข้าสู่รถไฟฟ้าสายสีแดง/สีเขียวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดจำนวนรถยนต์ส่วนตัวบนถนน 1.2 มาตรการควบคุมรถยนต์ควันดำ: จัดตั้งจุดตรวจวัดควันดำ และบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะกับรถบรรทุกและรถโดยสารสาธารณะที่เข้า-ออกจังหวัด
2. การควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดอื่น	จัดการมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมและกิจกรรมการเผา	2.1 ตรวจสอบและควบคุมมลพิษจากอุตสาหกรรม: ตรวจสอบการติดตั้ง/บำรุงรักษาระบบบำบัดอากาศของโรงงานในเขตอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ 2.2 แผนปฏิบัติการลดการเผาในที่โล่ง: ประสานงานกับพื้นที่เกษตรกรรม/ปริมณฑลใกล้เคียงเพื่อรณรงค์และบังคับใช้มาตรการงดการเผาในช่วงวิกฤต (ธ.ค.–เม.ย.)

กลยุทธ์	วัตถุประสงค์หลัก	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
3. การเฝ้าระวังและการแจ้งเตือน	ให้ข้อมูลแก่ประชาชนและรับมือกับภาวะวิกฤตฝุ่นอย่างทันท่วงที	3.1 ติดตั้งสถานีวัดคุณภาพอากาศเพิ่มเติม: ขยายจุดตรวจวัดคุณภาพอากาศไปยังพื้นที่เสี่ยงอื่น ๆ นอกเหนือจากคลองหลวง เพื่อให้ข้อมูลมีความครอบคลุมมากขึ้น 3.2 พัฒนาระบบเตือนภัยสาธารณะ: สร้างระบบแจ้งเตือนคุณภาพอากาศที่ทันสมัยและเข้าใจง่าย เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงสามารถเตรียมพร้อมและป้องกันตนเองได้

1.4.6 คุณภาพเสียง

สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ ดำเนินการเฝ้าระวังคุณภาพเสียงโดยทำการวัดระดับเสียงในพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี นำผลที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2540) เรื่องกำหนดมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป ซึ่งกำหนดค่าระดับเสียงเฉลี่ย (Leq) 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ (dBA) จากการเฝ้าระวังและประเมินผล พบว่า ระดับเสียงเฉลี่ย (Leq) 24 ชั่วโมง อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานกำหนด

1.4.7 ขยะมูลฝอย

ปี 2566 มีปริมาณการเกิดขยะเฉลี่ย 2,022.0 ตัน/วัน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่าน (ปี 2565 ปริมาณการเกิดขยะ 1,936.0 ตัน/วัน) มีปริมาณขยะรวม 738,052.88 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2565 คิดเป็นร้อยละ 4.2 อยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 525,541.6 ตัน นอกเขตเทศบาล 212,511.3 ตัน อำเภอคลองหลวง มีปริมาณขยะมากที่สุด 212,511.3 ตัน (ร้อยละ 30.3) รองลงมาคือ อำเภอลำลูกกา 149,065.8 ตัน (ร้อยละ 20.2) อำเภอธัญบุรี 145,932.2 ตัน (ร้อยละ 19.8) และเมืองปทุมธานี 129,979.6 ตัน (ร้อยละ 17.6) อำเภอที่มีปริมาณขยะน้อยที่สุด คือ อำเภอหนองเสือ 12,670.0 ตัน (ร้อยละ 1.7)

ตาราง 1.44 ปริมาณขยะมูลฝอย จำแนกรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2566

หน่วย : ตัน

อำเภอ	รวม	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
รวม	**738,052.9**	**525,541.6**	**212,511.3**
เมืองปทุมธานี	129,979.6	112,636.0	17,343.6
คลองหลวง	223,917.4	128,292.8	95,624.6
ธัญบุรี	145,932.2	145,932.2	-
หนองเสือ	12,670.0	3,479.9	9,190.2
ลาดหลุมแก้ว	54,265.6	31,501.3	22,764.3
ลำลูกกา	149,065.8	93,373.5	55,692.4
สามโคก	22,222.3	10,326.0	11,896.3

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี

ระบบกำจัดขยะมูลฝอย

จากแบบสำรวจข้อมูลติดตามตรวจสอบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ปี 2560 พบว่า เทศบาล ทั้ง 14 แห่ง ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีดำเนินการเช่าพื้นที่ของเอกชนเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 7 แห่ง มีพื้นที่ประมาณ 67-0-0 ไร่ ใช้ไปแล้ว 43-0-0 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 64 พื้นที่ที่เป็นของเทศบาลเอง จำนวน 3 แห่ง มีพื้นที่ประมาณ 125-0-0 ไร่ ใช้ไปแล้ว 35-0-0 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28 ใช้พื้นที่กำจัดร่วมกับหน่วยงานอื่น จำนวน 3 แห่ง และเป็นที่สาธารณะประโยชน์ จำนวน 1 แห่ง มีพื้นที่ ประมาณ 14-0-0 ไร่ ใช้ไปแล้ว 8-0-0 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 57

นอกจากนี้ยังพบว่าในเขตเทศบาล ส่วนมากใช้วิธีกำจัดขยะมูลฝอยแบบเทกองบนพื้นไถกลบครั้งคราว จำนวน 5 แห่ง แบบเทกองบนพื้นไถกลบทุกวัน จำนวน 4 แห่ง เทกองบนพื้นและฝังในหลุม ไถกลบทุกวันอย่างละ 2 แห่ง และเทกองบนพื้นแล้วเผา จำนวน 1 แห่ง ตามลำดับในเขตเทศบาลมีปัญหาในการจัดซื้อที่ดินเพื่อใช้กำจัดขยะมูลฝอย จึงนิยมใช้บริการเช่าพื้นที่เอกชน เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว และไม่มีปัญหากับประชาชนในพื้นที่ตัวเอง

พื้นที่กำจัดขยะมูลฝอย

จังหวัดปทุมธานี มีศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย รวม 2 แห่ง ดังนี้

1. ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมฝั่งตะวันออกของเทศบาลเมืองคูคต ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 14 ตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

- เนื้อที่ประมาณ 230 ไร่ เริ่มดำเนินโครงการเมื่อปี 2537 โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนงบประมาณ
- รูปแบบการดำเนินการเป็น แบบฝังกลบ
- ปัจจุบันหยุดดำเนินการ เนื่องจากมีปัญหาการร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียง

2. ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมฝั่งตะวันตกของเทศบาลเมืองปทุมธานี ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

- เนื้อที่ประมาณ 238 ไร่ เริ่มดำเนินโครงการเมื่อ ปี 2536
- รูปแบบการดำเนินการเป็น แบบฝังกลบ
- ปัจจุบันหยุดดำเนินการ เนื่องจากมีปัญหาการร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่

ของเสียอันตราย

ของเสียอันตรายจากชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่จะมีแหล่งกำเนิด มาจากชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม และสถานพยาบาล ซึ่งของเสียอันตรายที่เกิดจากบ้านเรือนนั้นส่วนใหญ่จะทิ้งปนไปกับขยะมูลฝอยของชุมชน เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟ้า เป็นต้น ส่วนของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังคงถูกเก็บสะสมไว้ในโรงงานต่างๆ อย่างกระจัดกระจาย หรือถูกทิ้งออกสู่สิ่งแวดล้อมรวมกับขยะมูลฝอยของชุมชน เนื่องจากในปัจจุบันยังมีสถานที่บำบัดของเสียอันตรายไม่เพียงพอในการรองรับของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นทั้งหมด สำหรับขยะมูลฝอยติดเชื้อของโรงพยาบาลต่างๆ โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีเตาเผาขยะมูลฝอยติดเชื้อ ยกเว้นสถานพยาบาลขนาดเล็ก เช่น คลินิกต่าง ๆ จะทิ้งขยะมูลฝอยติดเชื้อปะปนไปกับขยะมูลฝอยทั่วไปของชุมชน จังหวัดปทุมธานีมีปริมาณขยะมูลฝอยติดเชื้อประมาณ 215.79 กิโลกรัม/วัน และปริมาณขยะมูลฝอยติดเชื้อนี้ประเมินโดยอ้างอิงจากโครงการศึกษาเปรียบเทียบความเหมาะสมของวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยกรมควบคุมมลพิษในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งกำหนดอัตราการผลิตขยะมูลฝอยติดเชื้อโดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 0.26 กิโลกรัม/เตียง/วัน ส่วนของเสียอันตรายจากภาคเกษตรกรรม

ยังไม่มีการนำไปกำจัดโดยวิธีเฉพาะ ซึ่งการใช้สารเคมีทางการเกษตร เช่น ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี เป็นต้น มีประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด หรือเท่ากับ 405,713 ลิตร (สำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี, 2544)

1. การวิเคราะห์สถานการณ์การเกิดและการกำจัดขยะมูลฝอย (พ.ศ. 2566)

1.1 ปริมาณการเกิดขยะ (Waste Generation)

จังหวัดปทุมธานีมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นในปริมาณที่สูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน:

- **ปริมาณรวม:** ปี 2566 มีปริมาณขยะเฉลี่ย **2,022.0 ตันต่อวัน** หรือรวมทั้งสิ้น **738,052.88 ตัน**
- **อัตราเพิ่ม:** ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจากปี 2565 คิดเป็นร้อยละ **4.2** ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มระดับประเทศที่ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการบริโภคที่กลับมาเป็นปกติ
- **พื้นที่เกิดขยะสูงสุด:** อำเภอที่มีปริมาณขยะมากที่สุดคือ **คลองหลวง** (ร้อยละ 30.3) รองลงมาคือ **ลำลูกกา** (ร้อยละ 20.2), **ธัญบุรี** (ร้อยละ 19.8), และ **เมืองปทุมธานี** (ร้อยละ 17.6) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของชุมชนและอุตสาหกรรมสูง

1.2 ระบบกำจัดและปัญหาพื้นที่กำจัด (Disposal System and Problems)

นี่คือประเด็นวิกฤตที่ส่งผลต่อความมั่นคงในการจัดการขยะของจังหวัด:

- **ขาดพื้นที่กำจัดที่ได้มาตรฐานถาวร:** ปัจจุบันจังหวัดปทุมธานี**ยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะที่ถูกต้องตามหลักวิชาการถาวร**ภายในจังหวัด ทำให้ต้องพึ่งพาการขนส่งขยะเพื่อนำไปกำจัดยัง**จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**เป็นหลัก
- **สถานที่เก่าถูกยกเลิก:** สถานที่ฝังกลบขยะเก่าที่ตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว (238 ไร่) ได้**หยุดดำเนินการแล้ว** เนื่องจากปัญหาการร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่
- **การจัดการขยะตกค้าง:** จังหวัดได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมสำเร็จแล้ว โดยใช้แผนและงบประมาณที่ได้รับการอนุมัติ อย่างไรก็ตาม **ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่กำจัดใหม่ยังคงอยู่**

1.3 การจัดการขยะอันตรายและขยะติดเชื้อ

- **ขยะอันตรายชุมชน:** ของเสียอันตรายจากครัวเรือน (เช่น ถ่านไฟฉาย, หลอดไฟ) ส่วนใหญ่**ทิ้งปนไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป**
- **ขยะอุตสาหกรรม/ติดเชื้อ:** ของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ถูก**เก็บสะสม** หรือ**ทิ้งรวมกับขยะชุมชน** เนื่องจากสถานที่บำบัดไม่เพียงพอ สำหรับขยะติดเชื้อ แม้โรงพยาบาลใหญ่มีเตาเผา แต่สถานพยาบาลขนาดเล็ก (คลินิก) มักจะ**ทิ้งปะปน**กับขยะชุมชน (ปริมาณขยะติดเชื้อที่ประเมินอยู่ที่ 215.79 กิโลกรัม/วัน)

2. แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1. **แนวโน้มปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง:**
    - ปริมาณขยะจะเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเมืองและประชากร (รวมถึงแรงงานต่างด้าว)
    - พฤติกรรมการบริโภคและการซื้อขายออนไลน์จะเพิ่มปริมาณขยะพลาสติกและบรรจุภัณฑ์มากขึ้น
2. **ความเสี่ยงด้านความมั่นคงของการกำจัด:**
    - การพึ่งพาการกำจัดขยะในจังหวัดอื่นเป็นความเสี่ยงสูงด้านต้นทุนการขนส่ง และความเสี่ยงหากจังหวัดปลายทางปฏิเสธการรับขยะ หรือเกิดปัญหาในการเดินรถ
    - **การคัดค้านจากสาธารณะ (NIMBY):** ความขัดแย้งของประชาชนในการมีสถานที่กำจัดขยะ (รวมถึงโครงการโรงไฟฟ้าจากขยะ) ภายในจังหวัดยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างระบบจัดการที่ยั่งยืน

3. **ความซับซ้อนของขยะพิเศษ:**

- ปริมาณ**ขยะติดเชื้อ**ยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่อง แม้สถานการณ์ COVID-19 จะลดลง แต่พฤติกรรม New Normal และการใช้ชุดตรวจ ATK ที่บ้านยังคงมีอยู่
- การเพิ่มขึ้นของ**ขยะอิเล็กทรอนิกส์**และของเสียอันตรายอื่นๆ จะต้องมีระบบเก็บรวบรวมและกำจัดที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์

กลยุทธ์หลักสำหรับแผนพัฒนาจังหวัด ปี 2570 ต้องมุ่งเน้นการแก้ปัญหาระบบปลายทาง (Final Disposal) และการจัดการที่ต้นทางควบคู่กัน:

กลยุทธ์	วัตถุประสงค์หลัก	ข้อเสนอแนะการดำเนินการ
1. การสร้างความมั่นคงด้านระบบกำจัด	ยุติการพึ่งพาจังหวัดอื่นในการกำจัดขยะทั้งหมด	**1.1 เร่งรัดการจัดตั้งพื้นที่กำจัดขยะที่ได้มาตรฐาน:** ดำเนินการโครงการโรงไฟฟ้าจากขยะ (Waste-to-Energy: WTE) หรือระบบแปรรูปอื่น ๆ ที่เหมาะสมและเป็นไปตามหลักวิชาการ เพื่อลดปริมาณขยะที่จะต้องนำไปฝังกลบ **1.2 การสื่อสารสาธารณะ:** จัดทำแผนการสื่อสารสร้างความเข้าใจและยอมรับของประชาชนต่อสถานที่กำจัดขยะแห่งใหม่
2. การจัดการขยะที่ต้นทางอย่างเข้มข้น	ลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัด (Reducing Waste at Source)	**2.1 ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy):** กำหนดเป้าหมายและพันธกิจในการจัดการขยะด้วยรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน และส่งเสริมโครงการธนาคารขยะ/การคัดแยกเพื่อเพิ่มมูลค่าอย่างจริงจังในทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น **2.2 การจัดการขยะอินทรีย์:** สนับสนุนการทำปุ๋ยอินทรีย์จากขยะเศษอาหารในครัวเรือนและตลาด เพื่อลดภาระขยะเปียก
3. การจัดการขยะอันตรายและขยะพิเศษ	แยกและกำจัดขยะอันตรายอย่างถูกต้องตามกฎหมาย	**3.1 จัดทำจุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน:** จัดตั้งจุดรวบรวม (Drop-off Point) ขยะอันตรายจากครัวเรือนให้ครอบคลุมและเข้าถึงง่าย พร้อมแผนการขนส่งไปกำจัดอย่างถูกวิธี **3.2 ควบคุมขยะติดเชื้อ:** บังคับใช้มาตรการให้สถานพยาบาลขนาดเล็ก (คลินิก) ต้องเข้าร่วมระบบเก็บขนและกำจัดขยะติดเชื้อที่ได้รับอนุญาต โดยไม่ทิ้งปนไปกับขยะชุมชน

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆